

БАЙНИЯЗ ҚАЙЫПНАЗАРОВ

МЕН СЕНИҢ
БИР
ШАҚАҢМАН

(Таңламалы шығармалары)

„ҚАРАҚАЛПАҚСТАН“ БАСПАСЫ
НӨКИС—1977

Сен жайқалып өссең, мен де өсемен,
Сен, пәг берсең мен жел болып есемен,
Сен арқалы жүрт көзине түсемен,
Сен байтерек, мен сениң бир шақаңман...

Қарақалпақстан халық шайыры Байнияз Қайыппазаров поэзия майданында қырқ жылдан аслам қалам тербеткен шайыр. Оның қосықларындағы нәзік сезім, жоқары адамгершілік, туұылған жерге, халыққа, Уатанға болған меңірі-мұхаббат шайырлықтың шебер үлгілері менен жырланады. Шайыр гөзаллық пенен бәлентлік-лерди мұдамы алыстардан көреді, адамларды, олардың дәретиў-шілік мийпетлерин тебиренип тәрийилейди.

„Мен сениң бир шақаңман“,—шайырдың 60 жасқа шыққан мү-бәрек мерекеси хұрметине бағысланып, оған автордың ең сайлан-ды дәретпелери менен соңғы жыллары жазған қосықлары ен-гизилген.

художник Қ. Назимов

ҚОСЫҚЛАР

ПАХТА ТЕРГЕН ҚЫЗ

Таң сәхәрден келип атыз ишине,
Талұас етип кирисип өз исине,
Қыза-қыза минип пәтли күшине,
Ис пәтин күшейтип пахта терген қыз.

Палұанларша ақ билегин сыбанып,
Аянбастан иске ғайратып салып,
Мийнет пенен өскен гүлге оранып,
Колхоз даласында пахта терген қыз.

Денесинде жигер ғайраты қайнап,
Билегинде булшық ети бултылдап,
Машинадай қолы шаққан қыймылдап,
Еки қоллап ҳасыл пахта терген қыз.

Пеше етип мийнетке тақ турыўды
Үлгили ис-ислеп алда болыўды,
Мийнетинен мол зүрәт алыўды,
Бас ұазыйпа етип пахта терген қыз.

Искерлигин көрсетип ис жүзінде,
Ис қыздырып пахта атыз ишинде,
Пәтине пәт қосып хәрбір күшінде,
Бир жүз жетпис кило пахта терген қыз.

Көзим түсіп күлімлеген көзіңе,
Жүзим түсті қууанышлы жүзіңе,
Хәлге қууат хармасыным өзіңе,
Тағы да ис қыздыр пахта терген қыз.

1936-жыл.

КОЛХОЗЫМ

Көркем түсли жерлериңиз,
Кең қонысly еллериңиз,
Колхозшы искерлериңиз,
Көрсем ислеп жүр колхозым.
Колхозымның кең даласы,
Көк мақпалдай айналасы,
Көп хасыл жипек пахтасы
Көп-көп жипекли колхозым.
Көгерипти гүл жеринс,
Күш бекипти нық белине,
Көп мийнеткеш ис үстинде
Көрсем ислеп жүр колхозым.
Көпшилик болып топлап күшин,
Күшлендирип уллы исин,
Көрсетти мийнет жемисин,
Көп алдында бул колхозым.

1936-жыл.

ҚУҰАНЫШЛЫ КЕҰИЛДЕН

Ленин маған нур берди,
Қызыл гүлдей жайнайман.
Ленин маған тил берди,
Бүлбилдей болып сайрайман.
Ленин маған жыр берди,
Бахыттың жырын жырлайман.
Ленин маған күш берди,
Душпанды жеңбей қоймайман.
Мен өстим уллы Ұатанда,
Ұатанды жаудан қорғайман.

Гүлленген жаңа өмірден,
Қуанышлы кеуілден,
Гирбиңсиз таза жүректен,
Қызыұлы шыққан жырымды:
Бойыма қууат-күш берген,
Жүрекке шадлы жыр берген,
Меҳрибан дана Ленин—
Көсемиме арнайман!

1936-жыл.

ОТРЯД

Гүл көгерген—
Жеримизде,
Жүрмиз гүлди аралап.
Нур жайнаған—
Елимизде,
Шағлап жүрмиз сайранлап.

Биз бахытлы—
Еркін елдің,
Шад кеуіллі улымыз.
Жер жүзине—
Нур шашады,
Қолда қызыл тууымыз.

Бул қызыл туу—
Ленин тууы,
Миллионлардың қолында:
Биз жеңеміз,
Алға жүреміз,
Дана Ленин жолында.

Барлығымыз—
Тууысқан дос,
Тилеги бир отряд.
Шад турмыста—
Шағлап жүрген,
Бахытлымыз, кеуіли шад.

Қызыл, жасыл—
Түрлі түсли,
Гүллердің арасында

Бизің турақ—
Мәканымыз,
Бахыттың бағшасында.

Октябрьдің—
Гүл бағында,
Бизлер өсіпатырмыз.
Гүлли бағды—
Қорғайтуғын,
Жигерли жас батырмыз.

Биз отряд—
Революция,
Толқынында туўылған.
Сонда бизің—
Белимизге
Полат белбеў буўылған.

Ер жүрекли,
Нық билекли,
Шын полаттан денемиз.
Уллы исте,
Зор гүресте,
Жеңилмеймиз, жеңемиз.

Бизде жигер,
Бизлерде күш,
Бизлер гилең жас ғайрат.
Сап дүзген көп—
Жас гүресшил,
Биз Лениншил отряд.

1936-жыл.

ӨСЕ БЕР МЕНИҢ ГҮЛ БАҒЫМ

Мақтаныш етип айтаман,
СССР өскен Ұатаным.
Коммунизмнің шыңына,
Шығаман, жүрди ығбалым.
Алға бас, алға!
Өс, жетил!
Жеңимпаз халықтың гүл бағы.

Жеңіске баслап елімді,
Турыпты Ленин байрағы.
Тәрбия етип өсірген,
Гүленткен дана бағманым.
Бахтымыз ушын гүлленип,
Өсе бер мениң гүл бағым.

1937-жыл.

ЎАТАН—АНАМЫЗ

Шын бахыттың бесигине бөленип,
Алтын бесиктиң ишинде тербеліп,
Шад турмыста шағлап өсіп атырмыз,
Бурын ҳеш көрмеген қызықты көріп.

Усы шад кеўилли, нурлы өмирге
Тарийхта болмаған жаңа дәўирге,
Гүл киби гүлленген ўатанда өсіп,
Биз жетистик бул бахытлы дәўирде.

Бахытлымыз, шықтық шадлық шыңына
Көп қызықты көрдик шадлық шыңында
Бийик шыңда бизиң ўатан-анамыз,
Шад болып жасаймыз күнниң нурында.

Биз уллы Ўатанда өстик ержетип,
Денемиз толысты бойға күш питип,
Әлпешлеп өсірген Ўатанымызға
Көп хызмет ислеймиз, зор мийнет етип.

1937-жыл.

ТУЎЫЛҒАН ЕЛГЕ СӘЛЕМ

Жаўға қарсы саўаш қызған жерлерден,
Туўған елге фронттағы ерлерден.
Аманлық хат алып почтальон келди,
Тыңлаңыз ерлердиң сәлемин енди:

—Сәлем сизге бизиң туўған елімиз,
Сәлем сизге бизиң өскен жеримиз!
Сәлем сизге бизиң ата-анамыз,

Сәлем сизге бизиң бала-шағамыз!
Сәлем сизге бизиң сүйген ярымыз,
Сәлем сизге бизиң ахыў-зарымыз!

Туўылған ел, елде қалған аталар,
Ақ сүт берип асыраған аналар!
Дуўай-дуўай сәлем балаларыңнан,
Жаў жағыңа тирек паналарыңнан!

Аўылда саламат болсаңыз сизлер,
Урыс майданында саў жүрмиз бизлер.
Бизден қайғы жемен, қайғырмаң бизди,
Жеңис пенен қуўантамыз биз сизди.

Алыстан көз тигип қараўшы бизге,
Қыпша бел, сүмбил шаш, қаракөз сизге.
Сәлемлер айтамыз саўлық билдирип,
Сизлерди көз алдымызға келтирип.

Уйқыда жатқанда түснимздесиз,
Саўашта жүргенде есимиздесиз.
Туўылған ел, ойнап өскен жерлерге,
Ата-ана, туўысқанлар сизлерге.
Үмитленип көз тигиўши бизлерге,
Алыстағы инкар, қара көзлерге.

Хат жазамыз аманлықты билдирип,
Хат жазамыз қуўандырып, күлдирип
Хат жазамыз қанлар төгилген жерден,
Хат жазамыз еллер бүлинген жерден.
Хат жазамыз хәмме жыйылған жерден,
Хат жазамыз фашист қырылған жерден.

Бизиң исимизди билмек болсаңыз,
Хат жүзинде бизден хабар тынлаңыз:
—Ұатан ушын!—деп саўашқа киристик,
Партия ушын!—деп жаўға тийистик.
Душпанларға қарсы хұжимге өттик,
Жаў қамалын бузып тас-талқан еттик.
Сталинградта қырдық фашистти.
Қолымызға алдық уллы жеңисти.

Жеңис күткен душпан тапты гөристан,
Жаў басына күнлер туўды зимистан.
Исимиз ҳақ еди, ҳағына жеттик,
Бүлдирген душпанды сергиздан еттик.
Жеңистиң байрағын көтерип қолға,
Ана—ўатан ушын умтылдық алға.

Жаў үстине дөндик қара даўылдай,
Өлим огын аттық етип жаўындай.
Жеңистиң жобасын сызып көрсеткен,
Жаўды қалай жеңиў жолын үйреткен.
Партия баслады, изине ердик,
Жерден, көктен жаўға соққылар бердик.

Бизиң соққымызға шыдам бере алмай,
Жаў қашты, биз қуўдық батысқа қарай.
Қашқан жаўдың еле де көп күши бар,
Жүзи өлсе, жүзи болады таяр.
Биз буны билемиз, бийғам емеспиз,
Жаў күшли деп қорқып қайғы жемеспиз.
Өйткени биз халықтаң туўған батырмыз,
Ўатан ушын қорған болып атырмыз.

Өзимиз әдилмиз, ҳақ ис исимиз,
Душпан түўе таў жыққандай күшимиз.
Бизге бундай күш берген ким билемиз,
Коммунистлик партияны сүйемиз.
Тез арада жаўды жексеп етеміз,
Даңқ көтерген жеңислерге жетемиз.
Жеримизди душпанлардан тазалап,
Бул урыста гүнакарды жазалап.
Шекараға қайтадан қулп урамыз.
Елге темир қорған болып турамыз.

Сонда бизге ислериңиз жарайды,
Деп халқымыз күлимсиреп қарайды.
Хәм алғыс айтады өзлеримизге,
Жеңиске жол ашқан күшлеримизге.
Ердиң сәни—ели, елдиң сәни—ер,
Ердиң сәни—естен шықпас өскен жер.
Туўған елге темир қорған бизлермиз.
Көкирек керип қорған турған бизлермиз.

Ұятан ушын көкиреклеримиз қалқан,
Атайы душпанды етип тас-талқан.
Жақын күнде шағлап елге қайтамыз.
Жеңистиң тойында қосық айтамыз!

Сталинград фронты 1943-жыл.

СӘЛЕМ ДЕҢИЗ

(Бир солдаттың елге қайтқан жолдасынан сүйген қызына жиберген селеми)

Тапсырайын бир аманат,
Беккем сақла, бол итият,
Сүйген ярға аманлық хат,
Алып барып сәлем деңиз.

— „Алға бас. шегинбе изге!“ —
Деп күш берип турған бизге,
Колхоздағы қара көзге,
Сағынышлы сәлем деңиз.

Маңлайынан төгип терин,
Иске жумсап жас жигерин,
Гүллендирип колхоз жерин,
Жүрген ярға сәлем деңиз.

Жан аямай мийнет етип,
Жеңистен-жеңиске жетип,
Келер аў деп үміт етип,
Күткен ярға сәлем деңиз.

Қойыў қара сүмбил шашлы,
Қалемдей қыйылған қаслы,
Хұрлерге мегзейди қаслы,
Перийзатқа сәлем деңиз.

Қуўанышлы хош кеўилге,
Жипектей шашы сүмбилге,
Бағшадағы қызыл гүлге,
Бұлбилиңнен сәлем деңиз.

Көзге сүрме басқан изи,
Көкте күн яңлы гүл жүзи,

Көз алдымда қумар көзи,
Елеслеп тур, сәлем деңиз.

Қадирданым, сүйген ярым,
Көрсем тарқар көз қумарым,
Алыстағы интизарым,
Ишкарыма сәлем деңиз.

Айнымайды сүйген кеуіл,
Аман болса бағшада гүл,
Қайтып барып қонар бүлбил,
Күтсин мени, сәлем деңиз.

Көрмей жүрсем етпей төзим,
Қарасам жетпейди көзим,
Жауды қуып жүрген жерім,
Қап майданнан сәлем деңиз.

Хабардар болып халыцнан,
Хат жазып қысқан қолыцнан,
Сауашта жүрген ярыцнан,
Жауынгерлик сәлем деңиз.

Қыйын-қыйын жерден өтип,
Жауды жерге жексен етип,
Сау болсам бир күни жетип,
Барарман мен, сәлем деңиз.

Бедеу атымды ойнатып,
Душпанды шауып қыйратып,
Төсте орден жарқыратып,
Барарман мен, сәлем деңиз.

Сонда гүлдей жайнап жүзи,
Мөлдир қара, жаудыр көзи,
Ынтыққан ярымның өзи,
Шықсын күлип, сәлем деңиз.

*Дала госпиталы.
1944-жыл.*

ЖЫР АРНАСЫ

Наўайы—ол жыр арнаса,
Сағасы таўсылмас булақ.
Қымбатлы, шийрин сөзлерин,
Тыңлаудан жалықпас қулақ.

Хәәес еттирип сөзине,
Тыңлаушының кеўлин бурды.
Ой теңизиниң өрине,
Уллы талант қулаш урды.

Қыял дәрьясында жүзди,
Заманында бахтын сынап.
Сөзден сулыў маржан дизди,
Қалды мийрас халыққа унап.

Әдебият майданында,
Ойы дәрья киби ақты.
Терең ойлы, дана шайыр,
Қыялы—қус, қанат қақты.

Ушты бәлент шыңды гөзлеп,
Көкте күнге талұас етти.
Толқынланған океандай,
Кеўлинде йош пәрўаз етти.

Шайырлық шыңына шығып,
Тилден ҳасыл дүрлер шашты.
Қыйышлық бөгетин жығып,
Нәўпир жырға саға ашты.

Ада болмас ағысly жыр,
Тынбай аралап ел ишин.
Бизиң күнге келип жетти,
Сөз ҳинжиси жойтпай күшин.

Халық умытпай сақлап келди,
Қөркем сөз маржанын танып.
„Фарҳад хәм Шийрин“ қыссасын,
Мен оқыдым мийрим қанып.

Дәстанларын кеўлим сүйип,
Оқығанда йош артады.
Сондай сулыў жазылған сөз,
Ериксиз өзіне тартады.

Наўайы—ол жыр арнасы,
Сағасы таўсылмас булақ.
Қымбатлы, шийрин сөзлерин,
Тыңлаўдан жалықпас қулақ.

1948-жыл.

БЕРДАҚҚА

Сахрада сайраған бүлбилдей,
Болмаса да қонарға гүлиң.
Халық муңына үн қостың бирдей,
Қадириңди биледи елиң.

Оқып көрсем шийрин сөзиңди,
Жүрегіме жыллы тийеди.
Халық перзентисең, халық өзиңди,
Өз улындай көріп сүйеди.

Сен жасайсаң, сениң пиңде,
Алтындай тот баспас сөзиң бар.
Сүйиклисең, хәрбир сөзиңде,
Халық мәңги умытпас өзиң бар.

Халықты езген жаўыз душпанды,
Мудамы жек көріп кеттиң сен,
Еркин замаң, бағы-бостанды,
Көп сағынып әрман еттиң сен.

Қосығынды тыңлатып халыққа,
Йошып-йошып шерткенде сазды,
Сән бергендей жайнатып бағқа,
Күткен едиң халық ушың жазды.

Халықты баслап данышпан Лениң,
Гүреслерде жеңимпаз келди,
Езилиўден қутқарды елиң,
Халыққа бахыт, халыққа жаз келди.

Ел азат, рәхәтлі өмир,
Октябрь қуяшы нур шашты.
Социалистлик елимде хәзир,
Әрманларың жүзеге асты.

Ел жаңа, жер жаңа, абадан,
Халық турмысы гүлленип кетти,
Каналлар қазылып тазадан,
Сен өскен жер түрленип кетти.

Хүр Ұатаным бахыт бағында,
Тағы өсер, гүлленер, байыр.
Коммунизмнің пурлы таңында,
Бизиң менен жасайсаң шайыр.

Сахрада сайраған бұлбилдей,
Болмаса да қонарға гүлиң.
Халық муңына үн қостың бирдей,
Қадириңди биледи елиң.

1950-жыл.

ШОҚАЛАҚ ҚУМЫ

Үйір болған жерим бала күнимнен,
Таныйсаң да мени таныс үнимнен,
Есинен шығыппан дегендей болып,
Көринесең өткен сайын түбицнен.

Умытарман ба хасла Шоқалақ қумы,
Кисилердің қойын бағып хәр жылы,
Жалаң аяқ суұйққа қатып келгенде,
Табаныма тийгениңди жып-жыллы.

Жерге көк шыққанда тебендей ғаўлап,
Ойнаған ұағымда қумыңа аўнап,
Қалай умытарман гейде шаңғытып,
Ескен самалыңды шашымды таўлап.

Қула дүзде паналаған үйимдей,
Сени хешким сүймегенди өзимдей,
Төбеңдеги саялаған жыңғылым,
Көзге ысық көп жасаған гүжимдей.

Кеше әтирапың жатса қулазып,
Бүгін көрсем турмыс кеткен уласып,
Кең қушағың пахта кәни болыпты,
Қаладай шоқ аұылым тур жарасып.

1957-жыл.

ЖҮРЕГИМДИ ҚАЙТЕРМЕН

Жүзге жүз түсти де сол,
Табысты инкар көзлер.
Узамай бөлиніп жол,
Айрылып кеттик бизлер.

Изиңнен кетти жүрек,
Көзлериң менен көзім.
Алдыңа қойдым тилек
Жууапсыз қалды сөзім.

Етпесең қабыл өзің,
Унатып сөзлерімди,
Не ушын қара көзің,
Тартады көзлерімди.

Өзиме салса мен де,
Қолымды бір силтермен.
Қосылып кеткен сенде,
Жүрегімди қайтермен.

1957-жыл.

УЛЛЫ ОКТЯБРЬ

Анам жас қыз екен, атам жас жигит,
Екеуі танысып, болыпты татыў.
Буны сезіп аұылда бір бай жигит,
Гүнасыз атама етипти ашыў.

Ойлап ол турғанда сүймес деп өзін,
Оны құртып, алыў ушын анамды.
Үлкенлер алдында тыңлатып сөзін,
Мәрдиқарға жибертипти атамды.

Атам кетип, анам қалыпты елде,
Бай жигит бир күни излеп келипти.
Буны алдан аңлап анам бир түнде,
Хешкимге билдирмей қашып кетипти.

Қызды тауып бер деп қатты қыйнапты,
Сақал, шаштан сүйреп ата-анасын.
Еткен ерси иси нырыққа сыймапты;
Өртепти сорлының ықлар панасын.

Неше күнлер, неше түнлер жол жүрип,
Жетипти қыз балықшылар қосына.
... Жигит мәрдикардан қашып үлгерип.
Айырса да табысыпты достына.

Қууғыншылар тинтип Арал қамысын,
Еки ериксиз жасты тауып алыпты.
Ханның хәмири деп қорлап намысын,
Хақ мойнына дар арқанын салыпты.

Сонда „Езилгенге ерик!“ деген үнди,
Дар астында қулақлары шалыпты.
Уллы Ленин, Уллы Октябрь өмирди
Өлим тырнағынан қорғап қалыпты.

Соннан бери Октябрьди, Ленинди,
Ата-анам түсирмейди тилинен.
Ленин дүзген партияға берилди,
Жас өмирин қорғап қалған өлимнен!

1959-жыл.

АНА

Ана меҳри мәңги сақланар есте,
Бала бауыр болса, ана меҳрибан,
Өмир шәменинен үзип гүл дәсте,
Тағы қутлықлайман, тағы анажан!

Ана билесен бе нешинши ирет,
Қутлықладым усы байрам келиўден,
Саған жауар алғыс, иззет хәм хұрмет.
Ананы айрықша сүйген кеўилден.

Қуған ана, сени гүлге ораған,
Мендей улларың көп, қызларың да көп.
Бәри ақыл-күшин саған арнаған,
Бәри құрмстлейди әзиз апа деп.

Улларың, қызларың миннетдар сізге,
Өзиң келтиргенсең бизди дүньяға.
Сениң құшағыңда жасаған бизге,
Сеннен қымбат хешнәрсе жоқ дүньяда.

Кийгиздің, ишкиздің қолында барын,
Ана қандай кең пейилсең, сақыйсаң.
Сен мениң намысым, сен мениң арым,
Жүрегіме жанымнан да жақынсаң.

Ана меҳри Мәңги сақланар есте,
Бала бауыр болса, ана меҳрибан,
Өмир шәменинен үзип гүл дәсте,
Байрам менен құтлықлайман анажан!

1959-жыл.

МЕНИҢ БАҒЫМ

Гүллер менен күтер, құрметлер келсең,
Мийнеттен дөреген жәннет пе дейсең,
Араласаң илхам берер, йош берер,
Мийұаның бәри бар бағыма кирсең.

Мениң бағым, өскен жерим, кең далам.
Қан таратқан жүрегіме тең далам.
Еңбек етсем сақый төгіп таслайды,
Мийнет мийұасына толы айпалам.

Қызықсаң, жүректе йошың болса кел,
Кел достым, билекте күшиң болса кел,
Жалқау болсаң бағым қабыл етпейди,
Хадал мийнет, сүйген исиң болса кел.

Ислеўге кеўилли, жүриўге жайлы,
Гүллери шырайлы, мийұасы сайлы,
Қанша еңбек етсең сонша аларсаң,
Жумсаған күшиңе, исиңе пайлы.

Жетилген, толысқан хәзирги ўағым,
Алға жетелейди бир күшли ағым,
Жамбаслап жатырған қумларды түрип,
Шөлди шегиндирген бул мениң бағым.

1961-жыл.

ЖАЗ КҮНИ

Жарқыраған жаз күни,
Жумыс көп, ўақыт аз күни,
Совхозға келдим сағынып,
Мийнеттиң қызған саз күни.

Гүлленген хош ийиси,
Жетилип пискен жемиси,
Күтип алды өзимди,
Адамның соққан бейиши.

Көтерген көкке кеўлимди,
Туўылып өскен елимди,
Мың бейишке бермеймен,
Усы бир турған жеримди.

Жериме гүллер көгерткен,
Елимнің сәнин көркейткен,
Сүйемен мийнет адамын,
Шөллерде бағлар дөреткен.

Өзгерген, өскен аўылым,
Аўылым күшим, қарыўым,
Трактор айдап жүрипти,
Мийнетти сүйген баўырым.

Жумысын көрдим қуўандым,
Ықласын көрдим инандым,
Үлгили еткен исинен,
Жырыма қанат күш алдым.

Усы күш ойды өрлетип,
Қыялды қозғап тербетип.
Халқымды сүйген жүректен.
Жырларым шықты ержетип.

1961-жыл.

ТОЛАДЫ КЕҰЛИМ

„Әлиппе“ ден баслап оқыған күнлер,
Билим шыңын гөзлеп шулғыған күнлер,
Бир биреўди көрсек түседи еске,
Көзиме елеслеп өтеди әсте.

Ұақыт өтти, талай оқыўлар питти,
Жасымыз, ойымыз толысып кетти,
Буйра шашымызға ақ араласты,
Бул ақ басымызға тән ақ жарасты.

Оқыған жыллардың алып есесин,
Ислеп жүрмиз елдиң тапсырған исин,
Хызметимиз халыққа жараса жақсы,
Басып өткен жолға қараса жақсы.

Сонда ислеримиз көринсе көзге,
Мийнеткеш адам деп сүйинсе бизге,
Болғаны емес пе, болады бәлким,
Усыларды ойлап толады кеўлим.

1965-жылы

КЕҰЛИМ ЕЛЕ КӨНБЕЙДИ

Жолым түсип кирсем бағлар ишине,
Алды менеп көзиме гүл түседи,
Барлық хош ийисин арнар кисиге,
Албырт кеўлим гүл нәўшесин күсейди.

Хәр шәменде гүл жаўдырап ашылар,
Кеўил деген гүл дийдарын гөзлейди,
Көргенде көзиңе оттай басылар,
Жүзи ысық гүлден гүдер үзбейди.

Қызық екен қыраў түссе гүл күткен,
Деп жүрмеңиз, гүлге қумар жаным бар,
Қыс болса да бағдан гүлдер излеткен,
Жүрегимде нәўбәхәр бар, жалын бар.

Сақлап киятырған жигитлик жасты,
Жүрек оты сөнер емес, сөнбейди,
Гүл излеме дегеніме жас басты,
Кеулим еле көнер емес, көнбейди.

1965-жыл.

ДҮНЬЯ ЖҮЗИ ГҮЛ БОЛСА

Адамлар айтысса адамды гүл деп,
Тек мен ушын гүллегендей усы гүл,
Кеулим айтса гүлдің қадирин бил деп,
Өзим құрметлеймен гүлдерди пүткіл.

Хәм мен гүл ишинде бийхұшпан бәрха,
Қане гүлге толса дүньяның жүзи,
Сонша кең әлемде гүл турса тәнха,
Гүлlep келе берсе, көп болса изи.

Бәхәр келген сайын жайса жапырақ,
Шақасын шайқаса танның самалы,
Шәменге айланса ана топырақ,
Гүллердей жайнаса жердің жамалы.

Мениң бар әрманым жерди толтырып,
Гүллер өссе, гүлди қазан урмаса,
Дүньяға көрик берип турса құлпырып,
Хазар беретұғын боран болмаса.

Жаҳар жарасығы көзиңе ысық,
Дүнья жүзи жайнап турған гүл болса,
Сол гүллердің жауы тутанбай нысқып,
Суу қуйған шаладай сөнсе, күл болса.

Бул ушын барлық гүл бир бағ ишине,
Жәмлесип ашылса қызыл шоқ болып,
Шақ келмей шырайлы гүлдің күшине,
Қазан да, боран да кетер жоқ болып!

1966-жыл.

ӨЗИМ ЕККЕН АЛМАҒА

Шийрин жемис бериу ушын елиме,
Алма нәлин ектим мөлдек жериме,
Шақасы жайылған нәрұан болды да,
Өсти, мен ырзаман төккен териме.

Алма көрки көзге оттай басылған,
Қапталынан жүзим өсип асылған,
Екөуи де мийнетимнің жемиси,
Тола түсер дастурханға ашылған.

Алма мениң жел жағыма панамсаң,
Күнге күйип келсем салқын саямсаң,
Қартайғанда қолтығымнан демеуши,
Сүрниккелде сүйеуімсең таянсам.

Мийуаларын аямаған алмадай,
Әрманларым шынлық болды алдамай,
Қосық болып түнлердеги ойларым,
Ақ қағазға ағылады арнадай.

Алма сени алма десе, ал деймен.
Алыу үшін жылда мийуа сал деймен,
Меннен сонда мениң нәуше гүлиме,
Пана болып, сая болып қал деймен.

1967-жыл

СОВЕТ ЕЛИ

Зейнимизди ашар таза ҳауасы,
Кеулимизди тартар өскеп гиясы,
Мийнет сууын йшкен колхоз бағының,
Хеш уақ ада болмас шийрин мийуасы.

Жетилген, жемисли,
Колхоз жерлери.
Жайнаған жеңисли,
Совет еллери.

Тауларынан алтын, гүмис табылар,
Жерлеринен ҳасыл өним алынар,
Жазда еркин жүрип шалғын атауда,
Колхоз малы дүркин-дүркин жайылар.

Кең өрис, малға жай,
Колхоз жерлери.
Ақ алтын, дәнге бай,
Совет еллери.

Завод, фабрик, гаўлап өсти санаат,
Техникалы елмиз, күши кәрамат,
Совет армиясы халықларға қорган,
Биз мәңги жасаймыз тыныш, парақат.

Жетилсип жайнар,
Ұатаң жерлери.
Барлық иске таяр,
Совет еллери.

Халық жеңимпаз, халық қақарман мәрдана,
Уллы партиямыз халыққа фәрмана,
Татыў дослық, беккем бирлик бузылмас,
Қудиретли Ұатаң күшли дүньяда!

Батыр халыққа мекан,
Ұатаң жерлери.
Өшпес даңққа ийе,
Совет еллери.

1967-жыл.

ӘМИҰДӘРЬЯ ЖЫРЛАЙДЫ

Жырлайды Әмиў, жырлайды,
Жүрегиме мешиң нур қуып.
Тыңбайды Әмиў, тыңбайды,
Толқыны толқынын қуып.
Жағаға жырын төгеди,
Ағысы салып шаўқымды.
Көп жыллар сақлап келеди,
Айрықша ақбас толқынды.
Әмиўдәрья жырлайды.
Жырларын жаға тыңлайды:
„Шөл асып, қумнан өткерип
Әкелдим толқынларымды.
Партия өзиң жап берип,
Артырдың қуўатларымды.
Жағамды жасыл шалқытып,
Күш бердиң, жайдым қулашты.
Кешеге жатқан шаңғытып,
Сахраны, қумды суубасты.

Енди мен жердиң кеңлигин,
Ағысым менен жырлайман
Партияның исин, ерлигин,
Жағысым менен жырлайман!“

Кең далам жерим жырлайды,
Жырларып елим тыңлайды:
„Жасартып меңреў даламды,
Гүлли бағ еттиң ой-қырын.
Дөреттиң жаңа адамды.
Коммунизм батырын.
Жырлайман даўсым жеткепше,
Жаңғыртып шексиз даланы.
Жырлайман демим питкенше
Жанажан партияны!“.

Бул қосықты турған тыңлап,
Шайыр былай берди жуўап:
„Партия сен күнимсең,
Партия сен жүрегим.
Ойлар ойым, тилегим,
Саў бол мениң тирегим!
Сениң менен партия,
Гүресте де биргемен.
Сениң менен партия,
Мийнетте де биргемен.
Жигер бердиң партия,
Қуўат алдым мен сеннен!“
Әмиўдәрья жырлайды
Жырларып елим тыңлайды!

1961-жыл.

ӨЗБЕКСТАНЫМ

Октябрь ерик берген бағы-бостаным,
Көрки көзге ысық гүл-гүлистаным,
Жемиске толтырып дастурхан жайып,
Барсам хош келдиң дер Өзбекстаным.

Орта Азияның ең гөззал жери,
Хәрбир азаматы мийнеттиң ери,
Толқынлатып ақ алтынның теңизин,
Жердиң тилин билген хұр Өзбек ели.
Сен бир шебер халықсаң мийнетти сүйгеп,

Күшиңе бағынып жер баўрын ийген,
Жаҳан халқын кийиндирсе жеткендей,
Ақ пахтадан аппақ-аппақ таў үйген.
Берекет, бахыт бар бирликли елде,
Туўысқан дослықтың күшибар белде,
Бул даңқлы, гүресли күнлерде саған,
Бағынды қумлар да, бағынды шөл де,
Саҳра егис болды, жер сақый ашты,
Иследиң табысқа-табыс уласты,
Коммунизм молшылығын тәминлеп,
Тағы алға умтыл, серме қулашты.
Октябрь ерк берген бағы-бостаным,
Көрки көзге ысық гүл-гүлистаным,
Жемиске толтырып дастурхан жайып,
Барсам хош келдиң дер Өзбекстаным.

1961-жыл.

ПАРТИЯ

Көрген адам мениң өскен жеримди,
Сүйген адам бағы-бостан елимди,
Дийдарласып көрейин деп излесе,
Жүрегимнен таўып алар Ленинди!

Жайнап турған өмиримниң гүли деп,
Егиз туўған бахытымның күни деп,
Мен сүйемен партияны, Ленинди,
Ақылласар жолдасымның бири деп.

Ўатан десем толып тасар жүрегим,
Исеп маған, исеп халқым тирегим,
Тапсырмаңды орынлаўға булжытпай,
Таяр турман, таяр күшим, жигерим.

Алдымдағы айбатымсаң партия,
Иске шықсам ғаўратымсаң партия,
Қайтпайтуғын сен баслаған гүрестен,
Қатардағы солдатыңман партия!

1965-жыл.

БАХЫТ ЖОЛЫ

Нөкистен басланды саяхатымыз,
Самарканд сайкалы өзине тартты,

Жүреклерде шексиз муҳаббатымыз.
Туўысқанлық, дослық сезимлер артты.

Қарасаң көз жетпес уша басына,
Айналасы таўлық гүлистан бир жер,
Көк майсасы усас қыздың шашына,
Сайран етип жүрмиз бул жерде бизлер.

Дүньяға дийқанның даңқын таратқан,
Пахтакеш ерлери өзбекстанның,
Өз мийнети менен жәннет жаратқан,
Батыр адамлары бул гүлистанның.

Шашлары мейиздей қызларын көрсем,
Мен қарындас десем, ол әке дейди.
Жүзлери ашылған ананы көрсем,
Мен қыз апа десем, ол үке дейди.

Қайсы бир хәўлини кеўлим тилесе,
Кирип барсам өз үйімдей сеземен,
Бийик таўларына шықсам бир есе,
Көшелерин өз көшемдей геземен.

Бизди алып келди бул бахыт жолы,
Наўайы, Улугбек жасаған жерге,
Тасларға ериксиз гүл ойған қолы,
Еркин мийнет ушын босаған жерге.

1962-жыл.

БУХАРАДА БИРИНШИ МАЙ

Бухарада болған жоқ едим бурын,
Көрдим биринши май байрамы күни,
Гүл басқан көшесин сүйген күн нурын,
Жаңғыртып жиберди шадлы халық үни.

Ленин естелиги көринип бийик,
Турды майданшада жадырап жүзи,
Жаңа Бухараны жанындай сүйип,
Мәңги жасаў ушын келгендей өзи.

Өтти халық өз исин мақтаныш етип,
Желбирер жоқары тутылған байрақ,
Бул байрақты талай сынлардан өтпип,
Коммунизмге де көтерип бармақ.

Алға қадем қойды хәммеси бирге,
Мийнетте шыныққан палұан билеклер,
Халықта исеним мол ертеңги күнге,
Уллы үмитлерге толы жүреклер.

Қосықлар айтылар ҳәр түрли тилде,
Бунда сайран етип жүриппен мен де,
Бизди байрам менен қутлықлағандай,
Көктен күлимсиреп нур шашты күн де.

Неге нур шашпасын байрам бизики,
Қууанышлы қызық сайран бизики,
Коммунизм жазы жасағанмыз
Бул бахытлы күнлер дәўран бизики!

1962-жыл

ТӨРТ ТУТ

Сархаўыз бойында көгерген төрт тут,
Бастан өтти талай ашлық, талай жут,
Көп әсирдің гүўасындай шалқайып,
Шақанды кең жайып турысын бир қут.

Келсем, қарап турсам хәм ой жиберсем,
Жанлылар ишинде көп жасаған сен,
Не көрдің, кимлерге түсирдің сая,
Бухара тарыйхын сөйлеп бер билсең!

Түбинде табысқан кеўлин шад етип,
Айшымаған атың менен ант етип.
Сүйеңдиң бе сүйискен қыз, жигитти,
Өзиңе өзиниң бойын үйретип.

Қорғадың ба қысым көрген жарлыны,
Жақладың ба от жүрекли арлыны,
Жапырағыңды жаўып көзден жасырып,
Сақладың ба ерк излеген зарлыны.

Билемен, бәрін де билемсн дейсең,
Көп жылларды көрпн келемен дейсең,
Ғуж-ғуж қабықларың сайрап турса да,
Тил қатып сөзіме жууап бермейсең.

Сонда да сондағы үнің келип тур,
Сөйле, сөйлейтуғын күнің келип тур.
Әсирлер бойына еткен әрманың.—
Азат бағдың гүли ннің келип тур.

Сөйле көргениңди қулағым сенде,
Заманлар изи бар бул алып тәнде,
Қысылшаң күнлерде шыдағаныңды,
Жеңгениңди айтып жүрейин мен де.

1962-жыл.

АДАМ УШЫН

Дәслепки қадемди таслап жерине,
Бухаралы дослар келдим елиңе,
Күтип алдыңызлар мақтап бараман,
Тууысқаның қарақалпақ елиме.

Бул жана дәўирден қууат алыпсыз,
Уқыплы қолларды иске салыпсыз,
Қай үйге кирсем де дастурған толы,
Келиңиз, алыңыз деген халықсыз.

Мийнет еттиңизлер, бул жеңис болды,
Қумды көширдиңиз, шөл егис болды,
Жазық далаларға бағлар көгертип,
Төккен терлериңиз мол жемис болды.

Бүгинги саўлаты Бухар ишиниң,
Кеўлин толтырады көрген кисиниң,
Бурынғы, хәзирги шеберлерниңниң,
Бәри адам ушын еткен исиниң.

1962-жыл.

МИЛАЖАН

(Сонет)

Мойылдай шашларың, айдай жүзлериң,
Иба еткенлериң көрген уақтағы,
Лал етип жанымды алар көзлериң,
Алмадай ағарып иискен бағдағы.

Мыйық тартып күлсең тоқсап жаз болар,
Илайым сол күлкің тоқтатылмаса,
Лаулап жалып лаған жалын аз болар,
Албырт жүрегіме шоқ атылмаса.

Мениң өр кеуілим берилмес еди,
Изиңнен көз тигип телмирмес едим.
Ләйлидей сен бунша сүйілмес едің,
Ал мен де ышқыға жендирмес едим.

Жеңди мухаббатым, берилдим саған,
Ая я аяма иисап өзиңде,
Ништердей көз нурың қадалды маған.

Жүрегіңе жол тапсам деп жалмажан,
Алдыңа әкеліп қойдым тилекті,
Не жууап берсең де, тез бер Милажан!

1962-жылы.

ГҮЛЛЕРИМ

Отырдым бир үлкен қумның үстінде,
Қалған сууды, шаршап, шөллеп иштим дө,
Жүріп кеттім қос труба тийелген,
Машинама минип жолға түстим де,

Сап болды жанымда суу менен наным,
Алға ийтермелер намысым-арым,
Бензини таусылды машинаның да,
Қумлар арасында қысылды жаным.

Илгери жүрмедім, қайтпадым ізге,
Илаж жоқ, бәрине шыдаудан өзге,
Қыяда қалдырмас досларым ізлеп,—
Келер деген үмит елеслер көзге.

Бәрха оілағаным сізлер едіңіз,
Жақын келешекті гөзлер едіңіз,
Жеңісли бармасам сиз күткен үйге,
Билемен бір күпі ізлер едіңіз.

Келген жоқпан атақ ізлеп жағынып,
Ислеп жүрмен хұжданыма бағынып,
Қум ишинде көз алдыма келтиріп,
Кеулім сергир өзлеріңди сағынып.

Бағларда гүл көрсем, көрдім сізлерди,
Қумларда гүл көрсем, көрдім сізлерди,
Нәгада бир жерде қонақта болсам,
Үйлерде гүл көрсем, көрдім сізлерди.

Қызыл қумда өткен қызық күнлерім,
Аспанды жамылып жатқан түнлерім,
Үйде болсам үймелескен жаныма,
Үрпе-шүрпе мениң нәуше гүллерім.

Мен шыққан сапарға шығарсыз сізлер,
Күтип алар бурын көрмеген дүзлер,
Алған бағдарыңнан адаспассызлар,
Баслап келе берер мен басқан ізлер.

„Жауын жауар, абылайсаң сел болар,
Суўсыз шөллер айдын шалқар көл болар“,
Самал болса тынбай көшкен шаңғытып,
Еспе қумлар егис болар, ел болар.

Маған қуўат берди еткен ислерім,
Астан-гестен қылған қумның ишлерин,
Аяқлай алмасам мен өз исимди,
Дауам еттирерсиз деймен өзлерің.

Бул жерде ким ушын ислегенімди,
Сонда билесізлер мениң гүллерім!

1962-жыл.

ГАЗ АТЛАҒАН

Ада болмас апа жердің байлығын,
Бизге сақлап келген бираз ұақлардан,
Қалдырмастан алыў ушын барлығын,
Қызыл қумды, қыя шөлди ақтарған.

Техникаға үсти толы қырлардың,
Хайран қалар кийиги де, қусы да,
Дәстан етип талай аңыз, жырлардың,
Тәриплеген адамлары усы да.

Кесе түсіп көлбеп жатқан Әмиўге,
Адам келди трубапы жетелеп,
Бухарадан Уралға газ бериўге,
Жолсыз жерден жол салмаға төтелеп.

Асқар-асқар қумнан асып келемиз,
Әне алда тикжар Дүлдүл атлаған.
Атлаған ба, жоқ па, қайдан билемиз,
Бул аңыз сөз узақ жыллар сақлаған.

Еки жаға елең-елең етеди,
Сол Дүлдулдин дүбирлиси келгендей,
Тағы терең ойға шүмип кетеди,
Үстинен газ өтежағын билгендей.

Жар үстинде жеделли ис басланды,
Жүенлейди өжет, ерке Әмиўди,
Жағадағы тасқа қурсаў тасланды,
Көресең бе анаў үлкен темирди?

Усы темир тутастырған жағаны,
Аш белине таў минсе де талмаған.
Бүгин мине батыр совет адамы,
Дәрьядан да газ өткерип атлаған.

Дүлдүл емес газ атлады бул жерден,
Усы хақыйқатлық йош берди маған.
Ер жүрек адамлар екен өткерген,
Буны тәриплесең тураман саған!

1962-жыл.

БУХАРА ГҮЛИ

Бийик минаралы Бухар жеринде,
Бир әжайып гүл өсипти жетилип.
Болдырар ма тилегимди мениң де,
Бағманынан сорап көрсем өтинип.

Мени қабыл етсе жапырағын жайып,
Алдымда ашылып тұрса усы гүл,
Ийискелеп көрсем етпесе айың,
Үзсем шақасына келтирмесем зил.

Қулпы дөніп жайнай түссе жамалы,
Қайыл болса, көнсе қолыма алсам,
Ай жүзин желписе таңиың самалы,
Дийдилеген жерге көтерип барсам.

Отырғызсам, үйрениссе бағыма,
Долана-долана өссе хәр күни,
Жүрегимди тартар, жағар жаныма,
Көздиң отын алар Бухара гүли.

Мешің көрген гүлим ағласы гүлдің,
Шақасын ийилтер бұлбили болсам,
Үстінде ушсам да бир неше елдің,
Мен айланып келсем, тек соған қонсам.

1962-жыл.

АДАМ

Адам қадем қойды асып түспеге
Қумлар бас көтерди жолын кеспеге,
Бирақ долы қумның күши жетпеди,
Өжет адам менен ерегиспеге.

Үстинен жол берди, тып-тыныш жатты,
Мардыйып салдамлы адымлар атты,
Бет алған жағынап қайтарар күш жоқ,
Бул батыр адамды епкини қатты.

Өтпесе тасларды қамырдай қарып,
Шыға ма бул жолға батылы барып,
Тауды қопарғандай ғайрат болған соң,
Труба өткерди қумды қақ жарып.

Кеше еситпесе, көрмесе киси,
Бүгин көз алдында ислеген иси,
Жерди тесип, газин алып атырған,
Бул бизиң бағадыр адамның күши.

Искер қолы менен дөреткен мұдам,
Бир күн, бир жыл емес удайы адам.
Жаратылған нәрсе қудадан десе,
Хәзірғи күнлердің қудайы адам!

1962-жыл

КҮН ДЕП ҚАРАСЫН МАҒАН

Октябрьде таң атты,
Нур болып шықты Ленин,
Нур әлемди жайнатты,
Күн болып шықты Ленин.

Еркінлікке ел менен
Бир болып шықты Ленин,
Ырғатылған жел менен,
Гүл болып шықты Ленин.

Мен де таңның гүлимен,
Бахыт, алған, нур алған,
Мәңғи сөнбес сол күннен,
Мәңғиликке нурланған.

Көрсин жақан көркімди,
Күн деп қарасын маған.
Көзге ысық сүйкімлі,
Гүл деп қарасын маған!

Күн деп қараса маған
Күн болып нур шашаман,
Гүл деп қараса маған,
Гүл гүмшалар ашаман.

Гүлмен, жай гүл емеспен,
Космосқа барған гүлмен,
Боранды мүлік деместен,
Жүрегін жарған гүлмен.

Тилегім: барлық жерде,
Тикенексиз гүл өссін,
Таң атсын барлық елде,
Жүзлеріне күн түссін!

Көзин ашсын хәмме бир,
Азатлыққа умтылсын!
Дүнья силкинсин дүр-дүр,
Езилиўден қутылсын!

Тазартып бар әлемди,
Гүл сыпырсын, нур жуўсын!
Қутлықлап бул қадемди,
Бизиң қызыл туў турсын!

1967-жыл.

ОКТАБРЬ ТАҢЫ

Гүрес пенен бизиң елде,
Октябрь таңы атты.
Нур сәўлеси көп миллетти,
Уйқысынан оятты.
Усы алтын таң атқалы,
Елми алты жыл болды.
Соңнан бери қасгерлеймиз,
Ленин салған бул жолды.
Биз буны жаңа дәўирдиң,
Басы деймиз, сүйемиз.
Октябрьде теңлик алдық,
Азат күнге ийемиз,
Жүзимизде таң шуғласы,
Ел тыныш, халық абадан.
Елимизде хәмме татыў,
Туўғандай бир анадан,
Бул татыўлық ұатан көрки,
Октябрьдиң жемиси.
Даңқымызды кәтереди,
Тыныш мийнет жеңиси.
Октябрь таңы нур шашсын,
Жаўдырап өссин гүллер.
Дүньяда жарқырап турсын,
Бизиң парахат күнлер!

1973-жыл

ЛЕНИН ТУЎЫН АЛЫП БАРЫП...

Қармаланған қара түнде,
Қозғалаңлы ғаўрыт күнде,

Таңға инкар бир анадан,
Туұылыппыз Октябрьде.

Елди әдил көз көрипти,
Ески тәртип өзгерипти,
Өмир бойы әрман еткен,
Күнлеримиз тез келипти.

Езилиўден сақыт болып,
Еркин жасар ўақыт болып,
Ленин дүзген жаңа заман,
Бизге келди бахыт болып.

Бахтымызға күн шығыпты,
Қуў ағаштан бүр шығыпты,
Сахраның да үстин безеп,
Жаўдырасып гүл шығыпты.

Еркинликтің жели есип,
Гүлге күннің нуры түсип,
Пана болып бахыт таңы,
Толысыпты жийи өсип.

Гүл дегеним жаңа әўлад,
Октябрьден алған саўлат.
Сонда оған дана Ленин
Деди: Гүрес отын лаўлат!

Жеңип шықты азат халық,
Өзи батыр, зейни алық,
Ай үстине қадап қойды,
Ленин туұын алып барып.

Бул дәўирдің дәў ислери,
Елимиздің жеңислери,
Өзимизге қуўат берген,
Октябрьдің жемислери!

ТАҢНАН АЛДЫМ ЗАҰЫҚТЫ

1970-жыл.

Жапырағы
Зер жайнаған,
Көленкеси
сағымдай.

Уша басын
 жел шайқаған,
Көп жасаған
 қайыңдай.
Көриниси
 Көзди тартып,
Шақа жайып,
 ыргалған.
Бойы өссе,
 Күши артып,
Даңқы тилде
 Жырланған.
Ұатаным бағ
 Ленин бағман,
Мен бағдың
 Бир гүлимен.
Күш аламан,
 Нур аламан,
Сол бахтымның
 Күнинен.
Түнди түрип,
 Гүл жүзиме,
Сәўле түсти
 таң атып.
Үлғи етип,
 Жер жүзине,
Өмир дүзди
 жайнатып.
Бир ұақлары,
 Мениң елим,
Жаз келер ме?—
 дер еди.
Жаз келсе де,
 өскен жерим,
Суўға инкар
 Жер еди.
Усы мениреў
 Шөл далаға
Суў жеткерип
 Гүл еккен.
Өмир берген
 Мәрданаға
Алғыс жаўар

Жүректен,
Себеби ол,
Салды изге,
Жууасытып
Әмиўди.
Инам етти,
Мәнги бизге,
Бул әжайып,
дәўирди.
Елим еркин,
Жерим жәннет,
Таң гүлине
усайман.
Елге, жерге
Келди нәўбет,
Мен әрмансыз,
жасайман.
Тер төгемен,
күш жегемен,
Шөлди гүлзар,
етемен.
Қумды қуртып
Бағ егемен,
Мийўалатып
күтемен.
Мен бағ гули,
Мен таң гүли,
Мен жанлы гүл,
заўықлы.
Октябрьде,
Азат күнде,
Таңнан алдым
заўықты!

1970-жыл.

ЛЕНИН НУРЛЫ ҚУЯШ

Кеўли ҳақ инсанға сәўлеси түскен,
Ленин—сөнбес қуяш, шуғлалы, жақты,
Оның нәзериинде, нурында өскен,
Халықтың бәлентдур ығбалы, бахты.

Бизиң бахтымызға таң болып атып,
Күн болып жайнатты ұатан—ананы,
Әдил, саррас, айдын жолын унатып,
Халқым ардақлады, сүйди дананы.

Жолға шықсам, жолда өзін ес көрсем,
Келешекке баслап барады Ленин.
Қай жерде жаңадан питкен ис көрсем,
Мениң көз алдымда турады Ленин.

Космос бойлап пәрұаз еткен елиме.
Ленин берди бул қанатлы дәуірди,
Уллы идеясы қуұат белиме,
Сол ушын мәңгиге сүйдим Ленинди!

1970-жыл

ӨМИР БӘХӘРИ

Жерде тондай, суұда сендей сиресип,
Езиўшилер болса қатты қахәрде,
Жаўызлықтың булты көкте тиркесип,
Аш халықты туншықтырған мәхәлде.

Қараңғыдан күн шығарып түн асып,
Билип пе екен ески Симбир шәхәри.
Бул үлкеге буннан бурын нур шашып,
Келип пе екен бундай өмир бәхәри?!

Жетписинши жылдың қысын өткерип,
Әжайып бир бәхәр келди, бәхәрде,
Шарқы пәлек тәбиятқа сәт берип,
Күн дийдарлы ул туұылды бул елде.

Көклеў ушын ўақыт күткен жериниң,
Гүли болды көзге ысық жайдары,
Келешектен үмит еткен елиниң,
Улы болды желкилдеген айдары.

Ол есейди уллы рус жеринде,
Үйир болды өзи Волга бойына,
Есин билген күнлериниң бәринде,
Көргенлери қозғаў салды ойына.

Ойы тереңлесип, толысты кем-кем,
Көп оқыды, көп тыңлады халықты,
Ақыл, парасаты, шыдамы беккем,
Рустың ер минезине қанықты.

Ойын қумар балалардан бөлиніп,
Тасқын Волга жағасына көп барды,
Барған сайын салдау тартқан бүгилип,
Салдаушылар жас кеуилин аударды.

Дұңки ыйық, қайқы төси керилип,
Алға қарай тартқан күши жеткенше,
Мийнетлери аянышлы көринип,
Қарап турды көзден узап кеткенше.

Сол Волганың Симбир турған ийнинде,
Жаңа шәхәр бой тиклеген жар қабақ,
Гүл жамылып мардыяды бул күнде,
Володяны өсирдим деп арқалап.

Дурыс, дурыс, көк шыршалы тик жаға,
Сеиде көклегени өмир бәхәри,
Мақтан Россия, мәрт рус аға,
Мақтан даңқлы Ульяновлар шәхәри!

1970-жыл.

ВОЛГА БОЙЫНДА

Көсемимнің жүрген жерлерин ізлеп,
Волга жағасына Арал, Әмиўден,
Изин көзге сүрме етиўди гөзлеп,
Ушып келдим қанат алып дәўирден.

Егини ыргалған жасыл далада,
Мен жүриппен Волга бойын жағалап,
Ақ қайың, көк емен өскен жағада,
Қыябанлап еккен гүлди аралап.

Бийиктен Волганың үстине дөнип,
Қарағайлы тик жар көзге түседи,
Хәр күни оқыўдан шығыўдан келип,
Усы жерде Ленин турған деседи.

Самал ессе қалың орман шуўлаған,
Бул жағаға жастан сырлас болғанын,
Кәнарына көбик шашып туўлаған,
Толқынлары сөйлеп берер Волганың.

Салдаўшыға қарап ойларға талып,
Ол турған жерде мен турыппан өзим,
Өткен ўақытларды ядыма салып,
Оның балалығын ізлейди көзим.

Сөйтип турсам бир топ бала мектептен,
Шыға сала келди мен турған жерге,
Ҳәммесине көз жиберсем бир шеттен,
Жүзлери усайды ашылған гүлге.

Володяны еслерине түсирип,
Ҳәр күн келип турар екен өзлери,
Ҳүрметине қойған гүллер өсирип,
Сол туўралы болар екен сөзлери.

Мөлдир суўлы Волга жағасында мен,
Әмиўди көргендей болып турыппан,
Усы балалардың арасында мен,
Ленинди көргендей болып турыппан.

Көринбейди салдаўшылар тек ғана,
Ушан кемелерди сүйреген пәсте,
Көргениме мен гүўаман деп ғана,
Волга толқынласып ағады әсте.

Бас болып көтерген дәўирдің жүгин,
Туўысқан халықлардың ойында Ленин.
Бизлер менен бирге жүрипти бүгин,
Анамыз Волганың бойында Ленин!

1970-жыл.

ҚАЗАН БАҒЛАРЫ

Қазан көшелери, Қазан бағлары,
Мен бир саяхатта жүрген адамнан,
Бунда Ленин болған қайсы ўақлары,
Соны сорайжақпан билген адамнан.

Хәр күн университет алдында көрип,
Онын қадди-бойын яд етип өскен,
Араласа арасынан жол берип,
Жүрсе соқпағына төселе түскен.

Кешиксе күндеги келер мәхәлден,
Көргенше сағынып жаны төзбеген,
Бөртип, жапырақлап ала бәхәрден,
Уша басы әл ғаўаны гөзлеген.

Мүмкин бағлар сизлер айтып берерсиз,
Володяның студентлик күнлерин,
Еске түсирерсиз, тилге келерсиз,
Және усынарсыз дослық гүллерин.

Сол гүлден көрермен Ленин дийдарын,
Қастерлеп сақларман гүлиңди бағлар,
Бизди аралады дейсиз хәрдайым,
Түсинип турыппан тилиңди бағлар.

Жыллар өткен сайын жасарып жайнап,
Қазан шәхәриниң болыпсыз сәни,
Самал сыбырлайды аңғысын аңлап,
Көрген билгениңди сөйлеп бер қане.

Зейин қойып оқып әуел басынан,
Сырласып Маркстиң томлары менен,
Ол талай өткеңди сениң қасыңнан,
Бәнт болып өзиниң ойлары менен.

Сонда селтең бермей, ойларын бөлмей,
Сытырламай турғансаңды сызылып,
Әрман жетегинде үмити өрлей,
Ол жүргеңди атар таңға қызығып.

Ленин турған болса сүйенип саған,
Сүйенген жеринен сүйип алайын.
Билсең хәрекетин сөйлеп бер маған,
Минезин жүрекке түйип алайын.

Ол отырған болса қасыңа келип,
Мен де отырайын жақынырақ барып,
Жасыл жапырақлы шақанды ийип,
Мәңги көз алдымда тур сен ырғалып.

1970-ж.

ГҮРЕС ОТЛАРЫ

Халық терең теңиз, езиўши ернек,
Теңсизлик жәбири көкиректи кернәп,
Турғанда қурсаған өз ернегине,
Урмай ма ашыўлы төлқынлар өрлеп,
Ұақытлар усыны турғандай сөйлеп.

Қазанда Володя тапты үмитин,
Дос тутты өзиндей татар жигитин,
Айдын келешегин белгилеп берди,
Өз алдына қойған мақсети пүтин,
Деди енди ашық гүреске күтин.

Куўат берип Едил-Жайық бойлары,
Толқыр қыяллары, толқыр ойлары,
Кеўилде исеним, жүректе жигер,
Еркин бийлер еди гүрес жоллары,
Қоллар еди халықтың қызы, уллары.

Әтирапына топлап студент жасты,
Барлығы бир жерге жәмледи басты,
Жанса сөнбейтуғын оттай алысып,
Олар өзлерине жаңа жол ашты,
Үстем болып келген байларда қасты.

Заман турған еди түнерип түндей,
Жүзлер солғын еди әлжуўаз гүлдей,
Сонда гүрес пенен бахыт таңының,
Атыўына Ленин исенди бирдей,
Исеним жүректе сөнбеди күндей.

Көз қараслар, ой пикирлер үйлесип,
Хәр адамның тилин таўып сөйлесип,
Жас болса да жаңа күшти басқарып,
Ленин жүрди халық пенен кеңесип,
Үстемликти алыў ушын гүресип.

Буны сизди сол Қазанның хәкими,
Ақ патшаның арнап қойған ўәкили,
Володяның басқан изин аңлыгып,
Тыңшыларды иске салды хәр күни,
Көшелерде зиңилдетти күн-түни.

Бирақ тыңшы оған айып таққандай,
Бир де себеп табалмады хешқаңдай,
Жүрди мүйешлерде тимискиленип,
• Үйден-үйге қаңғымай ийт жортқандай,
Көрген адам әпшеринен қорыққандай.

Қазан түни аяз, көшелери қар,
Аңлыспаға толы кешелери бар,
Сылт етсе елеңлеп сығалайтуғын,
Тыңшының түн гезер пешелери бар,
Бундай сақ кулақтың нешшелери бар.

Буған қарсы хәрекетшең жас топар,
Хәтген асқан теңсизликке қас топар,
Аңлыұшыны алаңлатып түнлерде,
Өз мақсетин орынлауға хәр сапар,
Бир купия жерге келип бас қосар.

Тосқынлықты билмес бирликтің күши,
Алдан таярланған бөлмениң иши,
Талқыланып ең керекли мәселе,
Жасырын шөлкемнің басланды иси,
Сыртта тың-тыңлайды белгисиз киси.

Сезикленип талай есик қағылды,
Ақырында излегени табылды,
Соның менен Ленин ушын Қазанда,
Университет есиги де жабылды,
Сонда да гүрестің оты жағылды!

1969-жыл.

БАХЫТ ҚУЯШЫ

Жыллар жылжып өтті, жаңа күш өсти,
Әсирлердің музы ерип, сең көшти,
Революция дауылы сыпырып таслап,
Тазаланды бизің ана жер үсти.

Усылай басланды дәуірдің басы,
Ерик алдым, тыйылды көзимнің жасы,
Жақты бир заманды әрман еткенде,
Шықты мәңги сөнбес бахыт қуяшы.

Азатлық сәрдары Ленин, бил мен,
Айдын жолы менен жүріп келемен,
Ҳәзир елимдеги хәрбир жеңисте,
Көсем идеясын, өзін көремен.

Октябрьде теңлик алған елимди,
Нурға бөлеп шуғла жайған күнимди,
Нәрұан бағдың бағманына теңеймен,
Таң гүлинің нәлин еккен Ленинди.

Сибирь орманлары, кен Дон даласы,
Балтик толқынлары, Нева жағасы,
Гүресли күнлерде көргенин айтып,
Лениппен сөйлейди Ленин қаласы.

Усы жерде Ленин қараңғы түнди,
Ағараңлап атқан таң болып түрди
Таңға араласа ояңған халық,
Күтип алды нурлы, бахытлы күнди.

Бул күн нурын төкти жүзлеримизге,
Гүресте күш берди өзлеримизге,
Смольный үстине қадалған байрақ,
Оттай басылады көзлеримизге.

Бул байрақ Лениннің байрағы бийик,
Самал желбиретип, көкте күн сүйип,
Турғанына қарап өтеміз бизлер,
Оннан куғат алып, оған бас ийип!

Жандай жақын адам еди өзи де,
Көзлерге тотия басқан изи де,
Исин даўам еткен хәр коммунистги,
Оның келешекке қарар көзи де!

Өзи киши пейил меҳрибан киси,
Бизлерге жол-жоба қалдырған иси,
Космос кеңлигине адам ушырды,
Алдан болжап айтқан сөзинің күши!

1970-жыл.

МӘҢГИ СӨНБЕС КҮН

Таңның нуры таралар,
Жақты берер шуғласы,
Жүреклерден жай алар,
Ленин халықтың қуяшы.

Жүзге түсер сәулесин,
Әрман етер жер жүзи,
Нурға бөлер хәммесин,
Мәңги сөнбес күн өзи.

Жайма шууақ жайдары,
Күнлер өтер биримлеп,
Күндей көсем дийдары,
Бәрха турар күлимлеп.

Қара думан, зил басқан,
Түнди түрип үстимнен,
Жарқыратып нур шашқан,
Күн көзине түстим мен.

Азатлықтың таңына,
Жол силтеген жұлдызым.
Коммунизм бағына,
Баслап барар ул-қызын.

Жүгин тартар елимнің,
Бүгинги мәрт адамлар,
Келешекке Лениннің,
Көзи менен қараңлар!

Бөлендирер нурына,
Жаңылмаспан күн десем,
Жүз жыллық өз тойына,
Күлип келер күн көсем!

1970-жыл.

ЛЕНИН АТЫНА

Жаплар сағасына уйықлар теуіп,
Әспек еткен мурап көрсетіп қырын.
Егин түе журттын таңлайы кеуіп,
Адам куны болған суу дегеп бурын.

Тамырына хөл тиймеген дақылын,
Ыссы урып мийнетлери күйсе де.
Шыдай билген алып ата ақылын,
Суусызлық азабы жаиға тийсе де.

Алып тулғасына ғайрат ендирип,
Жигер беріп іске салған жигитіп.
Нәүпир сууды көз алдына келтиріп,
Келешекке артқан барлық үмитін.

Бабалар әрманы жүзеге асып,
Әмиу жүенленди, бас ийди бизге.
Бүгін батыр әулад суу жолын ашып,
Оны баслап барды шөллеген дүзге.

Бағы-бостан болды суу барған жерлер,
Атызда ырғалды пахта, салымыз
Тың жерлерге тыңнан төгилсе терлер,
Онда бәлент биің ығбал, бахтымыз.

Тутастырыу ушын еки жағаны,
Дәрьяға гиддиман құрсау тасланды.
Барлығын таярлап берген заманы,
Дәуірдің сауғасы көпір басланды.

Бул көпірден өтіп барамыз енди,
Уллы мақсетиміз коммунизмге.
Кем-кемнен бизлерге жақынлап келди,
Арзыу-әрман еткен коммунизм де.

Бул жерде гидро узел құрамыз,
ГЭС құрамыз қууат берер елиме.
Хәм сол ГЭС тен жақты алып турамыз,
Нур шашылып, гүл көгерер жериме.

Баслаған ислери питер жеңисли,
Қолы толы өнер, қутлы қадеми.
Ийгиликке мийнет етер жемисли,
Бир адамдай болып совет адамы.

Өзимизди уллы сыннан өткерген,
Не жетсип дослықтың салтанатына.
Гигант құрылысты жаңа питкерген,
Хұрметлеп қоямыз Ленин атына.

19-апрель, 1973-жыл.

ПАРТИЯ

Хәркүнги уллы жеңислер,
Жемиси жаңа заманның,
Алдында еле көп ислер,
Турыпты бизиң адамның.

Жеңимпаз Ленин байрағын,
Көтерип бийик Ай таман,
Қастерлеп алып барғанын,
Еситти, көрди қай заман?

Бул мениң азат дәуирим,
Партия баслап жеткерген,
Гүреске толы өмирим,
Космосқа ушсам пәт берген.

Айға да гүзар жол салған,
Коммунистпен деп айтаман,
Келер деп күтип нурланған,
Күнге де барып қайтаман.

• Партия ғамхор данамның,
Меҳрибан көзи түсти де,
Шырайы шықты даламның,
Гүл өсти Үстүрт үстине.

Тинтилип терең жер асты,
Үстүрттен кән де табылды.
Булағын газдың ер ашты,
Көк жалын үйде жағылды.

Инсанның изи түспеген,
Сахралар егис жер болды.
Бахтымыз ушын ислеген,
Адамлар батыр ер болды.

Усының бәри ушын да,
Алғысым айтар көп саған,
Ұтаным жайнап тұрсын да,
Партиям, басшым бол аман!

1970-жыл.

ДОСЛЫҚТЫҢ КҮШИ

Жүрди бабаларым ханнан қысылып,
Қол ушын бергендей ғамхорды излеп.
Жақсы нийет пенен еркін усынып,
Сениң менен хәмдам болыўды гөзлеп.

Бир мәрт бабам дәрғайыңа барғанда,
Оның әрманларын түсиндің дурыс.
Өз халқының өтинишин айтқанда,
Қоллап, қуўатлаўға сөз бердің рус!

Гүресли жылларда, қысылшаң күнде,
Тек сеннен күткенбиз үлкен үмитги.
Гей-гейде ирилик сөз болған жерде,
Қайыңыңа теңеймиз бойшаң жигитги.

Хақ кеўилден саған арқа сүйеген,
Сени жақын көрип исенген елмиз.
Қосылып жасаўды өзи қалеген,
Мәңги татыўлықты күсеген елмиз.

Нур жайнаған бир шәменнің ишинде,
Алыс-берис етип келискен елмиз.
Жүз жыллап сыналған дослық күшинде,
Барыс-келис етип енискен елмиз.

Бир-биреўдің исенимин ақлаған,
Бас кетсе де сөзде тұрысқан халықпыз.
Жаңа тәртип, жаңа жолды жақлаған,
Рус, қарақалпақ туўысқан халықпыз.

Мәңгиге бузылмас, иргелес иргем,
Бир мақсетте исленеди исимиз.
Ауыз биришилигимиз мийтиндей беккем,
Сол беккем дослықта биziң күшимиз.

1970-ж.

ДОСЛЫҚ ҚОСЫҒЫ

Октябрьдің нур сәулеси жүзлерде,
Мәртликтің белгиси жаңа излерде,
Тууысқанлық сезиледи жүректен,
Уллы дослық қууаты бар бизлерде.

Бағы-бостан елдерде,
Нур гүлистан жерлерде,
Жайна дослық гүллери,
Жайна барлық күнлери.
Жаңғырып бул жағанда,
Турсын шадлық үнлери!

Ленин тууын желбиретип қолларда,
Алға қарай жүрдик айдын жолларда,
Биз өткенде жеңис сазын жаңлатып,
Гүллер кулпы дөнер оңы-солларда.

Бағы-бостан елдерде,
Нур гүлистан жерлерде.
Жайна дослық гүллери,
Жайна барлық күнлери.
Жаңғырып бул жағанда.
Турсын шадлық үнлери!

Жүрип көрсек жолларымыз дусласқан,
Ойлап көрсек ойларымыз ушласқан,
Тилеклер бир, әрманлар бир, мақсет бир,
Күнимиз бир бахтымызға нур шашқан.

Бағы-бостан елдерде,
Нур гүлистан жерлерде,
Жайна дослық гүллери,
Жайна барлық күнлери,
Жаңғырып бул жағанда,
Турсын шадлық үнлери!

1968-жыл.

ГҮЛДӘСТЕ

Жилуа етип қыя баққан,
Айдай хусниң хұрге тенлес.
Қумай көзиң күлим қаққан,
Бағ ишинде гүлге мегзес.

Жарасықлы жүзлериңе,
Осма болсам қасыңа мен.
Уйқы келсе көзлериңе,
Дастық болсам басыңа мен.

Түн уйқыңа селтең бермей,
Сақшы болсам кеше менен.
Көрер көзди өртеі бермей,
Жүрер болсаң көше менен.

Суу себелеп жолларыңа,
Күтип турсам сеннен пәсте,
Аларсаң ба қолларыңа,
Болсам өзим бир гүлдәсте.

Я қарамай өтерсең бе,
Кетерсең бе желдей есип.
Я ирәхим етерсең бе,
Ийиң босап, әрден түсип.

1968-жыл.

ҮСТИРТТЕН КЕЛЕР

Полат трубалар исленген ағла,
Мэнзилин бағдарлап жөнелген алға,
Уллы өндирисли, даңқы Уралға,
Тауһсылмас көк жалын Үстирттен келер.

Әсирлер әрманы халықтың ықласы,
Жер астының толқып аққан дәрьясы,
Заман ағымындай газдың арнасы,
Арал жағасынан, Үстирттен келер.

Таңға араласа өрер кийиклер,
Жети қабат жер байлығын ириклер,

Бураў тереңлесе, шыка бийиклер,
Биз күткен үмитлер Үстирттен келер.

Ай тақырлар, кең жазықлар салалы,
Гүлдей ашылысып хусни-жамалы,
Елпең-елпең ескен таңның самалы,
Хош хабарлар алып Үстирттен келер.

1908-жыл.

ГАЗЕТАМ

(„Совет Қарақалпақстаны“ның он
мыңыншы санынын шығыу хұрметине)

Жаршы болып жазған жаңа дүзимди,
Қараңғыны серпиіп ашқан көзимди,
Ең биринши оқытыўшым өзиңди,
Устаз тутып, хұрметлеймен газетам.

Сыйысып турғандай Әлемнің өзи,
Сен үлкен шар айна тып-тынық жүзи,
Сен арқалы жетти Лениннің сөзи,
Санамды сергиттиң сонда газетам.

Сен мениң даўысым, сен сөйлер тилим,
Сен мениң ақылшым, сен нәўпир билим,
Хәр күни жолыңа көз тигер елим,
Айдай қарап күтип алар газетам.

Көтермелеп әдилликти, шынлықты,
Тәрийплеген дәслепки бес жыллықты,
Сөзлерің жүрекке келип орнықты,
Ақылымды бийлеп алдың газетам.

Сени оқып көрдим жер жүзин анық,
Өмирдің жолларын түсиндим танып,
Гүресли күнлерде сен баслап барып,
Саўашларда бирге болдың газетам.

Лениншил партиям, айым, күним де,
Жырласам жаңғырып турар үнимде,
Өз ойымды айтар ана тилимде,
Мениң трибунам, мениң газетам.

Шақырықларды оқып кеўли толғандай,
Халқым иске шықса қуўат алғандай,
Космосқа ушқанда қанат болғандай,
Руўхын тастырып турдың газетам.

Он мың жола шыққан күни өзиң де,
Хүкімет таққан орден жайнар жүзинде,
Бул қуўаныш, бул мақтаныш бизиң де,
Ординиңди қутлықлайман газетам.

1968-жыл

ҚУМЛАР МЕНЕН ГҮЛЛЕР

Ерке Әмиў жағасында,
Жаўдырасып өсти гүллер,
Сары қумлар арасында,
Сахра бойлап ести желлер.

Алып келди қум тозаңын,
Тыныш өскен гүл үстине.
Тартты сөйтип сум азабын,
Шақасына зил түсти де.

Қум топылды көз аштырмай,
Ала бурқан шаңғыт үйип,
Гүл жүзине кир жуқтырмай,
Жер көтерип турды бийик.

Күшин жыйнап топ-топ болып,
Жая түсти жапырақты,
Хәм ашылды шоқ-шоқ болып,
Қаплап кетти әтирапты.

Самал қумды көтермелеп,
Ушырады өрден-ыққа,
Пәсеңлесе ийтермелеп,
Сүйрейди гүл дөңгең жаққа.

Айпап-жайпап сынын бузып,
Шаң шашады гирес-гирес.
Гүллердиң де жоны қызып,
Қайтпай қарсы ашты гүрес.

Гүл гүресин куўатлайды,
Ақбас толқын Әмиўдеги,
Нәўпир суўы қуўратпайды,
Жарасықты өмирдеги.

Аптап урса оттай қарып,
Шәмен жанып күл болсын деп,
Бағ өседі бүртик жарып,
Жақан толы гүл болсын деп.

Еспе қумлар турса борап,
Суў себеди дәрья тасып.
Екпе гүллер алдын орап,
Көгереді үстин басып,

Қуўратаман көк гияны,
Деп көсилип қум жатады.
Жайнатаман деп дүньяны,
Хәр гүмша бир гүл атады.

Уйытқып ескен самал тынып,
Басылады қум үргини,
Ала шаңның сақты сынып,
Ашылады бағдың гүли.

Хәдден асып көпке дейин,
Гүлзарлықты келген бүрип,
Қайтарады қумды кейин,
Үйдиң үзигиндей түрип.

Пәти қайтып пәсейди жел,
Шегинди қум күши жетпей,
Жүзи жайнап есейди гүл,
Шан-тозаңды писент етпей.

Үстем болды батыр гүллер,
Хәм тазартты сай-саланы.
Еркин өсип атыр гүллер,
Безеп шексиз кең даланы.

Өзин ериксиз жел ушырып,
Қаңғып келген бир қыядан,
Хәлин билмей қарсы турып,
Қум женилди көк гиядан.

Нардай шөгип жатты жасып,
Жууасытты көп қумшықты.
Әсте-әсте ийнин басып,
Төбесине шоқ гүл шықты.

1969-жыл.

ҮСТИРТ ХӘМ АДАМ

Үстирт үсти көз жеткисиз кен жазық,
Кең жазық та жыра-жыра сел қазып,
Барлаушылар сырын ашып сахраның,
Газ бар жерди тапса, дәрхал жүр жазып.

Түнде серлеп шолып көрсең жән-жақта,
Геологлар оты жылт-жылт жанбақта,
Таңда қарап турсаң шаңды шубалтып,
Машиналар алға жүріп бармақта.

Мотор гүрилдиси, адам күлкиси,
Батырлығы, әжайып ис үлгиси.
Қымтап келген шөл қушағын жаздырып,
Ұасыл ғазийнесин алар бул киси.

Бийик төбе, бәлент қырлар, адырлар,
Тегисликте булдыраса сағымлар,
Ал тереңде жер қатламын көтерип,
Сыртқа қарай атлығар көк жалынлар.

1969-жыл.

ГҮЛ

Көзим түссе бағ гүлине,
Бенде болар нәзерим.
Гүл де билер өз түрине,
Өмиримди безерин.

Ең зауықлы жүзи ысық,
Гүлди жаным хош көрер,
Жаудырасқан түри қызық,
Көркин көрсең йош берер.

Көз көрер, қол жетпес болып,
Талай гүлдер ашылар,
Ядта қалар кетпес болып,
Көзге оттай басылар.

Шоғырланып турар өсип,
Самал сүйер жүзлерин,
Көкте күннің нуры түсіп,
Шық ийилтер өзлерин.

Хәр бәхәрдің таңы қушып,
Хәр гүл назлы тербелер,
Мен жазарман оны йошып,
Ол жылұалы еркелер.

Таңлар сулыұ өз шуғласын,
Шоқ қызылын лөк берип,
Қулпы дөнген гүл жылұасын,
Бир шайырға көп көрип.

„Гүлге қосық жазады“ — деп,
Жазалаұшы көбейер.
Оннан сайын жүрегимде,
Ышқы гүли көгерер!

1969-жыл.

ҮСТИРТТИҢ ПОЛАТ БЕЛБЕҰИ

Өмирлер жетсе, көз көрсе,
Сахрада жасыл гүлзарды.
Қақ жарып қырдан өткерсе,
Гүзарға қосса гүзарды.

Дегенлер буннан бурында,
Бүгиннің ғамы исленип.
Еңбеклер күйип шынында,
Бармақлар талай тисленип.

Аңсаған ата бабамның,
Эрманы болып әдиұли,
Пырағы жаңа заманның
Қуұантты Арал, Әмиұди.

Үстирттен асып өте алмай,
Шөл қысып талған адамлар,
Мәнзилли жерге жете алмай,
Жолларда қалған бабамлар.

Қумлардың жутып хәўирин,
Ешекке басса қынаны.
Жырыма қосты дәўирим,
Темир жол деген теманы.

Қууатлап бәрше тууысқан,
Еки дос халық атланды.
Тәкаппыр шөлге тум-тустан,
Үлкен бир хұжим басланды.

Биреулер газды қыдырып,
Биреулер нефти излейди.
Ұақытқа хызмет қылдырып,
Келешек мәпин гөзлейди.

Биреулер жолдың маманы,
Сейислеп ырақ сазлайды.
Биреулер излеу адамы,
Тауларды тинтип қозғайды.

Ақырғы күшин тауысып,
Хәлсиреп усы жерлерде.
Ашырқап, шөллеп, талықсып,
Кешеги өткен күнлерде.

Барғанлар қайтып келмеген,
Көзлерде жасы көл еди.
Үстинен асыу бермеген,
Көсиліп жатқан шөл еди.

Өзинен күшли табылып,
Жууасып қойды көлбеуди.
Батырлар бууды жабылып,
Үстиртке полат белбеуди.

Асыудан асып өрлеулер,
Миясар мийнет ерине,
Күш берер қутлы белбеулер,
Жарасар палуан белине.

Азаптан қадди бүгилген,
Жүреги шерли аналар,
Табаны тасқа тилинген,
Әрманлы ата-бабалар.

Узақтан сарқып қолына,
Қопажақ бахыт қусындай,
Күткенди қарап жолына,
Күнлерди келер усындай.

Тулпардай бауыры жазылған,
Епкини жерди силкintип,
Алаңсыз еркін жайылған,
Даланың аңын үрkitип.

Түтинин көкте ойнатып,
Жулдыздай көзи жарқырап.
Меңиреу шөлди оятып
Поездим келди арқырап.

1970-жыл.

ШЫМБАЙЫМ

Жеңисинди қутлықлап бақсам жүзіңе,
Тәрийпинди айтсам, нанса сөзіме,
Жаслығымдай қымбатлысаң өзiме,
Көзіме бир парша айсаң Шымбайым.

Кудияр шабандоз көкпар тартқан жер,
Өгиз жырау Алпамысты айтқан жер,
Қыссақанлар қысса оқып қайтқан жер,
Дәстүрлерге толы жайсаң Шымбайым.

Дошым палуан тойда гүрес тутқан жер,
Жууабый қызлары сөзден утқан жер,
Дийқанлары қытшылықты қуртқан жер,
Ырғалған дақылға байсаң Шымбайым.

Узақтан көринер Шымбайдың моры,
Устинен жол берер Өтениң соры,
Исти бәржай етер жигиттиң зоры,
Жолда жүк қалдырмас нарсаң Шымбайым.

Кегейли бойына ақ таулар турғыз,
Мийнет майданынан табылар ул-қыз,
Алдыңғылар болса шамшырақ—жұлдыз,
Сен де бир жағында барсаң Шымбайым.

Атызда пахталар толып атырған,
Бул бахыт басыңа қонып атырған
Хәр күни елимде болып атырған,
Жеңис сазларына тарсаң Шымбайым.

Аты шыққан Шымбай десе Шымбайсаң,
Жазы-қысы мийнет десе тынбайсаң.
Ұәде берсең сөзди еки қылмайсаң,
Ис пенен сөзи бир ерсең Шымбайым.

Уқыбыңды хәм күшинди шыңлайсаң,
Жердиң тилин билип, жерди тыңлайсаң,
Шигит сепсең гүзде алтын жыйнайсаң.
Әзелден атақлы елсең Шымбайым.

Сепде палұан жигитлер бар жүрекли.
Сүмбил шашлы қызлар бар сом билекли,
Шайырға ерликти жырлаў керекли,
Ғазийне байлыққа кәнсең Шымбайым.

1970-жыл.

ГҮЛ АРТЫНДА

Таң самалы гезген еспелеп,
Далаларда жүрип әстелеп,
Сайлап-сайлап терий дәстелеп,
Қушағыма гүллер үйгеним,
Гүл артында турар сүйгеним.

Шаңын қағып өткен үстинен,
Шайқатылған самал күшинен,
Үзип-үзип бағлар ишинен,
Қушағыма гүллер үйгеним,
Гүл артында турар сүйгеним.

Гия бөрткен жылға-сайынан,
Қулпы дөнген қыры-ойынан,
Излеп тауып Әмиў бойынан,
Қушағыма гүллер үйгеним,
Гүл артында турар сүйгеним.

Жүрек тарын шертер сырласым,
Көркин көрсем кетер ықласым,

Кеўлим күсер назлы жилўасын,
Қушағыма гүллер үйгеним,
Гүл артында турар сүйгеним.

Гүл сулыўын жыйнап саз етип,
Қойсам жайнар жилўа наз етип,
Жилўасына жаным ҳәв етип,
Қушағыма гүллер үйгеним,
Гүл артында турар сүйгеним.

1970-жыл.

БӘХӘР ГҮЛЛЕРИ

Жеримниң ой-қырында,
Атқан таңның нурында,
Салтанатлы жыйында,
Жайнар бәхәр гүллери.

Самал менен тербелип,
Тербелгени тең келип,
Кен далаға көрик берип,
Турар бәхәр гүллери.

Күн күлимлеп нур шашып,
Жапырақлап бүр ашып,
Соған кеўлим тур тасып,
Өсер бәхәр гүллери.

Заўқы болар жүзимниң,
Ышқым артар өзимниң,
Отын алар көзимниң,
Дөнер бәхәр гүллери.

Жарасығы жаҳанның,
Көрки жаңа заманның,
Өмирин ҳәр адамның,
Безер бәхәр гүллери.

1970-жыл.

СЕН УШЫН

Болғым келди бола алмадым,
Көзиндеги қарашық.

Я болмаса қал болмадым,
Ақ жүзине жарасық.
Гүл болып ақ егилейин,
Көринейин ып-ысық,
Жолың түсіп бағқа кирсең,
Көз қыйығын сала шық.

Сап қауалы қыябанға,
Қадем қойсаң таң ара.
Көз алдыңда қулпы дөнип,
Турайын жекке-дара,
Хәмде зейнинди ашайын,
Жайнайын бара-бара.
Сен ушын мен гүл болайын,
Гүл құмар болсаң қара.

Таңда тауыстай таранып,
Болыпсаң саҳипжамал,
Ели-халқыңа жаранып,
Тауыпсаң және кәмал.
Жүректе айтар сөзи көп,
Мен болсам бир тили лал,
Сәлем айтсам қулағыңа,
Сыбырлар ескен самал.

Ығбал соқпағынан жүрип,
Иске түссем ғажжа-ғаж,
Мийнет сазына жуп келип,
Исим болса рәуаж.
Саған жақын турғым келсе,
Табылса соған илаж.
Жолыңа гүлдей төселіп,
Болайын басыңа таж.

Қуғанса кеули қабарып,
Шекпесе хәргиз жапа,
Хәркимнің өз бахты ислеп,
Сүрилсе заўқы-сапа.
Ұәде ықрарында турып,
Етилсе сөзге ўапа,
Ғақ болсаң соның өзине,
Дүньяда жетпес баға.

Хәр адамның өмир көрки,
Гүлге хәрким талабан.
Бәхәримниң жарасығы,
Гүлди еске аламан,
Таў басына қыраў түсип,
Болса да қыс қақаман,
Мен бәрха бағлар ишинде,
Гүл ышқында жанаман.

1970-жылы.

ҚАЙТАР

Көркиң күндей нур төгер,
Өзиң қуўат, жигерсең.
Мен таңласам, сен егер,
Қалеўиме жиберсең.

Жазда қызыл гүл болып,
Тутылар ем қолыңа!
Қыста ақша қар болып,
Төселер ем жолыңа.

Жийи-жийи көрер ем,
Қарға түскен изинди.
Шуғла болып сүйер ем,
Қардан аппақ жүзинди.

Сонда балқып ерир муз,
Жерде жайнар гүл дөнип.
Көзиң бир жанар жулдыз,
Жүзиң күн турар күлип.

Бендемен сол күлкиңе,
Күлкиң алар жанымды,
Саламан өз еркиңе,
Билдиремен зарымды.

Шертер жүректің тарын,
Кеўил қартаймас екен,
Бирақ ойында барын,
Ашып айталмас екен.

Қосық жазарман йошып,
Сап тартып барар сөзлер,
Қанатлы қустай ушып,
Шарқ урып сени излер.

Тапса зинхар сөзимди,
Усы қатарлар айтар.
Қуғандырар өзимди,
Хош хабар алып қайтар.

1970-жыл.

ТАҢ ГҮЛИ

Ана жер көксинде өскен жайқалып,
Гүлге қумар жүреклерден жай алып,
Желпип ескен самал менен шайқалып,
Турысың бир дүнья гөззал таң гүли.

Тәбият шебер сени жерде жаратып,
Жапырағыңнан желге жупар таратып.
Ышқыпаз көзлерди ериксиз қаратып,
Қыя-қыя бақып қозғал таң гүли.

Түнде түскен шықты қуяш кептирип,
Гүл жүзине күннің нурын төкгирип
Көркиңе қызықса қаддин бүктирип,
Жигит жүрегине қоз сал таң гүли.

Нәзерид түскенде айдай нурланып,
Қабағыңды үйе көрме сурланып,
Туұра қарамасаң гейде урланып,
Маған да жилұалы көз сал таң гүли.

Сен безесең жерди ғайры нақышлап,
Қулпы дөнсең сулыұлықты алғыслап,
Түн қатып отырса илхам бағышлап,
Шайырдың тилине сөз сал таң гүли!

1971-жыл.

ҚАРАҚАЛПАҚСТАНЫМ

Өз бахтымдай бәлент бағы-бостаным,
Саған қосықларым, саған дәстаным,

Қахарман қолыңда жайнаған жеңис,
Қутлы болсын Қарақалпақстаным.
Жылдан-жылға сақый ашты гүзимиз,
Исимиз жеңисли, жарқын жүзимиз,
Өзимизди атқан таңлар қутлықлап,
Бахтымызға нур шашады күнимиз.

Хүжим етсек қумлар кейин шегинер,
Техникалы күшлер иске жегилер.
Шебер қоллар шажынлаған қырманға,
Бункерлерден ақ гәўхарлар төгилер.

Жеңис десе барма толып таспаған,
Мийнет десе қыйынсынып қашпаған,
Сениң ерлик ислериңди көргенде,
Қайгып келер бир жигитлик жас маған.

Еңбек етип абырайға еристиң,
Қуўат берип, қуўанышы жеңистиң,
Жазыў столымды бир шетке қойып,
Мен де атызларда пахта теристим.

Әмиў жағасында аппақ қар киби,
Қырманлар қатара шөккен нар киби,
Пақалында қалса жарты қаналар,
Хүжданымды түрткилейди ар киби.

Пахта берген өз жерим, өз аспаным,
Мақтаныш ет табысыңның тасқанын,
Күннен-күнге ақ таўларды үйе бер,
Орденли ел Қарақалпақстаным.

1971-жыл.

ЖАҢА ЖЫЛ

Бул аяз кешедә қызара бөртип,
Изиңе он еки палўанды ертип,
Хәркүни жеңистиң намасын шертип,
Кел жаңа жыл жасыма бир жас қосып!

Тәбият та өз исниң маманы,
Жазда саратаны, қыста бораны,

Қуў жыңлатып қуўнақ аяз бабаны,
Кел жаңа жыл жасыма бир жас қосып.

Қыс келсе де елим бәхәр кейпинде,
Барлық нәрсе батыр адам еркинде,
Дүнья гөззаллығы жасар ҳәр күнде
Кел жаңа жыл жасыма бир жас қосып!

Шадлыққа толтырып хәмме ўақытты,
Тыныш таңның нурын, сынбас сақитты,
Бизге инам етип уллы бахытты,
Кел жаңа жыл жасыма бир жас қосып!

1971-жыл.

ӨЗИН ҚУДИРЕТ

Хақ кеўилли, дәўир перзенти,
Сап хұжданлы, еркин азамат.
Ерлик исиң дүньяға белли,
Сенде күш бар, сенде кәрамат.

Бойыңда бар парасат, ақыл,
Алған нышанаға дәл тийер,
Хәр қадемиң салдамлы, батыл,
Ада болмас табыс келтирер.

Жеңисинди көрген таң қалсын,
Мийнет даңқын жақанға тарат.
Изгилерге үлги ат қалсын,
Өз исинди халқыңа жарат.

Сәхәрлерде шуғла, нур шашып,
Атқан таңлар хәм шыққан күнлер.
Бәхәрлерде және бүр ашып,
Кең даланы безеген гүллер.

Қайдан алған бунша көрикти,
Ой жуўыртып бир нәзер тасла.
Ақылға сал бер де ерикти,
Сөйтип бизди шәменге басла.

Күтип алар гүлли қыябан,
Кирип барсаң бағдың ишине.
Гүл жайнаған шөли-биябан,
Көзің түсер бағман исине.

Өз өмирин, күшин сарп етип,
Хәр түбине ықлас береди.
Жемисине елди ғарқ етип,
Мийнетинен мийўа тереди.

Сондай сен де халыққа хызмет ет,
Жигериңди күшинди сал да.
Өскен елге келтир берекет,
Жүрегіңнің жалыны бар да.

Шаршағанда жаның хәз етер,
Хақыйқат жер жәннетин дөрет.
Қолың тийсе барлығы питер,
Себеби сен өзиң қудирет!

1971-жыл.

ТУҰЫЛҒАН ҮЛКЕМ

Кең қушақлы туұылған үлкем
Аналық меҳир бар жүзинде.
Хәр атқан таң жеңисли, көркем,
Өз бахтымды таптым өзинде.

Бул бахытлы дәуиримде,
Күндей күлип жайнап турсаң.
Шадлық толы өмиримде,
Мен ушын сен жақты нурсаң.

Үстин безеп бул ана жердиң,
Саҳраларда ырғалар гүллер.
Қолы тийсе мәрдана ердиң,
Хәмирине бағынар шөллер.

Бул бахытлы дәуиримде,
Күндей күлип жайнап турсаң.
Шадлық толы өмиримде,
Мен ушын сен жақты нурсаң.

Бағадырлық исин жаратып,
Мийнет адам таңлар бул күнде,
Қақарманлық даңқын таратып,
Женис сазы жаңлар үлкемде.

Бул бахытлы дәуиримде,
Күндей күлип жайнап турсаң,
Шадлық толы өмиримде
Мен ушын сен жақты нурсаң!

1971-жыл

ӘМИҮГЕ

Күн шыжғырып төбесинде,
Қум хәури жүзин қарып,
Шөл қандырыў дәмесинде,
Хөл излеген тамыр жайып.

Суў жетисти гүллериме,
Сен аққан соң сыңқ-сыңқ күлип,
Таныс толқын үлгерине,
Қулақ түрдим жақын келип:

„Жағысты көр, еркин елге,
Еки өңир — жағам толды.
Ағысты көр, иңқар шөлге,
Суў әспеги тамам болды“

Деген мәни аңласылды,
Гүмис толқын күлкисинен,
Көк төселип, шаң басылды,
Тасқын ағыс үрдисинен.

Жарып өткен қум қамалын,
Таў, тоғайлы жағаң көркем.
Ашып турған жер жамалын,
Сарлап аққан Әмиў еркем.

Бәхәр болса сүйрик терип,
Жүрдим талай ернегинде,
Өзимше бир қызық көрип,
Жас балалық күнлеримде.

Қайырыңа аўнай түсип,
Айдыныңда ойнап өстим.
Өр көкирек өрге жүзип,
Тереңіңе бойлап өстим.

Қуяш музды жалтыратып,
Қыста тепсем сырғанақты,
Ийримиңе, қулаш атып,
Жазда сүйсем қырқалақты.

Сол күнлерди аңсап келсем,
Басатуғын қумарымды.
Жағысыңды жәннет билсем,
Шаңғыт десе кенарыңды.

Мен ушын бул топырақтың,
Хәр түйири алтын кесек,
Жарасығы этираптың,
Урықларың өлен төсек.

Жарды пәтли ағыс жалап,
Қушақласа толқын сүйип.
Қумды бассам жалаң аяқ,
Жатса тәнге жумсақ тийип.

Таңда таза ҳаўа жутып,
Жағаласам сени күнде,
Көкиректи желге тутып,
Ойға талсам айлы түнде.

Бес төбелер булдыраса,
Сақшылардай тұрған сергек.
Төменде суў сылдыраса,
Мениң қыялымды тербеп.

Әлҳаўада жымыңласқан,
Жулдыз шықса ым қағысып,
Самал менен сыбырласқан,
Толқын ықса шуўылдасып.

Жағаңдағы желкилдеген,
Қамысыңдай тербелейин.

Жарға урып әүпилдеген,
Ағысыңдай еркелейин.

Сендей сақый мәрт болайын,
Күшинди бер тынбайтуғын,
Мәңгиге жас нарт болайын,
Шөлди писент қылмайтуғын!

1971-жыл.

ПАХТАКЕШ ДОСТЫМА

Мақтан достым ҳадал мийнетиң менен
Ҳармасынға келдим ҳүрметим менен,
Кең дала қулпырып жайнап турыпты,
Дөретиўши күшиң — қудиретиң менен.

Қосық қатарындай қатара өскен,
Ғаўаша жаўдырап көзлерге түскен,
Хәр түбине ықласпенен, тер төккен,
Дала баҳадыры шықпайсаң естен.

Жаз болса жер үстин гүлге бөлеген,
Сениң ерлик ислериңди билемен,
Жасыл атызларды аралап жүрип,
Еркин мийнет гүлин көрип келемен.

„Адам қолы гүл“ деген бар халықта,
Халық айтқаны ис жүзинде анық та,
Бурын ой жетпеген турмыс ишинде,
Мен жүриппен барлық сырға қанып га.

Жәннеттей жериңниң ҳаўасы тынық,
Бағыңның шақасы мийўаға сырғып,
Хәр адамның даңқын көкке көтерип,
Атызда ақ алтын турыпты тынып.

Алақан ысылып иске үйретти,
Ықлас қанат болып көкке өрлетти,
Уллы азаматлық ҳұжданың менен,
Сом билекке сәйкес сүйдиң мийнетти.

Шақаларда шағырайып ашылған,
Ақ меруертлер көзге оттай басылған,
Топнаны толтырған хәрбір граммға,
Сана сезим, маңлай териң қосылған.

Сақый ашып жер бауыры ийип тур,
Жазы менен еткен мийнет тийип тур,
Ис пенен шыныққан талмас билегиң,
Алтын күзде—ақ тауларды үйип тур.

Хәр күни жаңғыртып бир жеңис үниң,
Ийниңде көтерип бул дәуир жүгин,
Гөзлеген мәңзилге жеткерий ушын,
Айдын жолда алға жүрипсең бүгин.

Мақтан достым ҳадал мийнетиң менен,
Өз халқыңа болған хұрметиң менен,
Республикамды даңққа бөлей бер,
Дөретиўши күшиң, — қудиретиң менен!

1971-жыл

ГЕЗЕДИ БӘХӘР

Тәбият қызын уйқысынан оятып,
Таң желине зия-зулпын таулатып,
Күлкисине тауы-тасты жаңлатып,
Туран ойларында гезеди бәхәр.

Тауда гия бөртип, сайда суў тасып,
Сәуирдиң самалы зейниңди ашып,
Шәменлер пәкизе жупарын шашып,
Әмиў бойларында гезеди бәхәр.

Сахра өз жамалын күнге сүйгизип,
Нурын тартып алар төске тийгизип,
Кең жазыққа жасыл липас кийгизип,
Үстирт қырларында гезеди бәхәр.

Көк шыққан жерлерге қойын өргизип,
Жүрген шопанларға билек түргизип,
Таңнан күн батқанша қозы тергизип,
Қызыл қум қойнында гезеди бәхәр.

Шақалар жасарса жаңа бүр атып,
Шайпәшеклер шықса жерди жайнатып,
Шоқтай қызыл гүлге ғұмша байлатып,
Үлкемнің бағында гезеди бәхәр.

1972-жыл

ӨСКЕН ЖЕРГЕ

Мен буннап кеткенмен пайыў-пияда,
Келгенде де жаяў жүрип келемен.
Өскен жерим өзге жерден зияда,
Қадем қойған сайын билип келемен.

Келсем, пиядалап жүрсем сер салып,
Анамның өшпеген изин көремен.
Наў бәхәрден қолға нышлы бел алып,
Атамның тер төккен жерин көремен.

Мине киятырман адымды урып,
Қыйсық қыйтақларға бөлінген жерде.
Қарасам қыслаўдың алдында турып,
Көзлериме ысық көринген жерде.

Ядыма түседі жүүери қорып,
Шымшықларға сақпан атып жүргеним,
Кеште бир еки баў жоңышқа орып,
Ала сыйыр ушын алып келгеним.

Көсип жатқандай жалаң аяқлы
Апыл-тапыл жүргендеги излерим.
Имма деўге зордан келген сыяқлы,
Жаңғырып турғандай шала сөзлерим.

Бунда келсем балалығым тутады,
Жаслық күнлеримди ойлай беремен.
Жеңгелерим илип сөзден утады,
Мен де хәзиллесип ойнай беремен.

Хәмде қоршап алар қатар-қурбылар,
Ойын-күлки тамашаға ғарқ етип.
Ең қызықлы күнлер, шийрин туйғылар,
Шыға келер жаслық дәўран жарқ етип.

Қолларыма гүлдәстесин усынар,
Ықлас пенен алып ушар көкирек,
Сағынышқа себеп болып усылар,
Мен аўылға келгишлеймен көбирек.

Жоллар жүректеги сырдай ашылар,
Жүрип көрсем толып тасар кеўилим
Жаңарған жер көзге оттай басылар,
Тилеймен жәнеде жайнай бериунн.

Мени шайыр еткен ана топырақ,
Сөзлеримди тыңлап хош көресен сен.
Жаңа мәни ізлеп, иштеп ыңылдап
Қосық жазар болсам йош бересен сен.

Сонда мен өзиңнен үйренген сөзди,
Уйқастырып айтып беремен халыққа.
Алтын аясында өсирген бизди,
Бас ийип өтемен усы топыраққа!

1972-жыл

ТҮРКМЕН ТУҰЫСҚАН

Кийген толымыз бир елтир жағалы,
Жабымыз бир Әмиўдәрья сағалы,
Еккен пахтамыз бир қымбат бағалы
Иргемиз бир елмиз түркмен туўысқан.

Иске бирге шықсақ қоллар усласқан,
Жолға шықсақ жолларымыз дусласқан,
Тахиатас ГРЭС имиз нур шашқан,
Еркимиз бир елмиз түркмен туўысқан.

Жеримиз бир Әмиўден суў ишеди,
Бағымыз бир бахтымызға писеди,
Таңымыз бир теп-тең нуры түседі,
Күнимиз бир елмиз түркмен туўысқан.

Сизиң менен абырайға шерикбиз,
Сизиң менен бир биреўге көрикбиз.
Уәде берсек уәдемизге берикбиз,
Кеўлимиз бир елмиз түркмен туўысқан.

Ақ алтынға толы Әмиў бойымыз,
Бир мақсетте ақылымыз, ойымыз,
Бирге өткерилер жеңис тойымыз,
Сазымыз бир елмиз түркмен туўысқан.

Мийнет сүйген мийнеткешбиз бел бекем,
Ақ пахтаға ақыл жеккен, күш жеккен,
Нәўбәхәрден баслап жерге гер төккен,
Жазымыз бир елмиз түркмен туўысқан.

Алтын гүз келгенде шаққан ис етип,
Шалқып турсыз таўдай табысқа жетип,
Сизлер беттен шаллы хабар еситип,
Толып тасқан елмиз түркмен туўысқан.

Халық ықласы жердиң баўырын жибитти,
Алтын бол деп жерге сепкен шигитти,
Жеңис тапқан қыз жаўанды, жигитти,
Хұрметлеген елмиз түркмен туўысқан.

Бул күнде толысқан кемислериңиз,
Дастурғанға түскен жеμισлериңиз,
Мийнетте жетискен жеңислериңиз,
Қутлы болсын деймиз түркмен туўысқан.

Азаматлар маңлайдағы қундызлар,
Бизде де, сизде де көп батыр қызлар.
Атыздағы шамшырақлар жулдызлар,
Жайнай берсин деймиз түркмен туўысқан.

1972-жыл

ТАСЛАР

Биреўден-биреўге қоллардан атып,
Таслаған жеринде мийтиндей қатып,
Әсирлер бойына қозғалмай жатып,
Самарқанд тарыйхын сақлаған таслар.

Ат үстинде аты шыққан зор алып,
Жарақлы душпанға қарсы қозғалып.
Гейде хұжим жасап, гейде қорғанып,
Темирлан қылышын қайраған таслар.

Құллар үйреншикли арқасын тутып,
Арқалай-арқалай димарын құртып,
Еңиресе ериксізлик азабын жутып,
Айталмай ишинен қайнаған таслар.

Бендениң айтқанын алласы етпей,
Жарлының басынан мийнети кетпей,
Зорлықтың исине илажы жетпей,
Талайды өлимге байлаған таслар.

Зият жерин жонып, қашап қойылып,
Отлы көзлерине тери құйылып,
Шеберлер қолынан нағыс ойылып,
Зауықлы гүллердей жайнаған таслар.

Азаг әўладлардың кеўилин тартып,
Бирден мың жылларға кейинге қайтып,
Өткен әсирлерден әпсана айтып,
Бұғиң тилге келип сайраған таслар.

Бас кетсе де әдил сөзинен қайтпай,
Ханлар алдында да тиллерин тартпай,
Сөйлеген мәртлердің излерин жойытпай,
Жаңлы бир уғымға айналған таслар.

Дәуір көгермелеп ығбал—бахтын да,
Айбатлы көрсетип Темир тахтын да.
Сәнли сарайларын безеп ўақтында.
Бийбиханымларға жаранған таслар.

Қол жетпес үмиттің алғын баўындай,
Кем-кем қалыңлаған әрман таўындай,
Көрки нәзер тартқан көздің жаўындай,
Ғайры нағысланып қаланған таслар.

Қатал хан буйрығы сарғайтып жүзин,
Минарларды өрген галдырып көзин,
Сол шебер устапың еслетип өзин,
Халықтың хұрметине оранған таслар.

1973-жыл.

БИР МЕНМЕНГЕ

Қыял алып қаштыма,
Кеўлиң өсип тасты ма,
Бар нәрсени жоқ дейсең,
Я бир ғаплет басты ма?

Толмайсаң ба қап болсаң,
Сынбайсаң ба сап болсаң,
Өкинерсең халықтың,
Тарпыуына тап болсаң.

Өтирик жайлап ишинди,
Еп-сепке салмай исинди,
Көзинди ашып қара сен,
Тауыпсаң ойнар кисинди.

Әдил сын — тезге салынсаң,
Қазықтай жулып алынсаң,
Бул көкиректен айрылып,
Өзиңнен өзиң налырсаң.

1972-жыл.

ҲУРМЕТИҢИЗГЕ

Қастерленген қарашықтай көздеги,
Берунийли шамшырақсыз биздеги.
Елдің кеўли питип сақый гүздеги
Қутлы болсын айтар жеңисинизге.

Атайы дийқанның нусқасы болып,
Пахта кәсібіннің устасы болып,
Тонналар жыйналып, планлар толып,
Халқым алғыс айтар хәр бириңизге.

Жәрдем етип аўыл менен қаламыз,
Мол зүрәт берди пахта далаңыз,
Исинди бағалап ұатан — анамыз,
Алтын жұлдыз тағар өңириңизге.

Түнлерде турсаңыз уйқыдан қашып,
Таңларда шықсаңыз жигерлер тасып,

Тыңларда жүрсеңіз партауды ашып
Жерлер бауырын ийер мийнетіңізге.

Жерге тер төктіңіз мийнетті сүйіп,
Қыз, жигиттің шебер қоллары тийіп,
Ақ алтын қырманын қойыпсыз үйіп,
Хәмме қайыл қалар хызметіңізге.

Сизлер үйген ақ тау көклерді қушып,
Көзлер тоят алар, жүреклер йошып,
Ерлик исиңізди қосыққа қосып,
Шайыр дәстан жазар құрметіңізге.

1963-жылы.

ДӨРЕТИҰШИ ЖЕҢИСТИ

Пахта өзи жумсақ, мийнети қатты,
Сол ушын халық бул кәсіпті унатты,
Жазы менен хәр түбине тер төгіп,
Жумсай билди ақыл менен ғайратты.

Кең далада күтип алды жыл басын,
Иске салды хұждан менен ықласын.
Сонда батыр халықтың асау тәбиат,
Билди қыйынлықты писент қылмасын.

Жер бауырын ийіп ийкемге келди,
Енбек еткенлерге өз еркін берди,
Ақ тау орнағанда Әмиу бойына,
Қырман етип үйди төгілген терди.

Пахтаға ушын қызғын гүрес апарған,
Жеңіс пенен қайтқан уллы сапардан,
Кеулінде қууаныш, қолында табыс,
Қарақалпақстан халқы қахарман.

Маңлай терлер жарқын еткен жүзлерди,
Зор мийнетлер сақый еткен гүзлерди,
Айдын жолда алға қойған мақсетлер,
Истен қайтпас батыр еткен сизлерди.

Мийнетициз удайына жемисли,
Табысыңыз толтырады кемисти,
Республикамның азамат халқы,
Сизлер мәртсиз дөретиуши жеңисти.

1973-жыл

ТОЛҚЫНЛА, БАЛТИК, ТОЛҚЫНЛА

Мен келсем самал пәт берип,
Тур екен сууың шайқалып,
Өзинди сақый мәрт көрип,
Күшиңе турман таң қалып.

Төбесин созған тип-тикке,
Қарағай көкке таласып,
Жарланған жасыл бийикке,
Ақ қайын өскен жарасып.

Кеулимди тартқан келбети,
Жағада жалт-жалт қарадым,
Аспандай кеп-кең жоқ шети,
Көринди жазық алабын.

Көк гилем яңлы, қырғақта,
Сап ҳауаң жапның ләззети,
Хұрлерге толы бул жақта,
Сен нағыз жердиң жәннети.

Жағымлы тийип жүзиме,
Ескенде салқын самалың.
Сезилди мениң өзиме,
Турғандай толқып Аралым.

Жигерим тассын күш енип,
Толқынла, Балтик, толқынла.
Тынбауды сеннен үйренип,
Тебренсин жаным бәркулла!

1971-жыл.

БАЛТИК БОЙЛАРЫ

Кеўлиң көкке алып ушып,
Барсаң Балтик бойларына,
Күтип алар таны қушып,
Бөлер алтын нурларына.
Сен турарсаң кеўлин йошып,
Қанат берер ойларына,
Қыялларын толқыр тасып,
Көз жиберсен қырларына.
Өзиңше бир хәзге қашып,
Қара оны-солларына.
Шәменлери жуиар шашып,
Гүл төгилер жолларына.
Еллерине үйир басып,
Асық латыш досларына.
Үйи түүе кеўлин ашып.
Еркин берер қолларына.

Хош келдиң деп құрмет етер,
Жатырқамас адамлары.
Шашларыңнан сыйпап өтер,
Көк тениздиң самаллары,
Жасыл линаслы жаз жетер,
Кетип қыстың қамаллары.
Хүр толы жәннеттен бетер,
Дубылты бет таманлары.
Хәр күни жағаға келер,
Ашылысып жамаллары.
Көз талдырып кимди күтер,
Ақ сары қыз жапанлары.
Соны ойлап толқып кетер,
Шайырдың да қыяллары.
Болды бәрін таслап кетер,
Әттең көзи қыялмады.

1971-жылы.

ТУҰЛА, ТЕҢИЗ

Самал шайқап толқып турды,
Балтик тениз мөлдир суўлы,
Мен алыстан аңсап келдим,
Айдыныңды үйрек, қуўлы.

Жатсынбайсан жақын келсем,
Жағанда қыдырып жүрсем,
Бултсыз күнги аспандайсаң,
Көлемше қарап көрсем.

Шағалалар шаңқылдасып,
Ғазлар ушар ғаңқылдасып,
Ақ көбикли асау толқын,
Жарға урар шууылдасып.

Өркешленип толқын келер,
Пәтке минип толқып келер,
Алға қарай енгерилип,
Бирин-бири жулқып келер.

Аудаңлаған ақ толқынлар,
Ада болмас көп толқынлар,
Мен тутағын көкирегимди,
Суу тынығын серип толқынлар.

Салқын лебиң зейним ашып,
Толқыныңдай турман тасып,
Сеннен қууат йош алайын,
Туула теңиз көбик шашып.

Тыныш турсаң ишим писер,
Сен толқысаң кеулим өсер,
Әмиүдәрья, Аралымның
Толқынлары еске түсер.

Айдындағы ақ қууды да,
Сағынаман тау, қумды да,
Еки теңиз еркелетип,
Бассын әбден мауқымды да.

1971-жыл.

СЫНБАЙТУҒЫН ҚАРАҒАЙЛАР

Қызыл қумда қалған қыз айнасындай,
Аралдан Балтиктің бойына келсем,
Бурын әрманлары аттың басындай,
Бүгін азат латыш еллерин көрсем.

Ян Райнис жазган ықласын берип,
„Сынған қарағайлар“ тиклепти бойын.
Жас, жаңа партлардың қаўметин көрип,
Өтмишлерин ойлап бөлинди ойым...

Тентене күнлери ядыма түсип,
Қыялларым кетсе хәр жаққа тарап.
Туұлаған теңизден салқын леп есип,
Мен ойлы отырсам толқынға қарап.

Ақ қайындай тип-тик ақсары киси,
Келе берди қарағайды аралап.
Балықшылық екен үйренген иси,
Күнелтипти дәрья, көлди жағалап.

Мен бир кеўли жақын жай қарақалпақ,
Таныспаға келдим мәнзилден алыс,
Десем күлимсиреп турып жақсылап,
Елинің тарийхын сөйледи латыш.

Бир ўақта бул жерлер бүликке түсип,
Теңсизликтен теңселипти жигитлер.
Дарқан елди көриў тилеги өсип,
Сонда күш берипти уллы үмитлер.

Қара даўыл жулқыса да қасарып,
Қадди қайысса да шорта сылбапты.
Бәхәр келсе бүртик жарып жасарып,
Күшин жыйнап гүресипти тынбапты.

Жаўыз күшлёр үрлеп үстине дөнген,
Өлимли өртти де писент қылмапты.
Дәслеп Россия жеринде жеңген,
Октябрь таңынан саза тыңлапты.

Қатары сийрексип қалған орманда,
Қарағайлар қайта басын қурапты.
Аңлаўсызда жаў балтасын урғанда,
Душпанын астына баса қулапты.

Жер түбине қадалыпты қададай,
Нәлшелердің жаўы билмеген хәддин,
Ырғалыпты сынбайтуғын қарағай,
Күшине толысып тиклепти қаддин.

1971-жыл.

ГҮЛМИСЕН

Гүмис шықлар шақасында мөлт өткен,
Сени таңның гүли десем, гүлмисен,
Нур сәулеси жүрегімде жылт еткен,
Өз бахтымның күни десем, күпбисен.

Сағымы таралар шарқы пәлекке,
Күн шығыстан күлип атқан таңбысаң.
Жилұалы нәзерлер салар хәлекке,
Я мен ушын жаратылған жанбысаң.

Қаддипе сай жасыл липас пәрдозы,
Жайма шуұақ, жарқыраған жазбысаң.
Айдынлар үстине сарқар пәруазы,
Көлдің жарасығы куба газбысан.

Саўсақлар сағынар сырлы пернесин,
Сазенделер хәуес тилла сазбысаң.
Бұрынғыдай жүзге тутпас пердесин,
Заманға ылайық сәруи назбысаң.

Дийдилеген мәнзилине төтелеп,
Ығбал соқпағына түскен избисең.
Дусласар екенбиз үмит жетелеп,
Дийдар несип етер арыў жүзбисең.

Жолына төселер гүллер төгилип,
Шәменлер ишинде гезген жұрмисең.
Көзлериме оттай ысық көринип,
Бул жақты дүньяны безеп жұрмисең.

Ийни келсе турар айтқан үәдеде.
Шын азамат мәртти излеп жұрмисең.
Қумар көзден тайсалып хәр қадемде,
Өзинди өзгеден гизнеп жұрмисен.

Жаслық ўақытларда жаңылыс кеткен,
Мұхаббат қатесин дүзеп жұрмисең.
Хақыйқат кеўилден усыныс еткен,
Я сен бир жүректи гөзлеп жұрмисең?!

1971-жыл.

КӨРМЕДИМ

Геўде мен жол жүрсем Шымбайға қарап,
Не татлы қыяллар алады орап,
Жаслық жылларымнан ескен самаллар,
Алдымнан шығады бир гүлди сорап.

Мен де киятырман сол гүлди ойлап,
Себеби ол өскен қалбимди жайлап,
Хәзир таныс емес өзге шәменде,
Әлипфей қаўмети турғанды жайнап.

Таңлар шуғласында шырайы енип,
Гөззал тәбияттың еркине көнип,
Нәзик шақалары жайып жапырақ,
Жазда жайнағанды жүз әлўан дөнип.

Долана-долана өз қаддин дүзеп,
Гүл заўқын биреўге қойғанды гизнеп,
Бизден айра түсип ығбал соқпағы,
Несип еткен жерди жүргенди безеп.

Шым қара көзлери шоқ болып жанып,
Жүрекке от атып кеткени анық.
Бәхәр келген сайын ізлеў салсам да,
Көрмедим нур тамған дийдарын қанып.

1972-жыл.

ТЫНЫШ ТҮНДЕ

Маўжыраған түнлери,
Сап қауалы таңдағы,
Жаўдыраған гүллери,
Қулпы дөнген бағдағы.

Сайраған бүлбил болсаң,
Мен жаңлаған үниңмен,
Пәлпеллеп келип қонсаң,
Шақа жайған гүлиңмен.

Қулағымды шыңлатып,
Сайрап турған тилиңнен,
Жүрегиме тыңлатып,
Сыр уғайын үниңнен.

Тыныш түнде шәменде.
Сайра-сайра саз етип.
Дауысыңды төменде,
Мен тыңлайын хәз етип.

1972-жыл.

МЕНИ САҒЫНСАҢ

(Ф. Алиевадан)

Егер сен мен жоқта сағынсаң мени,
Шыгып көр сүйиклим шетки көшени.
Таулы кеңсликке қара тың-тыңлап,
Онда мениң сестим турғанды жаңлап,
Жүрегиңниң маўқы басылар сениң,

Сонда да сағына берсең сен егер,
Бәлент тауға серлеңкиреп көз жибер,
Таста өшпегенди сол бизиң излер,
Өшире алмағанды жауынлар, селлер,
Жүрегиңниң маўқы басылар сениң.

Егер сени сергитбесе булдағы,
Көзиңди сал сүүретиңе суўдағы.
Күндизги жақтыда, түп сағымында.
Сен мени көрерсең өз қапталыңда,
Жүрегиңниң маўқы басылар сениң.

Сөйтип сағыныўды қоймасаң егер,
Қайтғыл! Үйде улың саған күлимлер.
Өзи хәм минези өзиңе усас,
Көзи күлимлеген көзиме усас.
Жүрегиңниң маўқы басылар сениң.

1972-жыл

ЖҮРЕКТЕ

Гүресли жыллардың жалынын берген,
Бахытлы күнлердиң қызығын көрген.
Заманыңда талай бағдан гүл терген,
Жаслығым бар жанып турған жүректе.

Айлар, түплер гезип жүрген сырласып,
Таңлар-таңға, күнлер-күнге алмасып,
Жетип келген қаррылыққа жалғасып,
Жаслығым бар жанып турған жүректе.

Буйра шашларыма қырау түссе де,
Нарттай жүзлеріме әжим енсе де,
Жыллар жылжып, жасыма жас минсе де,
Жаслығым бар жанып турған жүректе.

Мыңқ етпеймен дәуір жүгин артса да,
Кеулим өрлер ұақыт кейін тартса да,
Жигер семип, билектен күш қайтса да
Жаслығым бар жанып турған жүректе.

Мәрт анадан нәмәрт пәрзент тууылмас,
Тууылса да жанына жан жууымас,
Қартайсам да халқым ушын сууымас,
Жаслығым бар жанып турған жүректе.

1972-жыл.

ЖЕТИЛЕР

Қыял көлин сапырып ой бөлинер,
Ой түбинен екшеліп сөз терилер,
Сапқа турған усы хәр бир қатардан,
Өз үлкемнің нур жамалы көринер.

Мәртлер қадем қойса, шөллер шегинер,
Ақыллар жумсалар, терлер төгилер,
Әсирлер бойына жатқан шаңғытып,
Қумлар көширилер, гүллер егилер.

Хәрким хәр жол менен иске жегилер,
Иске ықлас, уқып инта берилер,
Мийнет майданында қызғын гүресте,
Адамнан адамның парқы билинер.

Ерким жүрек хәмирине бағынар,
Тыныс алсам қолым исти сағынар,
Қанша дөретилсе, сонша азсынып,
Кеулим үлкен әрман гүлин тағынар.

Из түспеген тыңға сапар етилер,
Машақатлы жоллар жүріп өтилер,
Халқымның жеңисин сүұретлейтуғын
Менің де ойларым өсип жетилер.

1972-жыл.

ЖАСЛАРҒА

Отырарман қыял сүріп,
Көзден қашар түп уйқылар.
Пешанамды самал сүйіп,
Шуғла шаһар ой туйғылар.

Шыдай алсам азабына,
Үмітлер, шийрин туйылар,
Ал, қалемнен қағазыма
Әрманлар келип қуйылар.

Излесем ойдың түпкирин,
Босалаң сөзлер тығылар.
Елесем илхам ғалбирин,
Ғақ ғанһи гәһлер жыйылар.

Кеўлим шартәрепти гөзлеп,
Ақлым ушар аспанына.
Кирсем жаңа мәни излеп,
Поэзия бостанына.

Онда мен жүрермен бақлап,
Дийди бәлент пәрўазларды.
Хәр сөзин жүректе сақлап,
Тыңларман жас ҳаўазларды.

Турарсызлар нәзеримде;
Нарттай болып өзлериңиз.
Ой жемисі әзелинде,
Сап дүзеген сөзлеріңиз.

Жалғасындай өз сөзимнің,
Жаңлар деп үміт етермен.
Сол ушып бәрхә көзимнің,
Қарашығындай күтермен.

Хәр биринди әдиўлермен,
Ағалық меҳирге орап.
Сүйеў көрип қадирлермен,
Сизде қадирлерсіз. Бирақ.

Гей қыңыр минезлеринди,
Дүзете алмай өтермен,
Сонда да жаслар сизлерди,
Ойлайда ойлай кетермен.

Ел ышқында жәулан урған,
Сүйермен өрминезинди.
Жасты көрсем жапын турған,
Мен көрермен дәл өзимди.

1973-жыл.

ӨМИРГЕ ГҮЛ БОЛАМЫЗ

Атқан таңның нурымыз,
Азат халықтың улымыз,
Еркинликке, бахытқа,
Еркин жетти қолымыз.

Уллы Ленин атамыз,
Ұатанымыз—анамыз,
Бизлер көркі дүньяның,
Өмирге гүл боламыз.

Биз гүрестен тууылғанбыз,
Белди беккем бууғанбыз.
Иси ушып Лениннің,
Бәрха таяр турғанбыз.

Уллы Ленин атамыз,
Ұатанымыз—анамыз.
Бизлер көркі дүньяның,
Өмирге гүл боламыз!

1951-жыл.

СЫЙЛАСЫҚТЫҢ СЫРЫ СОНДА

Халық накылы:—сыйласаң сый кисимен,
Сыйламасаң әйтеўир бир кисимен,
Үйрен аталардың үлги исинен,
Сыйласықтың сыры сонда, досларым.

Ата сәзи,—ақыл көзи, тыңлай бил,
Этирапыңа жақсы досты жыйнай бил,
Сыйлы болыў ушын өзиң сыйлай бил,
Сыйласықтың сыры сонда, досларым.

Журт жақсы көрмейди тентек, дәдекти,
Жанына жуўытпа ондай әдетти,
Қолдан келсе бол киш пейил, әдепли,
Сыйласықтың сыры сонда, досларым.

Билли қой сынақта хәрбир қадемиң.
Өзинди безейди икирам-әдебиң,
Көрген жерде дүзиў болсын сәлемиң,
Сыйласықтың сыры сонда, досларым.

Әл аспанды гөзлеп өскен бип-бийик,
Саясыз дарақтай турма зиңкийип,
Дос тапсаң жүзинди бурма дүңкийип,
Сыйласықтың сыры сонда, досларым.

Кеўлиңе жақпаса алартпа көзди.
Мәнисиң кетирип молайтпа сөзди,
Хүрметге бурыннан киятқан изди,
Сыйласықтың сыры сонда, досларым.

1973-жыл.

ХОШЕМЕТЛЕЙДИ

Жаўып жаўса жибиседи жер,
Бәхәр болса гүллейди тас та.
Зейиң илсе, кеўилиң серлер,
Ақыл болса ислейди бас та.

Кишигирим хәмел жетиссе,
Киш пейил бол, хәддиңнен аспа.
Исиң жақса, хүрмет етиссе,
Қадирлей бил, гәрдийме, таспа.

Журт исенсе, буйырса хызмет,
Халық исинен бас тартпа ҳасла,
Мәрт майданда өзинди көрсет,
Өзгени де жеңиске басла.

Сонда саған ырза болар ел,
Сонда сени азамат дейди.
Ким жумысқа кириссе жедел,
Оны хәмме хошөметлейди.

1973-жыл.

СЕН БИР ГҮЛСЕН

Бул дүньяға көрик берип,
Сен бир гүлсең турған дөнип,
Көзлерим бәнт болды мениң,
Қадди-қаўметинди көрип.

Болсам да шыдамлы берик,
Өзимнен кетип тур ерик,
Қыялыма жүргендеймен,
Муҳаббаттың гүлини терип.

Бир өзиңе кеўлини бөлип,
Түннен турып излеп келип,
Жамалыңды жайнатады,
Таң шуғласы нурын сеўип.

Бәхәр келсе қуўат дарып
Бүр ашасан бүртик жарып,
Мен шақаңа қонсам деймен,
Гүбелектей ушып барып.

Сонда мени қабыл алып,
Жарылқасаң сая салып,
Меҳир толы қара көзиң,
Қулип турса оттай жанып.

1972-жыл.

ДИЛБАР

Сағыныштан сарғыш ендирип жүзге,
Ынтыққан жүректің соғыуы өзге,
Булттан көрингендей елеслеп көзге,
Бир парша ай болып келесен, дилбар.

Қулақты түрейін сөйлер сөзиңе,
Басымды тигейін сениң өзиңе,
Назлы қадем таслап басқан изиңе,
Жанымды берейін тилесең, дилбар.

Арзыұ-әрман етип алған ойыңа,
Бахтыңиың қусындай қонған қолыңа,
Жақсы нийет ушын жүрген жолыңа,
Гүл болып питейін қалесең, дилбар.

Хәркимге хәр түрлі бул шарқы пәлек,
Созған қол жетпесе, болмайын хәлек,
Өзин отқа урған мен бир гүбелек,
Ендигісин өзиң билесең, дилбар.

1974-жыл

ИЗЛЕЙСЕН БЕ

Таң самалы гезер сайды
Гүл жамалы безер жайды,
Хәмде ядқа салар айды,
Ойлайсаңба ай жүзимди.

Жулдыз болып жымыңласам,
Булақ болып сылдырласам,
Жүрек сырын сыбырласам,
Тыңлайсаңба жай сөзимди.

Дәрья болып ағып өтсем,
Шекеме гүл тағып өтсем
Қыя-қыя бақып өтсем,
Иркесеңбе сен өзимди?

Ұәдеге ұапалы мәртсең,
Күт деген жеримде күтсең,
Ал, мен соннан келмей кетсем,
Излейсең бе сен өзимди?!

1972-жыл.

КӨЗИМЕ ТҮССЕҢ

Пәрдоз берер экен бәхәрлер, гүзлер,
Күннен жақты алар, нур алар жүзлер,
Гүл деген шырайлы тәбият қызы,
Сонша сулыұлықты биз ушын гизнер.

Дүньяда көп болар гүл қумар көзлер,
Хәрким хәр шәменнеп өз гүлин излер,
Уллы үмит пенен талпынған кеўлим,
Гүллердин ең гөззал биреўин гөзлер.

Питер таў төсине, дәрья лебине,
Шақасы желпинер таңның желине,
Гүл аралап келер сәрўи қаўмстли,
Қара шашы түсер қыпша белине.

Мениң қыялыма бир жанлы гүлсең,
Жаҳан жайнап кетер сеп қулпы дөнсең,
Таң самалы шайқап таңның алдында,
Жаным заўықланар әсте тербелсең.

Изиңе ерермен жел болып ессең,
Тәрбия берермен гүл болып өссең,
Ядқа түсирермен өткен бәхәрди,
Жаслықтай жарқ етип көзиме түссең.

1972-жыл.

МЕНИ

Келсе Наурызы бәхәрлер,
Таңлар шуғласын шапса,
Жасыл липас кийсе жерлер,
Шәменлер гүллер ашса.
Шаңын қағып ескен желлер,
Жупарын алып қашса,
Гүл қумар бир жан бар еди—
Деп излерсизлер мени.

Гиялар бөргип қулпырып,
Жердин жүзи жайнаса,
Бағлардың қаддин шық жуўып,
Таң самалы шайқаса,
Жапырақ жарып барқ урып,
Гүллер ғумша байласа,
Гүл қумар бир жан бар еди—
Деп излерсизлер мени.

Нәбада гөззал шәменге,
Түсе қойса жолыңыз,
Көзиңиздин отын алып,
Турса оңы-солыңыз.

Шақасына җазар бермей,
Үзер болса қолыңыз.
Гүл кумар бир жан бар еди—
Деп излерсизлер мени.

Аспаны жұлдызға толы,
Пайызлы түплер менен,
Нур төгип турғаны турған,
Қуяшлы күнлер менен,
Күлип атқан таң сыяқлы
Мәңги жас гүлдер менен,
Гүл кумар бир жан бар еди—
Деп излерсизлер мени.

1972-жыл

ЖАЗДЫМ

Нәў бәхәрде жаңа бөрткен,
Бағдың таза бүрпін жаздым.
Жапырағы самал ерткен,
Бағманның жас нәлин жаздым.

Дәўран келип, бахты күлген,
Мен елимнің гүлін жаздым.
Жупар шашып, құлпы дөнген,
Жаўдырасқан түрін жаздым.

Көз қумартып кеўлим кеткен,
Көп гүлинің бириң жаздым.
Қыя бақып жылға еткен,
Жанлы гүлдің бәрин жаздым.

Шайырларға илхам берген,
Гүлдер гөззал, гүлдер саз дым.
Гүл шырайын тәрийиплеген,
Дәстанлар жазсам да аз дым.

1974-жыл

МЕН СЕНИҢ БИР ШАҚАҢМАН

Бәхәр келген сайын жайған жапырақ,
Күн нурында күлип турған жарқырап,
Туу алыстан көзге түскен булдырап,
Сен бай терек, мен сениң бир шақаңман.

Сахраға сәи берип қаддиң дүзгеп,
Гөззал көрки Әмнұ бойын безегеп
Уша басы әлхаұаны гөзлегеп,
Сен бай терек, мен сениң бир шақанман.

Сен жайқалып өссең, мен де өсемен,
Сен пәт берсең мен жол белып есемен,
Сен арқалы журт көзине түсемен,
Сен байтерек, мен сениң бир шақанман.

Кең өрис жайлаұсаң жасыл тиялы,
Меҳрибан анасаң алтын аялы,
Жеңилген нәруансаң салқын саялы,
Сен байтерек, мен сениң бир шақанман.

Мениң шексиз далам, ашық аспаным,
Тәрбелген бесигим, тилде дәстаным,
Даңқлы үлкем—Қарақалпақстаным,
Сен байтерек, мен сениң бир шақанман.

1975-жыл.

АЙДЫН ЖОЛ

Партия—күш бир билекке жыйылған,
Биз қол қанаг тек өзине сыйынған.
Гүреслерде көрген емес албырап.
Жеңислерге жол салады қыйынған.

Партия—күш нурын шашқан жүзлерге,
Бәхәр алып келген сахра дүзлерге,
Ол өзи бир жаратылған айрықша,
Қудиретли күш, исте қууат бизлерге.

Партия халықтың көрерге көзи,
Бизге күш береди партия сөзи,
Бизди баслап жүрген жеңиске, алға,
Ол бүгинги тири Лейиннің өзи.

Бахтымызға бахыт берген дана ол,
Халықты алға баслайтуғын және сол,
Апаратуғын уллы коммунизмге,
Партияның жолы саррас айдын жол.

1976-жыл.

ГЕРБИШ БОЛЫП ҚАЛАНСАМ

Хәммемизге теңдей ана жерде бир,
Дәўран сүрген бул бахытлы елде бир,
Парахат мийнетти сүйген жайғана,
Эпиуайы жург қатары мен де бир.—

Шайырыман, перзентимен халықтың,
Терең ойлы халық дана, алық дым,
Бирге болып талай исте, гүресте,
Ерлигине, мәртлигине қанықтым.

Мениң өзим мен болдым деп таспайман,
Жекке жүрсем ҳешбир иске аспайман,
Өз үстиме таў үйсе де көпшилик,
Көгеремен, қыйыплықтан қашпайман.

Халқым десем күш қосылар күшиме,
Араласып барсам халықтың ишине,
Мен өзимди бахытлы деп санайман,
Мениң де бир пайдам тийсе исине.

Мен шайырман халық йош берип қолласа,
Жазармедим халық деген сөз болмаса,
Барлық ўақта хызметине тайынман,
Бас тартпайман мени қайда жумсаса.

Мийнет майданында көзге көринсем,
Кемис жерге өзим барып өрилсем,
Деп жүриппен айтыңларшы дүньяда,
Жасармедим биркүн халықтан бөлинсем.

Елин сүйген азамат деп саналсам,
Исим менен өз халқыма жарансам,
Көп биригип қуратуғын сарайға,
Әрманым жоқ гербиш болып қалансам.

1976-жыл.

ГҮЛЛЕР МЕНЕН КҮТ

Гүллерди жазарман, гүллер берер йош,
Гүллер арасында жүрсем кеўлим хош,
Дийдар несип етсе, көргің келсе дос,
Мени күтер болсаң, гүллер менен күт.

Саған айтылажақ сырым бұл менің,
Әниұайы гүл емес жазар гүллерім,
Ядқа түсер нарттай жаслық күнлерім,
Мени күтер болсаң, гүллер менен күт.

Гүл деген бұл әзиз дослар өзлерің,
Гүлдей жайнап турар ысық жүзлерің,
Сол гүллерди қыйса маған көзлерің,
Мені күтер болсаң гүллер менен күт.

Және қайтып келсем жаслық күнлерге,
Тәжим етсем усы жаңлы гүллерге,
Өз жупарын шашар айлы түнлерге,
Мени күтер болсаң, гүллер менен күт.

1976-жыл.

САҚЛАП КЕЛИПТИ

Халқын қорғап Қоблан қорған дүзипти,
Ярын ізлеп Алпамыс тау гезипти,
Арысланның мәртлігіне бас ийип,
Гүлайым қыз бағлардан гүл үзипти.

Мәспатшаның мәрт жолдасы Айпарша,
Алысыпты жау болғанша шилварша,
Созған қоллар түе қыял жегінестей,
Арыұлықта ай болыпты бир парша.

Қасы елеслетер қыйған қалемди,
Гөззаллығы таң қалдырар әлемди,
Яр ышқында басын салып базарға,
Ғарип өткен әрман етип Сәлемди.

Заманында алп анадан туұыпты,
Туұыпты да ата жолын қуұыпты,
Сырттан келген жауға қарсы гүреске,
Басын тигип халық ушын бел буұыпты.

Бәрха исемиди ақлап келипти,
Өз халқын ардақлап жақлап келипти,
Соның ушын халық бизің күнлерге,
Атларын умытпай сақлап келипти.

1975-жыл.

ХАЛҚЫМА

Халқым, мени шайыр еткен өзіңсең,
Йош келеди мәрт майданда көрінсең,
Қахарманлық шежиресин оқымап,
Сениң уллы жүрегіңе үңилсем.

Талай жыллар күн-түн аттап түспесең,
Сақ жүрпесең, сауытбауып шешпесең,
Гейде басқы тауып, қысқы көрсең де,
Өзиң хеш биреуге қысым етпесең!

Базда ел басына қауип тууған гезде,
Қайтпай гүресипсең, күш жыйнап тезде,
Аз болсаңда сақлап ауыз бирликті,
Тәннен бас кетсе де турыпсаң сөзде.

Усы салтың жүрегіме орнаған,
Сен хаққында ой салады ол маған,
Табынарым, таудай арқа сүйерім,
Сен турғанда ким көгерер қол маған.

Сары құмнан тайынбаған табаны,
Ойлап турсам өткен ата-бабаны,
Күш көрсеткен жауға сүйем жер бермей,
Солар қорған келген бул кең даланы.

1975-жыл

КЕЛЕШЕККЕ ЖАЛҒАСЫП

Мен халқыма тилеймен тек жақсылық,
Халық меңирин түйин алдым тасқылып,
Халыққа деген құрмет, иззет, ықласым,
Қояды мени меңги гүлдей жас қылып.

Шыққан уям, халқым мениң тирегим,
Халық ишинен табылады керегим,
Бар уқыбым арналады халыққа,
Өмиримше халық деп соғар жүрегим.

Халқым саған ойланып көз саламан,
Қосық жазсам өзиңнен сөз аламан,
Алда турған уллы мәнзилге қарай,
Жүрсең аяқ, қарасаң көз боламан.

Мен халқыма әбден сенип қалдым да,
Мени көкке көтермелер халқым да,
Табжылмастан қайтпай қарсы бараман,
Халқым ушын от турса да алдымда.

Бул мәртликти жүрмен ата салтым деп,
Сүрниккенде сүйеу болар халқым деп,
Үмитімдей келешекке жалғасып,
Хәрбириңди меңги қалар даңқым деп.

1975-жыл.

ЙОШЫП ӨТЕРМЕН

Қырық жыллық жолдасым қаләмим менен,
Үлкенге кишиге әдебим менен,
Жас жигиттей шыйрақ қадемим менен,
Талай асыулардан асып өтермен.

Сөз маржапын дөретермен дәс берсе,
Оқығанлар кеули толса, хош көрсе,
Халқым көтермелеп илхам, йош берсе,
Толқыны дәрьядай тасып өтермен.

Жүриссең жақынлар алыслар болса,
Ұжлессең шешилер тарыслар болса,
Шайырлық сыналар жарыслар болса,
Мен де көптің изин басып өтермен.

Сыр сандық ашылып сырланар болса,
Гөззаллық тиллерде жырланар болса,
Гәуҳар сөз ғазнаға жыйналар болса,
Мен де үлесимди қосып өтермен.

Ақыл-парасаты кир шалмас күндей,
Нақыл-нәсияты тот баспас дүрдей,
Мени ядға алар, умытпас бирдей,
Халыққа көкирегимди ашып өтермен.

Өмиримнің урқаны турса гүл атып,
Илхам перилерин шайқап оятып,
Шийрин сөзлер тауып журтқа унатып,
Еле тилден дүрлер шашып өтермен.

Бүлбилер сайрасар шәмен бағ болса,
Бәрха туұры сөйлер тилим саў болса,
Алда асыў қыйын асқар таў болса,
Халқым қанат берсе ушып өтермен.

Нени әрман етсем, бәри питни тур,
Заманым бахтыма хызмет етип тур,
Сазын шерте билсем, сәўбет жетип тур,
Кеўлим нәрүаз әйлеп йошып өтермен.

1976-жыл.

БАҲАДЫРЛАР ЕРЛИГИ

Кең даланы жайлаған,
Бахты күндей жайнаған,
Әрўанадай ийдирип,
Жерден гәўхар жыйнаған,
Баҳадырлар ерлиги,
Мийнетинен белгили.

Бойда күши артқандай,
Көрки көзди тартқандай,
Белди буўып тақ турған,
Ис палўаны мәрт қандай.
Баҳадырлар ерлиги,
Мийнетинен белгили.

Питер иске қол тийген,
Шөл бағынып, жер ийген,
Табысын таң қутлықлап,
Пешенасын күн сүйген.
Баҳадырлар ерлиги,
Мийнетинен белгили.

Жарқын жүзде шадлық бар.
Айтқан сөзде мәртлик бар,
Иске шықса өзінде,
Таң қалғандай ерлик бар,
Баҳадырлар ерлиги,
Мийнетинен белгили.

1973-жыл.

МЕДСЕСТР ОКСАНАҒА

Қанлы майдан қан түпирип жатқанда,
Мени де бір мийримсиз жау атқанда,
Буғып, келип жауған оқтан жасқанбай,
Шпелімнен сүйреп кейін тартқанда.

Тийме деппен, сау қолымды сермеппен,
Көк желкеме оқ тийсе де өлмеппен,
Сонда сениң бар күшинди сарп етип,
Оттан алып шыққапыңды билмеппен.

Ал, сен болсаң пәйик болып жүріпсең,
Желкемдегі оқтың орнын көринсең,
Дәри жағып, қалтамдағы винт пенен,
Қанын тыйып байлап жәрдем беріпсең.

Бир ұақлары сәл-пәл келип өзіме,
Қарағанда көзім түсгі көзіңе,
Басыңдағы бес жулдызлы пилотка,
Жарасып тур екен ысық жүзіңе.

— Батыр жиғит қайтпай қарсы бардың деп-
Өз қолыңдан он фашистти аттың деп,
Қуғанасаң, денеңдегі жараның,
Зияны жоқ, өзің аман қалдың деп.

Мени алып барып паналау жерге,
Денең таңғы гүлдей малынып терге,
Сауаш майданына кеттің жууырып,
Жәрдем бериу ушын жарадар ерге.

Әжел анталаған, алдың тар еди,
Кеулінде тәуекел, бахтың яр еди,
Хасла ескермедің қауип-қатерди,
Өзіңде айрықша мәртлик бар еди.

Көре сала оққа ушқан солдатты,
Жетип барғаныңда салып ғайратты,
Жатыр екен бүйиринен қан ағып,
Ақырғы ирет „суу“ деп зорға тил қатты.

Буны да сен қалдырмадың далада,
Жайғастырдың жумсақ жерге папада,
Ким биледи еле күтип жүргенди,
Келеди деп үмит үзбей ана да.

Айдай қарап күтер, улы бийдәрек,
Аман болса қайтып келиуі керек,
Жақынлап тұрғанда жеңіс сааты,
Мүмкін бір сауашта болғанды хәлек.

Ондайда болады адам басында,
Ким билипти от кешерин жасында,
Талай ата-ана жауыз Гитлерге,
Ата-ата кетти газеп тасын да.

Мен болсам сауалдым, және атыстым,
Не бир қырғын сауашларға қатыстым,
Тыныш елге басып кирген душпаннан,
Қан ушын-қан, жан ушын-жан алыстым.

Ал сен болсаң дауам етип жолыңды,
Жарадарға созып жәрдем қолыңды,
Жараланған хәр солдаттың үстинен,
Қууып турдың қорқынышлы өлимди.

Бир сауашта тағы тийди оқ маған,
Зардабынан сай сүйегим қақсаған,
Жан жериме пәнже урып сум өлим,
Деп тұрғандай енди жасау жоқ саған.

Бәд айбад өлимди көзге илмедим.
Бетпе-бет гүресте жеңдим, өлмедим.
Ең изилде жеңіс пенен ауылға,
Мен қайттым аў, сен қайттың ба, билмедим.

Сен де мендей елге аман жеттің бе,
Шала оқыуыңды дауам еттің бе,
Парахат күнлерде өмирге қорған,
Ең шыпакер доктор болып кеттің бе?!

Тыныш бағдан гүлдер үзип тақсана,
Сондағыдай Және күлип бақсана,
Гезлесиуди әрман етип жүриппен,
Сағынышлы сени ізлеп Оксана!

Сорайман самалдан, күннен, айдан да,
Бир дәрегің шығар сениң қайдан да,
Тири болсаң тоғызыншы май күни,
Ушырасқайлы даңқлы Қызыл майданда!

1975-жыл.

ТӨРТ ГҮЛ

Аңыз

I.

Буннан бир неше жүз жыллар бурында,
Келтеминар жақта Қырққыз қырында
Жапырағы жайнап күннің нурында
Долана-долана өсипті төрт гүл.

Теңи жоқ гөззаллық дүньяға келип
Ызғырған желлерге шөллерге көніп
Таңлар шуғласында жүзлери дөніп
Әйне журт көзине түсіпти төрт гүл.

Биреуден-биреуге әпсана, аңыз
Жеткерген сөзине құлақ салсаңыз,
Көздің отын алып құлпырған нағыз
Жер үстин безепти әжайып төрт гүл.

Қара таў етеги, суўлы жағада
Шорахан, Гүлдирсин, Аяз қалада
Еллик бой тиклеген жазық далада
Жетилип өз қаддин дүзепти төрт гүл.

Жанлы бир шәмендей питкен дүзине,
Жаўдырап жарасқан жердің жүзине,
Сонда усы жаңа қала өзине,
Төрт гүл атын алып болыпты Төртгүл.

II.

Талай қыян кески жыллардан өтип,
Атар таңға қарай жәўланлар етип
Еркин бир бахытлы заманға жетип
Бул күнде күшине толып гур Төртгүл.

Тынбай жүрип турған жүги тасылып,
Жолы батыл болып қалған басылып,
Ески қорғанлардың сыры ашылып,
Өз тарийхын өзи сөйлеп гур Төртгүл.

Жаз болса жеринде гүл дөнип әлұан,
Көз тартады бағлар, шынарлар пәрұан,
Шөлди шегиндирген бақадыр палұан,
Тәбият қысымын жеңип тур Төртгүл.

Қақарманлық исти жаплары сүйип,
Төккен тер, сарп еткен мийпети тийип,
Шебер дийханларға жер баұрып ийип,
Ақ алтын таұларып үйип тур Төртгүл.

Кеўлиме келбетиң гүлге усаған,
Дәслепки орайым алтын босағам,
Толысып, көркейип бир жүз жасаған,
Той берер шағына келип тур Төртгүл.

август, 1976-жыл.

ҚАРАҚАЛПАҚСТАНЫМ

Қарақалпақ деген атты көтерип,
Киятырсаң талай сыннан өткерип
Қақарманлық етип исти питкерип,
Шалқып турсаң Қарақалпақстаным.

Ана жер айрықша баұырын ийип,
Әмиў жағасында аппақ таў үйип,
Күн қутлықлап, пешанаңды таң сүйип,
Балқып турсаң Қарақалпақстаным.

Октябрьде азат болған өмирдей,
Халық бахтына келген жаца дәўирдей,
Елге ырысқы инам еткен әмиўлей,
Тасып турсаң Қарақалпақстаным.

Жасарып жайнаған шәмендей гүллеп,
Коммунизм атлы мәнзилди гөзлеп,
Жаңадан жеңистиң шыңына өрлеп
Баратырсаң Қарақалпақстаным.

Не исленди елли жыллық дәўирде,
Шөл бағынды, көпир питти Әмиўде,
Хәм үш орден жарқырайды өңирде,
Бақадырсаң Қарақалпақстаным.

Шетимизден пахтакешпиз гүз болса,
Биз таярмыз бағынбастай дүз болса,
Қуғанамыз барлық план жүз болса,
Шағлап турсаң Қарақалпақстаным!

1974-жыл.

ГҮЛЛЕР ТЕРИП КЕЛДИМ ЕЛИҰ БӘХӘРДЕН

Бул әлемди көкте күндей шарлайман,
Өз елимде өскен гүлдей жайнайман,
Халқым, сениң елли жыллық тойыңа,
Қосығымның гүлдәстесип арнайман.

Октябрьде бахыт келген мәхәлден,
Ғам уйқыдан оянып таң сәхәрден,
Салтанатлы тойхананы беზეўге,
Гүллер терип келдим елиў бәхәрден.

Ленин берген бахыты бар, ерки бар,
Жүзлеринде қуўаныш бар, күлки бар,
Елиў жылда елим жаңа, жер жаңа,
Кең даламның көз тартқандай көрки бар.

Бүртик жарған гүлдей бәхәр паслында,
Мениң елим әйне елли жасында,
Пахтаманнан исленген қырмызы байрақ,
Желбирейди арыў айдың қасында.

Бурын халқым жеккесиреп посты көп,
Бул күнлери туўысқаны, досты көп,
Бир нәрўанның жапырағындай жарасып,
Бир билектей күйшине күш қосты көп.

Бурын халқым базар етсе барына,
Бүгин жери толы пахта, салыға,
Кеше қулазыған қумлы далалар,
Бүгин усап атыр жасыл ғалыға.

Алтын дәўир ҳәр ийинге жүк артып,
Ийгиликли ислер қолды узайтып,
Мақсетли мәнзилди гөзлеген халқым,
Айдын жолда алға жүрди көш таргып.

Мен де жүрмен усы көшке илесип,
Көкирегимде халыққа деген гүл өсіп,
Насазларын бир өзиме қалдырып,
Жақсыларын ала бериң үлесип.

Октябрьде бахыт келген мәхәлден,
Ғам уйқыдан оянып таң сәхәрден,
Салтанатлы тойхананы безеуҒе,
Гүллер терип келдим елиу бәхәрден.

1974-жыл.

ЖАҢА ЖЫЛ

Еле ҳешким изеп аяқ баспаған,
Жаңа үйге жаңа қадем таслаған,
Сапарынды Аяз баба баслаған,
Келе бер сен боз ордама жаңа жыл.

Баҳадырлар жеңисине даңқ толып,
Ғөне жылға хош айтысар ўақ болып.
Хәр қадемин бахыт болып, бах болып,
Келе бер сен қуўанышлы жаңа жыл.

Нәрўан талдай жапырақлап жаңарып,
Жүзиң ысық атқан таңдай ағарып,
Келген сайып Ыатаныма қут дарып,
Келе бер сен кең адымлап жаңа жыл.

Мийнет майданында сынап бахтымды,
Мен ислейин көкке көтер даңқымды,
Жеңис пенен қуўандырып халқымды,
Келе бер сен жаңа бахыт — Жаңа жыл!

1974-жыл, 30-декабрь

КОММУНИСТПЕН МЕН

Даўылда туўылып, даўылда өскен,
Халық ушын шешиўши саўашқа түскен,
Азатлықты алыў ушын гүрескен,
Ленин шынықтырған коммунистпен мен.

Жаўды титиреткен аты, айбаты,
Қолында Ленинлик қызыл мандаты,
Революцияның исенимлі солдаты,
Гүресте сыналған коммунистпен мен.

Дүньяға келтирип бір өмир гүлин,
Тәрбия еткенде бағманы Ленин,
Сол өзи жас-жаңа Советлер елин,
Қорғап беккемлеген коммунистпен мен.

Тамырлары кеткен тереңге тарап
Бизиң ел үлкен бір мийўалы дарах,
Оған ақлар топылғанда анталап,
Қайтпай қарсы турған коммунистпен мен.

Замап ағымының ҳәр бир күнинде,
Женислерге шақырық бар үнинде,
Ленин әрман еткен истиң бәрин де,
Жайына келтирген коммунистпен мен.

Гитлер елге басып кирген күнлерде
Көзден уйқы қашып күни-түнлерде,
Күш көрсетип Ленинград түбинде,
Душпанды қыйратқан коммунистпен мен.

Дослық гүзарында алға жүриўди
Дүньяда урыссыз өмир сүриўди
Бул парахат күннің қадирын билиўди,
Лениннен үйренген коммунистпен мен.

Таўдан тас жумалар, суў ағар сайдан,
Жумыры жер үсти ис қызған майдан,
Топырақ алып келген көктеги айдан,
Жулдызға жол салған коммунистпен мен.

Егер қадем қойса бағынар шөллер,
Қолы тийсе шөлде ырғалар гүллер,
Ерлик исин көрсе таң қалар еллер,
Халықтан қуўат алған коммунистпен мен.

Ақыл сорағанлар келер өзине,
Шынлық ізлегенлер ерер изине,
Мийнетте, гүресте дүнья жүзине,
Даңқы даўрық салған коммунистпен мен.

1976-жыл.

ЭЖИНИАЗ БОЛЫП

Өмиринше —
 Қысым көріп,
 ата жаўынан,
Сәхәр уақта —
 Шоршып турып
 Өз атаўынан,
Посып көшкен —
 Қутлы мекан,
 Боз атаўынан,
Бүгин шайыр —
 елин ойлар,
 Эжинияз болып.
Тәрийп етип —
 Әмиў дәрья,
 айдын көлин де,
Бир гүлистан —
 Бағқа теңеп,
 Сахра, шөлин де,
Кимди көрсе,
 Қайда барса,
 Жүрген жеринде,
Бүгин шайыр —
 елин мақтар,
 Эжинияз болып.
Ел аралап —
 Жер аралап,
 Сыртта көп жүрип,
Өз елатым —
 Қол-қанатым,
 даңқым, — деп жүрип,
Қарақалпақ —
 Кеўли аппақ,
 Халқым деп жүрип,

Бүгін шайыр —
йошып жазар,
Әжинияз болып,
Ерксіз аққан —
көз жаслардың,
теңизін көріп,
Қалған өзи —
жоқшылықтың,
ең изін көріп,
Абаданлық —
тоқшылықтың,
негизін көріп,
Бүгін шайыр —
қосық жазар,
Әжинияз болып.
Сыры терең —
Кең даланы,
Жатқан көсиліп,
Адам қолы —
пәрдозлағап,
гүлдер өсирип,
Сол гүлдердей —
гөззалларды
еске түсирип,
Бүгін шайыр —
толып-тасар,
Әжинияз болып.
Қанаәт етип —
Несибениң,
көби-азына,
Кеўли питип —
өз елиниң,
қысы-жазына,
Ышқы кетип —
гүллериниң,
Жылўа, назына,
Бүгін шайыр
ўақтың хошлар,
Әжинияз болып.
Нақыл сөз бар —
елге, жерге,
дер бир нәўбетти,
Хәм қадирлер —

ел басына,
Келген дәўлетти,
Той-жыйында —
уйып тыңлар
сазы-сәўбетти,
Бүгин шайыр —
Нәўпир етер,
Әжинияз болып.
Қыял жетсе —
ой шыңының,
уша басына,
Илхам келер —
көзи түссе,
гүл шақасына,
Жағымталлы —
сап ҳаўадай,
ел арасына,
Сөзи тарар,
Өзи қалар,
Байнияз болып.
1976-жыл.

МИЙРИ ҚАНҒАНША

Сунқар алып ушты шарқы пәлекке
Бизлер сапар шектик Балтик тәрепке,
Хәзир сезиледи өз үйимиздей,
Бурын дарымасақ та бул дөгөрекке.

Ал, Бийбижан келдик Латыш елине,
Дәслеп қутлы қадем қойдық жерине
Жүр қанекей сайран етип шығайық,
Қарағайлы жасыл қырат белине.

Келип едик хәўес болып соншама,
Елин, жерин аралайық, шаршама,
Көп қарайсаң, ямаса деп турсаң ба,
Гөззаллықты қайдан алған бунша ма?!

Маңнай терден гүл жайнаған келбети,
Жерди сулыұлаған халықтың мийнети,
Жер жәннетин қолдан жасап қойғаны,
Биздей мийман ушын еткен хұрметі.

Жерлерине қара гил көк гиялы,
Бағларына қара салқын саялы,
Қыябанлап еккен гүллер ишинде
Үмме-дүмме есер шайыр қыялы.

Юрмала жер екен хұрлерге толы,
Көздің жауын алар гүллерге толы,
Енди иске салып илхам перисин,
Кеўлим қарар таппас жазбасам буны.

Мениң өзим гөззаллыққа бендемен,
Тәбиятты пәрдозлайман күнде мен,
Таң нурындай сулыўлықты көремен,
Оттай ысық хәр бир таза гүлде мен!

Сен де гүлсең өмиримди безеген,
Жаңылысып қателесем дүзеген,
Гүлдей жумсақ минезиң бар жайдары,
Меҳир толы кеўилиңди сеземен.

Жипек шашларыңды желписин самал,
Ашылсын зейиниң, ашылсын жамал,
Аяғың аўырса әзийзим азлап,
Теңиз жағасында отырып дем ал.

Қарайық теңизге көзлер талғанша,
Толқынлардың сырын уғып алғанша,
Бизиң де кеўлимиз усы теңиздей,
Тәлқып таса берсин мийри қанғанша.

Дубулты, 1976-жыл.

БҮГИН

Мийнет гүлин тағып өңириңизге,
Жерден гәўхар жыйнап бериўиңизге,
Үлкен хұрмет етип хәрбириңизге,
Қармасын хәм сәлем жоллайман бүгин.

Тәбият пәрдозлап көк липас кийген,
Ана жер әрўана баўырын ийген,
Несийең нақ болып қолыңа тийген,
Жеңисли исинди қоллайман бүгин.

Шөлди шегиндирип кең жайып ирге,
Шыңлардан шыңларға өрлей бер өрге,
Шымбайлы батырлар сизбенен бирге,
Табысыңның тойын тойлайман бүгін.

Жаңа техникада истиң тетиги,
Баба дийханлардың еңбир жетиги,
Пахта кәсибинің академиги,
Шамурат атаны ойлайман бүгін.

Сатлық атау, Қос терек, Қара көлинің,
Қызлары қахарман Шымбай елинің,
Маңлайына тиккен Амангүлинің,
Дийдарына қарап тоймайман бүгін.

Тазғара, Шоқарық, Найып қаланың,
Қарғалы, Әлийшеп жазық даланың,
Қамсарық, Егиз қум еки арапың,
Азамат мәртлерін мақтайман бүгін.

Қыйынлықтың бетін қайтарып таслап,
Асқар таудай бийік қырманын шашлап,
Шымбайдың кәрұанын Хошамурат баслап,
Келгенине қосық арнайман бүгін.

Бес жаптың аяғы тас жап гилкилдеп,
Жерлерінде пахта өсер желкилдеп,
Алтын артқан кәрұан келер диңкилдеп,
Кәрұан сарайларды сазлайман бүгін.

Таға жап бойында көрдим Жәлелди,
Жазы-қысы иске салған жеделди,
Лар абаты ақ алтынға бөленди,
Табысын тәрийплеп нықлайман бүгін.

Алға баслап Бағдагүл хәм Хәмдилла,
Абырай ушын ат салысар бәрқулла,
Жумысы саз, жүзи жарқын хәр жылда,
Искер азаматты сыйлайман бүгін.

Ийгиликли иске тақ турып мен де,
Бир ұақлары пахта тергенмен сенде,
Кеўлим алып ушып Шымбай дегенде,
Жеңисінди йошып жырлаймай бүгін.

Төрткүл баста келсе барлаўшы болып,
Шоманай жол ашса шарлаўшы болып,
Шымбай изин алар айдаўшы болып,
Бэйги сызығынан атлайман бүгин.

Кенегес, маңғыттың еккени салы,
Қусхапа етегин жайлайды малы,
Үйилген қырманлар мийнеттиң палы,
Маңнай тер екенін аңлайман бүгин.

Аршан менен Кенегестиң арасы,
Жер сүрмеге қайым екен даласы,
Трактор миңип шығар совхоз баласы,
Тулпарлар дүбирин тыңлайман бүгин.

Алтын шаңырақлы үлкең отаўдың,
Бұлбиллери болған бағшалы баўдың,
Шәкиртлерин Қыяс, Өгиз жыраўдың,
Тойхапа төринен тыңлайман бүгин.

Мийўалы шақасы бийик нәрўанның,
Сызықтап өтип келген күни кәрўанның,
Қудияр шабандоз, Дошым палўанның,
Белине белбеўди байлайман бүгин.

Қуўсырық жасарған мийўалы бағы,
Пахта кәни бул Шымбайдың жан-жағы,
Ис пәтин босатпай күш салып тағы,
Гүрес жүргиземен, тынбайман бүгин.

Атызларда талай пахта терискен,
Алтын гүзде абырайға ерискен.
Сизлер менен қуўанышты бөлискен,
Мен де пахтакешпен, шағлайман бүгин.

1974-жыл.

МОСКВАМ

Москва жанажан сүйикли қалам,
Ол мениң жүрегим, ол мениң анам,
Саррас бир жол менен баслайды бизди,
Коммунизмге алға уллы партиям.
Владимир Ильич Ленин орнатқан,
Азат ұатанымның жүреги Москвам.

Москва дегенде кеўлим шарқ урар,
Онда күш бар бахтым ушын нур қуяр,
Сулыў қалаларды, уллы ГЭС лерди,
Күшине исенген батыр халық қуар.
Волга бойы Ильич шырағы менен
Азатлық таңындай жарқырап турар.

Москва бахтымның ашылған жери,
Ол бахыт нурының шашылған жери.
СССР жаңанның маяги болып,
Күшли ұатанымның танылған жери.
Владимир Ильич баслап гүреске,
Азатлықтың жеңип алынған жери.

Москва улыңман сүйемен сени,
О баста сүйиўге үйреттиң мени,
Сен таўсылмас жигер бердиң бойыма,
Күни-түни тынбай ойладым сени.
Винтовканы беккем қысып қолыма,
Арсыз душпанлардан қорғадым сени.

Маған қуўат берди әдиўли ана,
Оқыты, үйретти партия дана.
Сүйемен туўысқан Россияны,
Күшли рус халқын ғамхор пәрмапа.
Волгалы дослардан күш көмек алып,
Әмиў дәрья иске киристи мәрдана.

Москва жапажан сүйикли қалам,
Ол мениң жүрегим, ол мениң анам,
Саррас бир жол менен баслайды бизди,
Коммунизмге алға уллы партиям.
Владимир Ильич Ленин орнатқан,
Азат Ұатанымның жүреги Москвам.

1955-жыл.

СӘЛЕМ, МОСКВА!

Ақ алтынлы Қырық қыз далаларынан,
Қыз кеткен, Суўенли сағаларынан,
Әмиў дәрья, Арал жағаларынан,
Алып келдик Саған Сәлем, Москва.

Тахиатас ГРЭС и нур шашқан елден,
Құмларды көширип жер ашқан елден,
Жаңа қалаларын гүл басқан елден,
Туұйсқанлық, дослық сәлем Москва.

Алтын таң атырған өмиримізге,
Айдын жол нұсқаған хәр биримізге,
Жүреклер сағынған өз үйимізге,
Шадлық пенен келдик сәлем Москва.

Сеннен қууат алып бөлендик гүлге,
Хәм жерден жол салдық Ай менен күнге,
Барып келгенлерге қууандық бирге,
Жеңис байрағы бол, сәлем Москва.

1963-жыл.

КЕҰЛИМДЕ БАРСАҢ

Жүзиме баққанның көзине дәртпен,
Ұдеге опалы сөзиме мәртпен,
Суғынды сиңдирип өзиме әбден,
Телмире берме сен, кеулимде барсаң.

Сеземеп жүрипсең ықласың кетип,
Сыр сақлау дегеннің шегине жетип,
Ашық екеніңди жәрия етип,
Билдире берме сен, кеулимде барсаң.

Ғақыйқат мухаббат жолын ардақлап,
Мен сени яд етип жүриппен шағлап,
Тек ышқы отына жүректі дағлап,
Күйдире берме сен кеулимде барсаң.

Гейде сәлемлесип салқын жүзбенен,
Гейде гийне оғын атып көзбенен,
Гейде ала жипти үзип сөз бенен,
Тийдире берме сен, кеулимде барсаң.

1975-жыл.

МӘРТЛИК МАЙДАННАН

Бойын тиклеп, беккемлеген қууатып,
Араласам қалың қоңырат елатын,
Бурқып аққан Жиңишкениң бойына,
Жаңа қала кең жайыпты қанатын.

Темир жолы басып өтер иргесин,
Алып келер жүкқалдырмай тиркесин.
Енди мениң үстим гүзар болды деп,
Үстирт бийик көтереди еңсесин.

Бул жағаның жерлерин ай, жерин ай,
Бахыт қонған еллерин ай, елин ай,
Пахта ушын, салы ушын гүрескен,
Мийнет сүйгиш ерлерин ай, ерин ай.

Жер жәннети бағларының ишин ай,
Қызларының ақылын ай, исин ай,
Барса келмес шөлге хұжим жасаған,
Жигитиниң жигерин ай, күшин ай.

Полаттан дойнақлы темир жолынай,
Тауды тасты тиіткілеген қолын ай,
Үстиртинен газ булағы атылса,
Жер астының байлығының молын ай.

Бәри ийгиликли иске арналған,
Еспе құмлар егисликке айналған,
Барған жери абад гилең қолы гүл,
Мәртлер табылады мәртлік майданнан.

1976-жыл.

КЕЛИН КЕЛДИ

Қууанышлы тасып тұрған сүйине,
Ақ кеуіллі азаматтың үйине,
Ерки менен дуз-несиби шашылып,
Өмир жолы бағ гүлиндей ашылып.

Келин келди тал жипектей еселип,
Келин менен бахыт келди қосылып,

Қутлы болсын келиннің келген күни,
Босағадан боз үйге кирген күни.

Келин келди келинлер келе берсин,
Кеўли жайнап ғұл жүзи дөне берсин,
Садық болсын ұатанның ул-қызлары,
Бәлент болсын мәртебе жулдызлары.

Гүл^әпитсин жақсы нийет қадемине,
Журт таң қалсын көргенли әдебине,
Көрген жерде қыйылып күлип турсын,
Зейини пәрдей қыйып биліп турсын.

Жақсылықты бойына жыйнай билсин,
Жас үлкен, жас кишини сыйлай билсин,
Хызметине хәммениң кеўли толсын,
Ата-енеге меҳрибан келин болсын.

1975-жыл.

АЛТЫН ҚОЛЛЫ АЗАМАТЛАРҒА

Мәртлердин мәртлигин билдик,
Қызған ис басында көрдик.
Хармасын айтыўға келдик,
Дийдарласып сизлер менен.

Жумсаң ғайрат-күшинизди,
Хәрбир искер кишинизди,
Тәрийплеймиз исиңизди,
Шийрин-шийрин сөзлер менен.

Бахыт күни нурын шашар,
Ислер қызса уйқы қашар,
Әйне ўақыт қырман тасар,
Қутлықлаймыз гүзлер менен.

Атыз-атыз кең тахталар,
Шағырайған ақ пахталар,
Тасқынласа ел мақтанар,
Сиздей қара көзлер менен.

Шөлкемлесип келе бериң,
Иске билек түре бериң,

Бәрха алда жүре берин,
Мәртлик толы излер менен.

Орнына келтирип сөзди,
Табысқа толтырып гүзди,
Қууандырып жүрсиз бизди,
Жылда жарқын жүзлер менен.

Әмиүдәрья бойларында,
Барсыз шайыр ойларында
Гүзги жеңис тойларында
Гезлесермиз сизлер менен.

1976-жыл.

СӨЗ ҚАЛДЫРЫП КЕТЕРМЕН

Қыялдың шарқ урып пәрұаз етиуи,
Кеуил бәрха әрман шыңын гөзлейди,
Адамның дүньяға келип кетиуи,
Күннің шығып батыуына мегзейди.

Хешкимнен ғарезсиз өтеди ўақыт,
Хеш нәрсе орнында қалмайды қатып,
Мийнети инсанға бағышлар бахыт,
Өз жолын баслайды хәркүн таң атып.

Күн шығады, көкке өрлейди кем-кем,
Күн ортада күн шуўақлы болады,
Адам туўылады, өседи ол хәм,
Жас ортада, күш, ақылы толады.

Қатардағы нардай шағына жетип,
Қара жерге нықлап қойған қадемди,
Сүттей ақ күндизди рәўшан етип,
Шуғласы жайнатып турған әлемди.

Күн қайтады, ыссы хәўири семип,
Пәсейип-пәсейип барып батады.
Адам қартаяды, қуўаты кемип,
Дүньяны тәрк әйлеп тынышланады.

Күн батқаны менен жердің жүзінде,
Сөнбейтуғын от қалдырып кетеді.
Адам өлген менен ол өз изінде
Өлмейтуғын ат қалдырып кетеді.

Күн өз нуры менен мәңги жайнаса,
Адам иси менен жасар әлбетте,
Гүлдер изин үзбей ғұмша байласа,
Гүл аты жоғалмас. Усы тақлетте.

Менің келип кеткәнімди дәлилдер,
Бул дүньяға из қалдырып кетермен,
Оқып көрер, сақлап жүрер, қадирлер,
Халыққа шийрин сөз қалдырып кетермен.

1976-жыл.

ЖАЙ АДАМ

Дәбдебе даңқ белгиси жоқ төсінде,
Мен бир жай адамман көптің ишинде,
Кеўлимдеги әрманымның болғаны,
Ислерим сақланса халықтың есинде.

Халық буйырса хызметине тайынман,
Жолға шықсам жол қыйын деп қайырмам,
Жүре алмасам жумаларман халық ушын,
Ығбалыма не түссе де қайылман.

Ғақ кеўилли адам болса қасымда,
Уғайымға орын қалмас басымда,
Уатан ушын қан майданда қарысып,
Жаў оғына көкирек туттым жасымда.

Көз алдымда қаным тамған қара жөр,
Жеңилместөй қууат берген ана—жер,
Бауырындағы тыныш мийнет жемисин,
Деп турғандай керегиңше ала бөр.

Бул жемисти дөреткен де жай адам,
Жай адам бул — қолы ашық бай адам.
Молшылықты тәмийн еткен мийнеткеш,
Жай адамға тай келеди қай адам.

1975-жыл.

ЖЫРЛАЙМАН

Хәр сөзи ақыл, билим көп,
Дийдары турған күлимлөп,
Бүгинги дана Ленин деп,
Партия сени жырлайман.

Атқан бир таңның күниндей,
Азат бир бағдың гүлиндей,
Лениннің таныс үниндей,
Партия сөзин тыңлайман.

Айрықша күш бар өзінде,
Халыққа мәп бар сөзінде,
Ол қуяш жәрдиң жүзінде,
Нурында гүлдей жайнайман.

Ата-бабам салған күшин,
Иске асқан әрман ушын,
Өзиң берген дәўран ушын,
Өмиримди саған арнайман,

Төбемде жақты күн турса,
Бахтыма гүллер қулпырса,
Хәмме тең алға умтылса,
Жеңиске жетип шағлайман.

1976-жыл.

ШАШЫ СУМБИЛ

Мен жақсы көрер едим,
Ашылып турған гүлди.
Бир күнлери үйиме,
Қулпы дөнип гүл келди.
Бул гүлди бағдан үзип,
Гүлдей бир қыз әкелди.
Бир буўат гүлге қосып,
Жаслығымды әкелди.

Соннан бери жаспан мен,
Соннан бери кеўлим жас.
Гүлге қарай сол күннен,
Жүрек етеди талұас.

Хош ийисли шоқ гүлден,
Болдым енди көз алмас.
Көз алдымнан кетпейди,
Гүл әкелген қалем қас.

Самал ессе шайқалып,
Әжайып дөнер гүл де.
Жүрегіме от салып,
Көзіме түсер күнде.
Жилұа егер нурланып,
Түсіме енер түнде.
Турар назлы ырғалып,
Боларман гүлге бенде.

Қыялымда жайнайды,
Жаўдырасып түрли гүл.
Жупар атып өсер ол,
Шақасына түспес зил.
Жүрегімде жасайды.
Оттай ысық еки гүл.
Бири болса бағ гүли,
Биреуи шашы сүмбил.

1976-жыл.

ЖҮРИППЕН

Атар таңның қанатына қысылып,
Күн шығарда мен дүньяға келиппен,
Ұақыт пенен бирге әсте жылысып,
Бул дәуірдің ағымына ериппен.

Айдын гүзар жолда қатар жүриссе,
Мәнзиллерге қарай қулаш кериппен.
Хәмме бир адамдай иске кириссе,
Мен де бар күшимди сарқып бериппен.

Кеўилиме қуйған хақыйқатлықты,
Ата сөзлерине қулақ түриппен,
Өзи қарапайым дана халықты,
Бәрха алға тутып өмир сүриппен.

Күнди күнлер, жылды жыллар ысырып,
Алпыс нәубәхәрдің гүлин териппен.
Алақаным мийнет пенен ысылып,
Маңлай тердің рәхәтин көриппен.

Қолы тийсе таудай табыс дөреткен,
Еңбек еткенлерге басты ийиппен.
Адамгершилик қасиетти үйреткен,
Ел қадин, жер қадин билиппен.

Өскен жерим көзлериме ып-ысық,
Өмирімше өз елимди сүйиппен.
Мен халқыма жүрегимди усынып,
Хызметінде қумбыл болып жүриппен.

1916-жыл.

МЕНИҢ ЖЕРИМ

Басқалардың көзи менен қарасам,
Мениң жерим қумлы, шорлы, кебирли,
Өз көзиме оттай ысық орасан,
Усы жерде жасау маған кеуилли.

Ана топырақ кийиндирер, асырар,
Қууат берер өз жериме ийемен.
Табан тийсе жигеримди тастырар,
Хәр түйирин жүрегиме түйемен.

Мен жасайман жерим менен тиллесип,
Қанша мийнет етсем, сонша аламан.
Кең даладан самал есер гүүлесип,
Оның да сөзине қулақ саламан.

Мәнисин уғыуға жууыртып ақыл,
Қуныға тыңлайман сөзиниң изин,
Қолымнан көгертип үстине дақыл,
Көркейтип безеймен жеримниң жүзин.

Адам мийнетинен қырмызы дөнген,
Далалар әжайып лалазар көрсем,
Жаңарған жеримди көриуге келген,
Мийманлар жолына гүл жайып жүрсем.

Самал маған оқыр узақ әпсана,
Бул жазық даланың өткенлеринен,
Ата-бабалардың мәрдиў-мәрдана,
Өткенин турмыстың өткеллеринен.

Анаў төбе-төбе қумлардың асты,
Егислик жер, мийўалы бағ болғанын.
Байлардың, бийлердің тигилип қасты,
Халықтың көкірегі шерге толғанын.

Дийхан жерге егин ексе сораўсыз,
Қырман сүзсе, байдың тасып алғанын,
Жарлы жигит сулыў сүйсе, алаңсыз, —
Жүрсе, оннан байдың басып алғанын.

Бундай теңсизликлер жанына тийип,
Туўып өскен жерден посып кеткенин.
Жазықсыз жәбиркеш кек тонын кийип,
Зорлыққа қарсы күшин қосып кеткенин.

Самал және есер, сөйлер өзінше,
Жарлы теңлик алар ўақыт келгенин.
Жаңа, әдил заман орнап изинше,
Елге де, жерге де бахыт келгенин.

Баян етип самал кетти жайына,
Мен қарап турыппан жаңарған жерге,
Еркин мийнет етиў тийген пайына,
Бахытлы халыққа, гүлленген елге.

Басқалардың көзи менен қарасам,
Мениң жерим қумлы, шорлы, кебирли.
Өз көзиме оттай ысық орасан,
Усы жерде жасаў маған кеўилли.

1976-жыл.

ЖЕР — АНА

Таңнан турып қарасам кең далаға,
Дала усар сағынышлы анаға,
Тең-тайы жоқ ең қымбатлы ананы,
Көрмегенше бала мийри қана ма?

Қарайман да талпынаман өзине,
Асыраған анамдай ол өзиме,
Асыр салып ойнап өскен ана-жер,
Кем-кем ысық көринеди көзиме.

Жалаң-аяқ аўнай түссем қумына,
Сүңгип шықсам муздай тынық суўына,
Көлге питкен жас сүйрикттей денемди,
Көптинринип жатсам күннің нурына.

Уйықлап кетсем бесигимдей тербесе,
Қыял сүрсем ойым көкке өрлесе,
Тауда гия бөртсе, мен бир әжайып,
Бәхәр болып келсем, дала гүллесе.

Қолдан келсе, қумды, шөлди жоқ етсем,
Бағ көгертсем, гүлди қызыл шоқ етсем,
Пахта ексем, салы ексем, мал жайсам,
Табыс тапсам, елди абад тоқ етсем.

Суў апарсам, гүлге толса сай-сала,
Бостан етсем, жайнап турса кең дала,
Далыйып бир хызмет етсем халқыма
Мийнет етсем, баўрын ийсе жер — ана!

1976-жыл.

ГҮЛ КҮСЕР

Бәхәр келер, жаз келер,
Үйрек көлөр, ғаз көлөр,
Арал үстин толтырып,
Айдынларға саз келер.

Бағ ишинде гүл өсер,
Гүл жүзине күн түсер,
Достың кеўлин қалдырсаң,
Көкирегине кир түсер.

Жел пәсейсе көл тынар,
Муз ересе сең ығар,
Қарлы боран, қыс кетсе,
Күн жылыса көк шығар.

Жасыл дөнсе жапырақ,
Турса таңдай жарқырап,
Сылдырласа булақлар,
Дәрья ағар сарқырап.

Жауын жауса сел болар,
Қоңсы қонса ел болар.
Күш жыйылса —қудирет,
Суу жыйылса көл болар.

Тамшы тамса тас тесер,
Дауыл тынса жел есер,
Кеули тасса кисиниң,
Дүньяда жоқ гүл күсер.

1976-жыл.

КЕҰЛИМДИ ТАРТҚАН КИМ

Ақылымды алған ким, қол жетпес хұрме,
Кеулимди тартқан ким, көктеги күн бе,
Күн тиймеген, бұлбил қона билмеген,
Муҳаббат бағында ашылған гүл ме?

Неде болса ерксиз ерип изинен
Көз айырмай көзлеринен, жүзинен,
Хәм билдирип жүрегимниң тилегин,
Жарылқа деп өтинемен өзинен.

1960-жыл.

КЕҰИЛИМЕ ЖЕТЕРМЕН

Жаңа шыққан күндей шықсаң үйиңнен,
Қумарланып қууып жетсем изиңнен,
Ақша қардай ақ жүзиңди аймалап,
Кушақласам, қыссам нәзик белиңнен.

Ашыұланып кет деп айбат етермең,
Я қолымды қағып таслап кетермең,
Я сениң де ийип жаслық жүрегин
Ынтықтырмай кеуилиме жетермең.

1960-жыл.

МАРИЯҒА

(Адам Мицкевичтен)

„Көз алдымнан кет“ ... бағынаман бирден,
„Жүрегимнен кет!“ бәри бир оған.
„Мәңги умыт!“: жоқ, күтпе бизден,
Кеўлимиз хеш ўақта көнбейди буған.

Көлеңке узаса, ол узын, кең де
Өз қараңғылығын таслайды жерге
Сондай мен узасам усы әлемде,
Оннан сайын қайғы түсер кеўилге.

Бәри сол саатта, тап сол орында,
Косылыўды тилеп еткенбиз әрман.
Жанымның жартысын қалдырдым сонда, —
Барлық жерде бәрха бирге боламан.

Арфаға қолыңды қойғаныңда сен,
Әжайып сес шығып тар жаңласын деп.
Саз тыңлап есиңе түсиресең сен,
„Бул қосықты оған өзим айттым!“ — деп.

Я еңкейип шахмат доскасына сен,
Королды мат етип улар ўақытта.
Бирден ерксіз түсиресең еске сен:
„Тап усылай ойнадық — деп бир ўақта!“.

Я зияпат шаўқымынан шаршап сен,
Көз жиберсең орынға печь алдында,
Бирден муңлы күлкименен еслейсең:
„Талай отырды— деп— бирге ол бунда!“
Я оқысаң еки сүйискен жасты,
Тағдир айырғанын жазған китапты.
„Бизбенен де солай болды“...деп ойлап,
Гүрсинесең атып урып китапты.
Егер шайыр ойдан жасап изинде,
Айрылмастай етип қосса оларды,
„Усылай неге болмады— деп бизге дел“
Ойлайсаң муңайып өширип шамды.
Бағда құрғақ алмұрт шытырлап турса,
Таң жулдызы қараңғыда жарқ етип.
Үки ушып түннің тынышын бузса,

„Ол маған киятыр!“ — дейсең селк етип.
Бәри сол саатта, тап сол орында,
Қосылыўды тилеп еткенбиз әрман.
Жапымың жартысын қалдырдым сонда, —
Барлық жерде бәрха бирге боламан.

МИННЕТДАРМЫЗ

Мийнеткеш халықлардың бәрине бирдей
Күн нурындай жүзи ысық көринген.
Бир ана улындай болып жасаўды,
Биз үйрендик көсемимиз Лениннен.

Бизлер совет халқы доспыз айрылмас,
Гүресте, мийнетте, тойда биргемиз.
Дослық күшин ҳешким жеңе алмайды,
Досларымыз бенен алға жүремиз.

Бизге ҳақ нийетли халықлар тилеклес,
Дүньяда жеңилмес күшке ийемиз.
Парахат турмыста жасап бизлердей,
Барлық халықтың дос болыўын сүйемиз.

Өндиристе, қурылыста, илимде,
Дос семьяда күшти қосқан халықпыз,
Исимizde ақылласар ағамыз,
Рус пенен туўысқанбыз, жақынбыз.

Бәримиздің анамыз бир ҳүр ұатан,
Бәримиздің басшымыз бир партия.
Өзи менен бизди татыў дос еткен,
Миннетдармыз уллы рус халқына.

1965-ж.

БОЛСАМ

(Н. Хәзирийден)

Мен бир булақ болсам шөллермедим ҳеш?
Қайнап шығар едим таўлар ишинен
Дер едим кел меннен бир сарқым суу иш,
Өткенде бағшалар, бағлар ишинен.

Мен бир ағаш болсам шынар болар ем,
Хәр бәхәр жасарып келер, ем тилге
Тап сениң бағыңа ушып барар ем,
Өзинди оятып болмаға бирге.

Мен өзим гүл болсам жупар шашар ем,
Таўлардан ап-ансам асар едим көп.
Түнде есигинди әсте ашар ем,
Айтар ем уйқыдан оянбайсаң деп.

Мен бир булыт болсам көшкен аспанда,
Қарлы шыңларда да қанат қағар ем,
Жазда қуяш жерге жалын шашқанда,
Сен жүрген жолларға сая болар ем.

Мен бир теңиз болсам көбиклеримди,
Шашар едим мәңги сеўгидей етип.
Сақлар едим бәрха өз ернегимде,
Сениң излеринди белгидей етип.

Мен бир жулдыз болсам өзи де жарық,
Жайнар ем баққанда жүзиңе сениң.
Бир тыныш ақшамда ақырын барып,
Телмирип турар ем көзиңе сениң.

Мен бир қуяш болсам нур жая-жая,
Қараңғы түнлерди ақ қылар едим.
Пүткіл инсан ушын пүткіл дүньяда,
Сениң душпаныңды жоқ қылар едим.

Жулдыз да емеспен, қуяш емеспен,
Текте сылдыраған бир булақпан мен.
Атыңды қайталаў болыпты пешем,
Еле де қайталап айтажақпан мен.

Бәрха ҳүрмет болсын шайырға сенде,
Тарқалсын ҳәсиретим думандай, шаңдай.
Булақлар, шынарлар сени көргенде,
Танымаўы мүмкин емес ҳешқандай.

МӘҢГИГЕ ЖАС ХАЛЫҚ

(О. Шираздан).

Әсирлердің иркіп болмас пәти бар,
Үлкен тауларды да қулатар, унтар.
Бундай күшке мойымайсаң сен бирақ,
Бұйра шашларыңда көринбейди ақ.
Жазық маңнайыңда хешбір жыйрық жоқ,
Сөнбейди көзінде жалын атқан шоқ.
Мийнет сүйген қолың тилер ис бер деп,
Неге десең исленбеген ислер көп.
Пәтлі жүрис еттің келешекке сен,
Қорқыуды да, шаршауды да билмейсең.
Кимде-ким ұақытты дос тутса егер,
Ол адамда қайнар тасқын күш-жигер.
Сондай болып келдің усы өмирге,
Қартаймайсаң, жас халықсаң мәңгиге.

ТАҰ ГҮЛЛЕРИ

(Иван Вазовтан)

Салқын тартқан тауда тиреген көкти,
Ким ушын көгерип турыпсыз гүллер?
Әжайып көрикти ким инам етти?
Аспан улларыма, сүйиўши кимлер?

Сақ қыранның турған жеринен пәсте,
Ким ушып өсесиз, гүллейсиз сизлер?
Қаи ышқыға дүзетесиз гүл дәсте,
Кимнің көркине көрк бересиз сизлер?

Кимнің ерлигине саўға боласыз,
Хәм дөнип турасыз тойда қай жерде?
Тау гүллери көзди қызықтырасыз,
Сарыма, қызылма, көкпе, қай түрде?

Бунда қыйын емес өлиў де онша,
Қабиринди аспан гүзетсе хәр күн.
Хәз етип уйқласам уйқым қанғанша,
Гүллер арасында тыныш хәм еркин.

БӘХӘР

Құлпырып келди нәўбәхәр,
Қушағы толы гүлменен,
Мен сүйип қарсы аламан,
Бахытлы, шадлы елменен,

Көк гилем жайып жер бетин,
Жап-жасыл етип өзгертти.
Елимнің сулыў келбетин,
Көзиме ысық көрсетти.

Барқ урған бағдай жасартып,
Көркейткен жердің жамалын,
Бәхәрдің жанға жағымлы,
Сүйемен ескен самалын.

Хұрметли сақый мийманым,
Бәхәрден сыйға гүл алып,
Мен шықтым дәрья бойына,
Гүлленген жерге көз салып.

Жағада өсип жарасқан,
Бағларды еркін аралап,
Жайнаған бәхәр күнлери,
Әмиўди жүрмен жағалап.

Суўында сары сазаны,
Жайлымда жүрген қоңыр ғаз,
Бойында Әмиў дәрьяның,
Ислеп жүр ерлер жеңимпаз.

1955-жылы.

ҰАТАН

Елимизде уллы гүресте,
Орнатылды азағлық таңы,
Жер жүзине үлги көрсеткен,
Қудиретли ел, Совет аўқамы.

Алтын таңнан жақты нур алып,
Жайнап тұрған бахытлы заман,

Бирликли ел, беккем қуўатлы,
Жеңис пенен гүлленген Ұатан.

Сениң бизге жайлы, унамлы,
Қушағыңда өстик, ер жеттик,
Данышпан Лениннен үйренип,
Жеңимпаз халық ушын ис еттик.

Бизлер бирдей берилдик саған,
Сүйдик сени—туўылған елди.
Ленин иси ушын гүреске,
Таяр турмыз, биз буўдық белди.

Парахатшылықты қорғаймыз,
Болдырмаймыз қанлы урысты,
Дерьяларда дүзип ГЭС лерди,
Жайнатамыз нурлы турмысты.

Тағы жаңа жеңислерге жет,
Гүллене бер сүйикли ұатан.
Коммунизмге, алға баслайды,
Бизди партиямыз туўысқан,

1961-жыл.

САҒЫНЫП КЕЛДИМ

Көркин көрсең көзге оттай басылған,
Мийман келсе қушағы кең ашылған,
Жери жәннет, ели абад өзбектиң,
Қолы шебер мийнет пенен ысылған.

Үйлерине барсаң, хызметин көрсең,
Сыйласықлы, құрмет-иззетин көрсең,
Кеўлиң көтерилип, зейниң ашылар,
Гүллерге оранған жерлерин көрсең.

Бурынғы шөллерди еспе қум басқан,
Бүгин суў апарып әйледи бостан,
Ата-баба кәри—пахта кәсибин,
Үйретер достына, үйренер достан.

Қуўанар халықлардың жеңиси менен,
Қатнасар еллердиң көбиси менен,

Бағлы үлкемиздің пайтахты Ташкент,
Күтип алар шийрин жемиси менен.

Шыныққан билекте суұымас күши,
Уқыплы қоллардан қутылмас иси,
Дастурханы толы, сақый мийман дос,
Бул елди мәңгиге умытпас ки си.

Мен де ашығыман усы бир елдің,
Тутқыныман бунда жасаған гүлдің,
Гүл менен бүлбилге саяман болған,
Саялы шынарын сағынып келдим.

1963-жыл.

МИЙНЕГ ҚАҒАРМАНЫНА

О, мийнетти сүйген батыр қағарман,
Халық унатты сениң еткен исиңди.
Сүйикли улысаң, халықтан аянба,
Пахта ушын гүрес, жумса күшинди.

Исиң халыққа таныс етти өзинди,
Ана—ұатан ушын ислеңди хызмет.
Ким жақсы ислесе абырайға ийе,
Мийнет палұанысаң, етемиз хұрмет.

Мол өнимнің шебер устасысаң сен,
Ис пәтин қыздырып жүрипсең алда.
Социалистлик жарыс исин ен жайдыр,
Сүйген жұмысыңа ғайрат-күш салда.

Таўдай табысларды дәрет күш пенен,
Исиң алға бассын жеңисли жолда.
Ана—ұатан даңққа бөленип мудам,
Жеңистиң байрағы нур шашсын қолда.

„Адамның қолы гүл“—деген пақыл бар,
Халық қол урса гүл көгерер шөллерде.
Табыс гилти пидакерлик мийнетте,
Мийнет етсең өним берер жерлерде.

Парахатшылықты беккемлер сениң,
Халықтың табысына қосқан үлесің.

Урысты тилеушиге өлим таярлар,
Коммунизм жолындағы гүресің.

Империалистлер жармасып алған
„Урыс“ деген ифлас сөзден жийрендин.
Таза жүрек пенен сүйіп ұатанды,
Тыныш ислеп, тыныш жасап үйрендин.

Сонлықтан сен хәрбир сөйлер сөзиңде:
— „Урыс керек емес, урыс болмасын,
Халықлар арасында, дүнья жүзінде,
Беккем парахатшылық мәңги орнасын!“

Деген сөзди сүйіп тәкирар етесең,
Нәў бәхәрде жерге шигит сепкенде.
Өмир жауы урыс жоқ болсын дейсең,
Алтын гүзде ақ пахтаны тергенде.

Бул тилек—тилеги барлық адамның,
Парахатшылықты халықлар қоллайды.
Дослықтың байрағын көтерген халық,
Урысты жеңеди, урыс болмайды!

1959-жылы.

БАЛЛАДАЛАР

ЖЕТИМ

Зарлы өмир зардабынан зарығып,
Ауыр азап хәм турмыстан тарығып,
Талай жарлы, гедейлердиң баллары,
Байдың есигинде жүрди таңылып.

Соның бири кемтарлықтан қыйналған,
Күнелталмай жаслай байға жалланған,
Тыңлаушым сизлерге баян егерим—
Панасыз жас жетим қойшы Бабажан.

Жауын жауып, қар да қатты борайды,
Жилли дауыл уйтқып, соғып зымырайды,
Жалғыз жүрип қула дүзде қой баққан,
Жетим бала көзден жасын булайды.

Егил-тегил, өксип-өксип жылайды,
Еси кетип жыласа не қылады.
Етегине толған тек көздің жасын,
Еки жаққа төгіп таслап турады.

Турса тоңған аяғын зорға басады,
Тентиреклеп сууық өтип сасады,

Тула бойы қалш-қалш етип қалтырап
Тынысы гарылып, түсі қашады.

Излейди тезлетип ығырақ жерди,
Излесе ық қолайына келмеди,
Излеп-излеп ықланар жер табалмай,
Ийип қойларын айналып жүрди.

Мине, сол жүристе сурланып жүзи,
Мунайып пишини, жасаўрап көзи,
Мөлт-мөлт тамған жасын сүртип көзини,
Мойнын созып қойға қараған гези.

Бир қасқыр келди де қойына шапты,
Бала да көриўден жуўырды қатты,
Бул барғанша қасқыр қарап турсынба,
Бир ләмсер қозыны алды да қашты.

Ал, қойлар үркти де аўылға кетти,
Аўылға жеткенде бала да жетти,
Алдынан бай шығып қойларын санап,
Ана ләмсер—деди—ол қайда кетти?!

„Лепес аға бир билмеслик өтти деп,
Ләмсер аш қасқырға түсин кетти“—деп
Ләмсер жайын бала баян еткенде,
Лепес жығып салып тепти, урды көп.

Асты жер, үстинде муш пенен тепки,
Аўзы қанап, басы гүп болып исти,
Арсыз жаўыз, үнсиз жатқан баланың,
Ал, енди өлди деп үстинен түсти.

Бул жерде арадан көп ўақыт өтти,
Бала есин жыйнап көз жасын сүртти,
Бул азапты умытпайман өлгенше,
Бир аларман деди жаўыздан өшти.

Ақырынлық пенен орнынан турды,
Ақ қылқасын қымтап, белин буўынды,
Айтқан серти байдан өш алыў ушын,
Ақ отаўын өртеп бир қашыў болды.

Бул тууралы бала тәўир ойлады,
Бийкар босқа тек ойланып қоймады,
Байды үйи менен қоса өртеўге,
Барлық күшин беккем белге жыйнады.

Аўыр жатар хәмме теп-тегис жатты,
Ақшамғы шын татлы уйқыға батты,
Аўзын беккем илип байдың үйиннің,
Артынан от берип, бала жол тартты.

Жылдам от алысып ақ отаў жанды,
Жалыны жаўызға жақынлап қалды,
Жанған отқа шала күйип екеўи,
Жатырған Айзада, Лепес оянды.

Аўдаңлап турды да жалынды көрди
Ажал қайғы емес, зағқа күйинчи,
Артық көрип жаннан жыйған дүниясын,
Айзада хәм Лепес өртенип өлди.

Нешше жыл удайы сорған сур жылаң,
Не бир аўыр азап берип қыйнаған,
Нәлет жаўғыр күйип өлген Лепеске
Нәлет айтты жетим бала Бабажан.

1937-жыл.

ЖАҰЫНГЕР ТУРСЫН

(Ҳамид Алимжаннан)

Дәрьяның жағасында,
Көп күнлеп урыс болды.
Турсынға ырасында,
Қорқыныш салып қойды.

Саўаш қаўипли әлбетте,
Ҳайран, уўайым жейди.
Қорқып қалды ол хәтте,
Қашып кетсембе дейди.

Өз бөлими жағада,
Атакаға киреди.
Бирақ оннан Турсынға,
Жан шийрин көринеди.

„Босқа өліп кеткеннен,
Тез қашқаным жақсырақ...
Қашып кетиўге әттең,
Үлгермей қалды бирақ.

Апасынан сол жерде,
Бир хат келип жетеді.
Бөлім таяр хужимге,
Тек буйрықты күтеді.

Хат өтти көзлерінен,
Өз-өзінен албырар.
Аианың сөзлерінен,
Жапырақтай қалтырар.

„Балам сеннен хошхабар,
Келерме деп көп күттім.
Бирақ көп жерди таслап,
Кетішти, деп есінттім.

Сонда тәнімді өртеп,
Әбден қахәрім келді.
Бақырдым, шегінбе! — деп,
Тилге зәхәрім келді.

Шегинесең қаяққа?
Жериң барма керексиз?
Жаў баспайма аяққа,
Жигит болсаң жүрексиз?

Сен ушын елди пүтин,
Аўыр уят тутсын ба?
Сени көрген ўақта күн,
Жүзин жаўып қойсын ба?

Көшеден өткенінде,
Жерге қарасын ба ел?
Көзге-көз түскенинде,
Шаңды боратсын ба жел?

Өтсең Әмиў қасынан,
Ғазеп отын шашсын ба?

Уйятыңнан Зәрепшан,
Қуў жантақтай жапсын ба?

Жигит болып жетилген,
Босқа өмир сүрдің бе?
Өз елинен шегинген,
Батырды сен көрдің бе?

Халқың ушып төгиўге
Жоқ па бир қасық қаның?
Ұатан ушын бериўге
Шийрин болды ма жаның?

Бастан аяқ Ұатаннан,
Қашып өтпекшимисең?
Өз жериңнен туўылған,
Шығып кетпекшимисең?

Сөйтип усы ҳәлетте
Қашып барасаң қайда?
Сергиздан қулды ҳәтте,
Жек көреді қудай да!

Хор-зар болып жат елде,
Тентиреп қала жақсаң ба?
Кабир ушын керек жерди,
Қарызға алажақсаң ба?

Балам бул аўыр гезлер,
Демде өтип кетеди,
Ал, қорқақ деген сөзлер,
Мың жылларға жетеди.

Сол ушын мәрт қахарман,
Болғаның жақсы маған,
Қашып тири қалғаннан,
Өлгениң жақсы маған!

Қаймықпа дус келгенде,
Жаўды талқан-талқан қыл!
Егер оқ тийгенде де,
Алдыңа қарап жығыл.

Хүжим еткен жолдасың,
Атлап өтсин тәниңди,
Жылан болса душпаның,
Жутым көрсин бәриңди!

Айт достыңа жан қыйған,
Сениң жаныңда жүрсин.
Көйлегиңди қап болған,
Алып маған жиберсин.

Сендей батыр баланы,
Мен мақтаныш етмен.
Бойлап ауыл қаланы,
Оны кийип өтемен.

Хәмме десин:— „бул өткен
Бир батырдың анасы.
Ұатан ушын өлипти,
Оның жалғыз баласы...“

Рота түсти сауашқа.
Турсын қорқар өзинен.
Дүньяда хеш сөз барма,
Уллы ана сөзинен.

Мылтығын тик көтерип,
Баратыр ол сылбырап.
Ана сөзлерин айтып,
Турар ерни қыбырлап.

Бирден басланған хұжим,
Ананың сөзин айтты.
Аяғы астында қум,
Ананың сөзин айтты.

Оқлар ызылдысынан,
Ушар ана фәрьяды,
Бомба жарылыуынан,
Еситиледи дады.

Ылайып аққан дәрья—
Ананың көз жасындай.

Басын ийип ағашлар,
Турар ғамғүн басындай.

Ана муңлы хәм қапа,
Көринеди көзине.
Қарай алмайды күннің
Ол тикленип жүзине.

Ол найзадай шаншылып,
Шапшыйды алға таман.
Өлим не хеш билмейди,
Көринбес көзине жан.

Душпанлардың өлиги
Басып өтип барады.
Найза менен көбисин,
Түйреп өтип барады.

Бирдей шауып барады,
Тула бойы қызыл қан,
Жерге тамып барады,
Сонда да шыдайды жан.

Мың жеримнен тессеңде,
Енди қорықпайман дейди.
Қанларыңды ишсем де,
Хасла тоймайман дейди.

От атқан көзлерине,
Тигилгендей сол заман.
„Тоқтама!—дейди ана—
—Шап,—дейди,—алға таман!“

Ағайинлер, жолдаслар,
„Шанш!“ дегенге усайды.
„Алдыңдағы фашистти,
Женш!“—дегенге усайды.

Найза урар жауына,
Найзасы қып-қызыл қан,
Қулағы мылтығы қан,
Хәм кийген кийими қан.

Жерге жығылады ол,
Түседі оқтай ушып.
Хәрекетсіз аяқ қол,
Төнин қара жер қушып.

Денесинөн булақтай,
Қан сорғалап ақпақта.
Бойын тиклеп азғантай,
Қарайды ол жан жаққа.

Сонша узақ кетипти,
Жоқ болыпты жыртқыш аң.
Күн батыўға жетипти,
Қойыла баслапты шаң.

Енди оның дослары,
Дэрьядан да өтежақ.
Қосылысып күшлери,
Көпирди де алажақ.

Кеўли толып қыршын жан,
Топыраққа қойды бас.
Басыда қып-қызыл қан,
Мысал батыўшы қуяш!

Уйықлады ма өлди ме?
Енди бәри-бир оған.
Ессіз ердің өлими
Уйқыға да усаған.

Жатады ол еркелеп,
Уатан топырағында.
Жас бала жатқанындай,
Ананың қушағында.

КӨК ЕМЕН

Қырық үшінши жыл. Жаўынлы гүз,
Уатан ушын саўашта жүрмиз,
Ызылдаған отлар ишинде,
Үш жаз өтті. Тағы келди гүз.

Шинельлер суў. Жүрдик илгери,
Өлимди де писент қылмадық.

Басқыншылар хұжимге өтті,
Биз де аттық. Аттық тынбадық.

Оққа ушқан өликлерине,
Қарамастан басып келеди.
Өлмегени шегінер емес,
Бар қуралдап атып келеди.

Ғазеп пенен қарап душпанға,
Кекли солдағтай тур көк емен.
Шақаларын шырпыса да оқ,
Тип-тик қаддин иймейди төмен.

Терең урып тамырын беккем,
Өскен уллы рус жеринде,
Шыдамлылық бойына сиңген,
Таң қалғандай күш бар өзінде.

Бийик бойып көкке көтерип,
Жеңиске исенип турды ол,
Жауындай жаўған оқтың астында,
Қайтпай турдым көк емендей сол.

Ұатаным қуўатлы тирегим,
Соның ушын сүйген жүректі,—
Бердим. Ондай хеш аямадым,
Жаў оғына туттым көкиректі.

Барлық солдат солай иследи,
Көк емен тур сержанттай қагып,
Бизге буйрық берип. өзи де,
Көринеди турғандай атып.

Хақ ис ушын гүрес жүргизген,
Биз атқанда бетлей алмас жаў,
Қуртаман деп топылған душпан,
Биз атқанда өлмей қалмас саў.

Солай болды. Бирақта маған,
Оқ тийгенде тийди еменге,
Мениң қолым, оның шақасы—
Сынды. Ал, мен қуладым жерге.

Ол еле тикке тур. Ашыўлы,
Жаў алдында ийилген емес.
Оны зорлап, күш пенен ҳәргиз,
Диз бүктириў ҳеш мүмкин емес.

Шуўылдаған снаряд тийди,
Жулып кетти үлкеп шақасын,
Жаралы жатсам да фашистти,
Аттым, түсти жайып қулашын.

Сол ўақта медсестра Зоя,
Жуўырып келип сүйеп алды,
Мени кейин алып шықты ол,
Ал, көк емен тик турып қалды.

Өтип кетти сауашлы күнлер,
Пигти қолым сәл-пәл қыйсайып,
Жоным түсип еменди көрдим,
Ол да өскен шақасын жайып.

Дәслеп оны танымай қалдым,
Жасарыпты оқ тийген ағаш.
Көринбейди сынған шақалар,
Болмағандай бул жерде сауаш.

Таныдым тек қалың қабығын,
Жырып өткен оқтың изинен.
Елеследі көзиме Зоя,
Алып шыққан оттың ишинен.

Парахат күнлерде гезлесип,
Отырдым да емен түбинде,
Меҳрибан қыз қайда екен деп,
Көп ойладым Зоя жөнинде.

Сонда маған самал сыбырлап,
Ол қыз аман дегендей болды,
Жапырақлар турды шытырлап,
Зоя күлип келгендей болды.

1954-жыл.

КӨК ЕМЕН ХӘМ ЗОЯ ҲАҚҶЫНДА БАЛЛАДА

Саўашлы жыллар өтсе де,
Ұатаным гүллеп кетсе де,
Кемистей маған бир нәрсе,
Кемисим қалмай пйтсе де.

Ол не ҳеш орны толмастай,
Умығылып та болмастай,
Түрткилер салып ойыма,
Өзимди тыныш қоймастай.

Күнлерди күнлер ысырар,
Ұақытлар эсте жылысаң,
Окоплар, саўаш майданы,
Жарадар жанлар ... усылар.—

Бир күни аўыр ой салды,
Бос қыял шетке тайсалды,
Бул ойды мениң ядыма,
Бурында өткен жай салды.

Ойланып қыял еттим де,
Жолланып сапар шектим де,
Еркине көнип жүректің,
Үмиттің гүлин ектим де.

Мен кеттим мәнзил қыяға,
Хәм жеттим Россияға,
Қондырмағанша тылбаспан,
Кеўилдің қусын уяға.

Еркиме қоймай хұжданым,
Бойына Донның, Волғаның,
Сағынған жанды излетиң,
Жетелеп келди әрманым.

Аралай бердим даласын,
Қалдырмай тоғай арасын,
Бир жерде көрдим еменди,
Көп жерге жайған саясын.

Қасынан адам кеткисиз,
Турқына қушақ жеткисиз,
Тоғайдың көркі көк емен,
Жасайды екен түрткисиз.

Түбинен гүзар жол өтер,
Шақасын самал тербетер,
Жапырақлары шытырлап,
Көргенин гүўлеп сөз етер.

Турыппап уйып сөзине,
Гезлестим қалай өзине,
Қайтадан, қайта қарайман,
Исене бермей көзиме.

Пүтин ғой басы-аяғы,
Сауашлы жылғы баяғы,
Жаралы емен емес пе,
Оқ тийген жағы қаяғы?!

Айлана бердим усылай,
Ойлана бердим усылай,
Емен тур, Зоя көринбей,
Қыйнала бердим усылай.

Зояны сорап қарайын,
Кимде-ким билсе хабарын,
Дүньяның қайсы буршында.
Болса да ізлеп табайын.

Усы ой, усы үмитлер,
Излеу сал, тап дер, үгитлер,
Елеслей берер кешегі,
Шинельли қызлар, жигитлер.

Еменлер оңы-солымда,
Келемен үмит жолымда,
Зояға арнап үзилген,
Бир дәсте гүл бар қолымда.

Қыялдан көрген боламан.
Дийдарға қанып тояман.

Көрискеп жерде усынар,
Гүлге де қарап қояман.

Шинельдиң белип қыпаған,
Келбетин айтса унаған,
Өзиме таныс әлиштей,
Қаўметин ацсап гураман.

Жүремен тағы илгери,
Үстинде көк сүр шинели,
Күлимлеп күтип алыуга,
Киятырғандай ол бери.

Сезилер менің өзиме,
Көринер көркі көзиме,
Кеўилим қарар табады,
Түскендей жүзи жүзиме.

Елеске елтип мәс болып,
Өзимше исим бес болып.
Қуўанып жүрип келемен,
Үмитим жолда ес болып.

Суп-сулыў ғана түрлери,
Ырғалар дала гүллери,
Есиме түсер Зояның,
Гүлдердей жап-жас күллери.

Қарайман жақын — жыраққа,
Көринбес Зоя бирақта,
Жортаға, өзін сағынтып,
Кеткендей меннен узаққа.

Соншама жерден хәлек боп,
Келгенде неге дәрек жоқ.
Ямаса ол қыз кеткенбе,
Саўашта жаслай қарап боп?!

Усындай ойға баттым да,
Бир-еки адым аттым да,
Қарасам гүлдер қоршаған,
Қабир тур қарсы алдымда.

Үстінде крест таты бар,
Зояның таныс аты бар.
„Қахарманларша өлди!“ — деп
Жазылған қысқа хаты бар.

Басына белги қойыпты,
Естелик етип ойыпты,
Тастағы ойма сүўрети,
Ерлигин сөйлеп турыпты.

Бүлдирген урыс қастына,
Бойында жигер тастыма,
Өлсе де жатыр өлтирип,
Өз жаўын басып астына.

Хош ийис атып шащылмай,
Қуўрапты жас гүл ащылмай,
Сағыныш қалды жүректе,
Көрисип маўқым басылмай.

Буйыртнай тири көриўди,
Қыйыпты қыршын өмирди,
Қушақлап жатқан Зояны,
Қабирге қойдым гүлимди.

. 968-жыл.

ҚУРБАН КОММУНИСТ

Саўаш ўақты еди жапдалба,
Өмир—өлим алысып турған,
Жаў үстине оқ сеўип алға,
Баслап барар коммунист Қурбан.

Душпан болса бекинип алған,
Пулеметтен атады тынбай,
Жаўынгерлер шынығып қалған,
Өлим қаўпин ҳеш писент қылмай.

Қардай жаўған оқтың алдына.
Қалқан етип гутады өзін,
Садықлығы ерлик салтына,
Жеткереди жеңиске көзин.

Басқыншылар бекинген жерге,
Сауаш пенен жақынлап барып,
Өзиндей мәрт исенген ерге,
Бул хұжимди Қурбан басқарып.

Буйрық берди, — шегине көрмең,
Гранатгы таярлаң тезден,
Ұатан ушын илгери өрлең,
Сум жазасын алады бизден.

Урра! Мениң изимнен алға,
Жау қорғанын басып алыңлар,
Жеңис бизди күтеди алда,
— Дей бергенде — жетип барыңлар!

Бир оқ келип тийди Қурбанға,
Жер қушақлап жығылды батыр,
Жүректе кек қайнап душпанға,
Атыңлар! — деп гүбирлеп атыр...

Азаматлар қахәрге минсе,
Айбынады атылған оқ та,
Коммунистлер хұжимге өтсе,
Алмайтуғын қамалы жоқ та.

Урралаған ерлердің сести,
Еситилди күшли, айбатлы.
Албыратып изине түсти,
Соққы берип жауды қыйратты...

Оннап бери көп жыллар өтті,
Қурбан болса шинельди таслап,
Ел исине кирисип кетти,
Мийнет ерин жүрипти баслап.

1972-жыл.

БАҒ ХӘМ БАҒМАН

Ой келеди қыял тербеп,
Илхам қанатларын сермеп.
Дүрлер шашайын төкислеп,
Тыңлаңызлар дөгереклеп.

Түнерген булт тарап кеткен,
Таң атып күн нурын төккен.
Халқы азат, дарқан елде,
Жақан көрки жаңа жерде.
Бир әжайып бағ болыпты,
Оған бираз ұақ болыпты.
Бәхәрде гүллен өсипти,
Шақалап көзге түсіпти.
Дәслең нәли түскен жерден,
Күш алыпты өскеп жерден.
Тамырына қууат дарын,
Гүл ашыпты, бүртік жарып.
Бағдың нағыз тилин билген,
Өсетуғын жерин билген.
Бағман екен билгир адам,
Шебер, зейни илгир адам.
Күннен-күнге қызып иси,
Нәл египти усы киси.
Бағ деген мийұалы терек,
Тәрбиялап күтиу керек.
Жумсап ұақытының көбин,
Терис путақ, ҳарам шөбин.
Отапты да, путапты да.
Бул ис оған унапты да.
Күтип түбин босатыпты,
Бағы көкке уш атыпты.
Өсипти дым бийик болып,
Жау көзине күйик болып.
Кем-кем түби нығайыпты,
Онбес шақа шығарыпты.
Бир шақа батыс жағынан,
Бир шақа шығыс жағынан,
Бир шақа арқа тәрелтен,
Бир шақа түслик тәрентен.
Бойына бағдың жарасып,
Жапырақ жайып сығасып.
Усылай қоршай қалыпты,
Шақалар нәрұан алыпты.
Бурын болмаған бул дарақ,
Жапырақлары зер барақ.
Түрли-түрли иреңлери,
Сары сынлы биреулери.
Қара торы, қара пәрең,

Ақ қубалар усас гилең.
Бәри күшин қосып келип,
Тур бул бағқа көрик берип.
Бағман жүр тәрбия етип,
Бағқа ықлас, кеўли кетип.
Жаз күтипти, гүз күтипти,
Душпан күнлеп көз тигипти.
Тамыры тереңге тарап,
Уша басы көкке қарап.
Көринипти қулпы дөнип,
Көбейипти өсип-өнип.
Бағ душпаны буны көрип,
Қалғандай өз оты сөнип.
Хаўлығыпгы естен танып,
От болыпты иши жанып.
Жанға батып бағ азабы,
Қозыпты жаўдың ғазабы.
Тәнге түскендей қара дағ,
Жерде өскен бул қандай бағ?!
Деп қуртыўға бағдың атын,
Душпан урын бадабатын.
Қарыў жыйнап урман-пурман,
Ләшкерине берген пәрман.
„—Балта алып жуўырыңлар,
Тамырынан суўырыңлар!
Көклемесин, қуўрап қалсын,
Отын болып, отта жансын!
Ушырыңлар көкке күлин,
Қуртыңлар гүллеген гүлин!
Бул бағдан қалмасын нышан,
Шақа жаймасын ҳеш қашан!“—
Деп гүлдің жаўы хазанды,
Иске салып ғазапланды.
Бағ бүркенип жапырақты,
Қорғап ана топырақты.
Хазанға қарсы турыпты,
Қайтпастан саўаш қурыпты.
Топылған жаў жығылыпты,
Жан алқымға тығылыпты.
Ескен самаллар тыныпты,
Өскен лутақлар сыныпты.
Қабығын оқлар тесипти,
Жапырақ жерге түсипти.

Ашылып әбден араны,
Салыпты тәнге жараны.
Қансырап бойдан күш кәтип,
Турғанда ақыл, ес кетип.
Бир нәрсени ескерипти,
Өз бағманын ес көрипти.
Қурал жүзи ысылғанда,
Және өзи қысылғанда.
Жетип келип дана бағман,
Гүл бағына пана бағман.
Хақ исине сәт берипти,
Гүресине пәт берипти.
Қайтадан күшин жыйыпты,
Жаўдың да жанын қыйыпты.
Босалаң көрмең дарахты,
Хәр шақа бир-бир жарақты.
Сермепти кескір қылыштай,
Тик турып жерден жылыспай.
Өскен жери салқын сарай,
Сәнин бузған жаўга қарай.
Ата берген ғазеп тасын,
Көк тиреген уша басын.
Самал шайқап сес келипти,
Сестинен жаў сескенипти!
Гүл бағдың сусты басыпты,
Жеңилип сумлар қашыпты.
Душпанның берип әдебин,
Беккемлепти бағ хәремін.
Хазан, мийзан, қара суўық,
Енди қайтып келмес жуўық.
Хәр бир нәл өз бағманының,
Инженери бағ жанының.
Таўап етипти излерин,
Еркин сезипти өзлерин.
Күн жайнатып шад жүзлерин,
Күйдирипти жат көзлерин.
Тыныш жасап гүл ашыпты,
Бахыт күни нур шашыпты.
Қыйсық шақаларып шаўып,
Шебер бағман бабын таўып.
Көп тәрбия етилипти,
Онбес нәрўан жетилипти.
Исеним артып әзине,

Сая салып жер жүзине.
Қудиретли сәнин дүзеп,
Ырғалып тур жерди безеп.
Мийұасы алып жегеним,
Жемисли бир бағ дегеним.
• Бул мениң туұылған елим,
Бағман болған дана Ленин!

1973-жыл.

ШОҚ ГҮЛ

(баллада)

Өзим пайыў-пияда
Көзим аўыл жолында.
Киятырсам қыяда,
Таяғы бар қолында.

Бир ғаррыға гезлесип,
Келе бердим жол жүрип,
Хал сорасып, сөйлесип,
Жолды кем-кем өндирип.

Бул ғайбана кисиниң
Ысық екен жүзи де,
Мүлтиги жоқ сөзиниң,
Дилуар екен өзи де.

Көргени де көп екен,
Билгени де бир талай.
— Алдымыз гил шөп екен,—
Деди маған, — жүр былай.

Ол жол баслап, мен ерип,
Жүрип кеттик бурылып,
Сөзлерин ықлас берип,
Тыңлаўдаман қунығып.

Бул жерлерде не болды,
Өткенлерди сөз етип,
Қысқартып узақ жолды,
Гүрриңимиз, тезлетип.

Киятырмыз иркилмей,
Кеңий түсип тар соқпақ.
Батыл болған жан жүрмей,
Тек сүлдери бар соқпақ.

Бийикке ийек артып,
Ийретилген жыландай.
Бураңлар ушын тартып,
Сүйретилген арқандай.

Көтерилдик төбеге,
Төслеримиз қайқайып.
Төк тауындай төбе де,
Гәрдийеди шалқайып.

Еседі бір тынбастан,
Жаздың салқын самалы.
Этирапын құм басқан,
Қуп-қуу бунын жамалы.

Шал сүйенип таяққа,
Көкиректі жел керип,
Шаршап келген аяққа,
Отырыпты дем берип.

Сергитип сәл кеуілди,
Биз отырсақ усында,
Тағы төбе көрінди,
Булдырап көз усында.

Зеңирейген зиңкийип,
Төбеден түссек төменге.
Тораңғыл тур бип-бийик,
Усаған үлкен еменге.

Соқпақ оннан айланып,
Түсти гөне аңғарға,
Ғарры сәл-пәл қыйланып,
Өрмеледик тик жарға.

Аржағы тегис тақыр,
Тораңғыл қалды ізде.
Алда даңғыл жол жағыр,
Жүрип келемиз биз де.

Мийдей дала жап-жазық,
Жатыр тыныш көсиліп.
Қумлы жерди жел қазып,
Гүрер гейде есирип.

Ессе ерке самалы,
Куу қаңбақты қаңғытып,
Қең даланың жамалы,
Сарғайыпты шан жутып.

Безеп турған даламды,
Асқар, ақбас, жаптақлар,
Көрмегендей адамды,
Бизге қарап жалтақлар.

Жыңғыл шығып үстине,
Көлбеп жатқан ақ қумшық.
Үрkip аяқ сестинен,
Дүрлеп ушты көп шымшық.

Ушып-қонып атырған,
Көз айырмай шымшықтан,
Жолда кесе жатырған,
Асып түстик қумшықтан.

Жайпаұйтлы, жыралы,
Алды терең сай екен,
Аңлыспалы, қырағы. —
Көзден таса жай екен.

Кула дүзге қарасам,
Бунда бурын жоқ гүл гур.
Көзге ысық орасан,
Бир әжайып шоқ гүл гур.

Ғайран қалып көз тиктим,
Өскен жери қуу майдан,
Дедим, жууабын күттим,
Дөнип турған гүл қайдан?!

Сонда ғарры зшына,
Деди — сырлы бул тақыр.

Жас қыршынның басына,
Өсип еді гүл пақыр.

Буның әпсанасы көп,
Таўсылмас узақ сәббе,
Тыңласаң айтайын деп,
Ғарры киристи гәпке:

— „Жаңалықтың жаўы көп,
Аласапыран сол жыллар.
Болып турды даўы көп,
Талай қанлы қырғынлар.

Ол ўақта жас жигитпен,
Әйне толған күшине,
Шын берилип жүриппен,
Әдил совет исине.

Муғаллимеп, елимнің, —
Оқытаман ул-қызын.
Жайнатсам деп билимнің,
Ең бир жақты жұлдызын.

Сапа қуйдым кеўилге,
Бар уқыпты сарп етип.
Саўат ашып өмирге,
Жаслар шықты жарқ етип,

Олар жаңа турмысқа,
Жаңаша көз таслады,
Үлги болып жумыста,
Халықты ерте баслады.

Түсиндирип хәрбирин,
Жаңаға көш деп айтты.
Енди елдің тағдирин,
Өзлериң шеш деп айтты.

Бул бир молла кисиге,
Унамады, жақпады,
Динсизлер деп исине,
Ишинен кек сақлады.

Вирли-жарым эле де,
Териспикірдиң бар гези.
Гейбириниң және де,
Әжеп тәўир минези.

Соны тапты сум молла,
Зарын айтты шағынып.
Қысып атыр, бәрқулла,
Жүремиз бе бағынып?!

Күн көрсете жақ емес
Диннен безген гил динсиз,
Күтип турар ўақ емес,
Неге қарап жүрмиз биз?

Мен молла, сиз Абат бай
Үстем болды аш-арық.
Әй-пәйиңе қаратпай,
Жиберер журт аўдарып.

Аўылда жүр есирип,
Гилен қызыл белсенди.
Аштың кеўлин өсирип,
Үзер сениң еңсенди.

Оннан бурын қыймылдап,
Бир исласын көрейик.
Сөзин жөплеп, жалпылдап
Ығын шалып жүрейик.

Солай етип өзимиз,
Тың-тыңдайық ақырын.
Мақул болса сөзимиз,
Ис қылайық жасырын.

Десип түби шийкилер,
Тил табысып пәмлесип.
Еки жүзли түлкилер,
Бас қосыпғы жәмлесип.

Пирман молла, Абат бай
Бас болып бул топарға.
„Алла бизди жубатқай“, —
Деп шығыпты сапарға.

Босастырмай жеделди,
Қанлы қолы дирилдеп,
Белсендімен дегенди,
Анлйй берди биримлеп.

Қара түннің бөрисі,
Бай баласы Муратбай,
Ески заман еркесі,
Жана жолды унатбай.

Тайған бахты тур езип,
Өш алыұдын жолында.
Жүрди талай ел гезип,
Алмас пышақ қолында.
Усындай бир күнлерде,
Буйра шашы желкилдеп,
Байды түйреп минберде,
Нурым турды сөз сөйлеп.

Хәрбир сөзин көп пенен,
Мурагбай да тыңлады.
Өшпенлилик кек пенен,
Иши оттай ғыжлады.

Қолыма бир түсерсең,
Хәссений деп гижинди,
Пайытын тауып кесермен,
Тақылдаған тилинди.

Қолда жалт-жулт етеди.
Алмас пышақ қыл жалап,
Қурдан шығып кетеди,
Еки көзи қанталап.

Тарқағансоң мәжиліс,
Үйге қайтқан кеш қурын,
Болажағын ғапыл ис,
Аңламапты жас Нурым.

Кең даланың ишинде,
Кере таслап қадемди.
Жаздың салқын кешинде,
Толқынлаты: әлемди.

Келер Нурым бир өзи,
Тик көтерип ыйықты,
Шалып кеткен сәл көзи,
Силтенген бир тыйықты.

Бул да урған пышақты,
Жүрегиниң тусы деп,
Ол да урған пышақты,
Өлер жерин усы деп.

Гә умтылып, гә қашып,
Қол силтесе дәл тийген.
Пышақласып, айқасып,
Бирин-бири өлтирген.

Нурым батыр өлерде,
Жауын басқан астына.
Үстемлигин сол жерде,
Көрсеткен ол қастына.

Қазба өзин қулайсаң,
Деген сөздің жөни бар.
Урма өзин жылайсаң,
Деген гәпте мәни бар.

Дәрья ағар булқынып,
Кенарынан суў тасар,
Өз-өзинен урнығып,
Ойнақлаған от басар.

Дәслепп пышақ силтеген,
Қара жүрек төкти қан.
Жаңа бахты гүллеген,
Мәрт биймезгил берди жан.

Аяўлы ер Нурым жас,
Усы жерге қойылды,
Муратбайдың бизге қас,
Көзине қум құйылды...

Өтти күнлер, хәптелер,
Жыллар өтти бир қанша.
Келди және бәхәрлер,
Жайнап кетти гүл-ғұмша.

Ҳаққан төгилген жерге,
Гүл көгерди барқ урып,
Қанхор көмилген жерге,
Шеңгел шықты ғаўқыйып.

Гүл Нурымның жаслығын,
Еске салып турыпты.
Шеңгел сум өз қаслығын,
Ислепти де қурыпты.

Қыршын кеткен жас жанға,
Естеликтей шоқ гүл бул,
Сол мийримсиз душпанға.
Дәл атылған оқ гүл бул!

Қастерлейди оны ел! —
Деп көрсетти гүлбетти.
Желпип ескен жипек жел,
Гүл шақасын тербетти.

Тәрийпенген ер иси,
Таўсылады әңгиме.
Шоқ гүл жаслық белгиси,
Құлпырады мәңгиге!

1973-жыл.

ВАРШАВА ҲАҚҚЫНДА АҢЫЗ

Таралыпты бул аңыз,
Елден елге бурында.
Жаңғырыпты тап нағыз,
Балтик теңиз бойында.

Суўды шайқап толқытып,
Елпип ескен самалы.
Жер жаҳанды балқытып,
Атқан таңдай жамалы.

Жүзде қалдай жарасып,
Жасапты бир еки жас.
Ғош жигитке миңасып,
Бири Сава қалем қас.

Ақ жүзінен нур тамған,
Күлімлеуі күн япты.
Кең далада ырғалған,
Көркі сулыұ гүл яқты.

Қадди-бойы келискен,
Бири Варс ер екен.
Толқын менен гүрескен,
Мәрт балықшы дер екен,

Бар үмити текте бир,
Көк теңизден дәмели.
Айдын сууда шетте бир,
Ауды жайып кемели.

Дәл бойына күш енип,
Балық аўлар Сава да.
Кәспи-кәри дус келип,
Екеуі бир жағада.

Хәр күн ислер исине,
Бир ұақытта шықса да.
Бир теңиздің ишине,
Бир жағыстан ықса да.

Бир ҳауадан дем алып,
Бир күн нурын сүйсе де.
Жылым салса тең салып,
Бир атауда жүрсе де.

Таң желине шайқалып,
Гүлдей болып өссе де.
Көрген жанлар таң қалып,
Журт көзине түссе де.

Ал, булардың өзлери,
Бирин-бири билемпти.
Көзге түсіп көзлери
Дийдарласып көрмепти.

Усылайша биримлеп,
Күнлер өте берипти.
Пайт келер деп күлімлеп,
Ұақыт күте берипти.

Көкте жүзген дөңгелеп,
Ай үңилип қарапты.
Ескен самал еркелеп,
Сүмбил шашып тарапты.

Мине еркесіз тынлатып,
Елеңдетип бір гезде.
Жердің жүзін жаңлатып,
Сес шығыпты теңизде.

Сәл пәрсеге сылдырлар,
Бул сиреннің дауысы.
Жалт қарасып сес тыңлар,
Еки жастың тап усы.

Ең қызықлы күнлери,
Бир-бирине гезлеспей.
Я бир айлы түнлери,
Сыр айтысып сөйлеспей.

Ай жүзине бақпастан,
Жалғыз-жалғыз жүргени,
Жүрекке жол таппастан,
Босқа өмир сүргени.

Зериктирип қараўға,
Жалықтырған соң әбден.
Бир дәртине жараўға,
Сылдырлаған сол сирень.

Сыңғыр-сыңғыр сес берип,
Гөзлегени сондағы.
Ислерине дәс берип,
Дара жүрген суўдағы.

Балықшының жүзине,
Таң шуғласын жайыпты.
Хәрким келген изине,
Қайта бурып қайықты.

Самал қаққан күн алып,
Жүзи жаздағи жайнаған
Жаслар қолға гүл алып,
Танысар деп ойлаған.

Қараң тағдир исине,
Солай болды өзи де,
Гүлдей ысық кисиге,
Оттай жанып көзи де.

Инкар жандай табысып,
Варс пенен Сава ай.
Ушырасып, танысып,
Көрискенге кеўли жай.

Шын жүректен унасып,
Бирин-бири сүйипти.
Бахты келип уласып,
Бирге өмир сүрипти.

Өз теңине қосылған,
Еки жастың тап усы.
Өрлей баслап усыннан,
Гүлленипти турмысы.

Шалқар тениз таманда,
Таң қалғандай сай-сала.
Теңи жоқ сол заманда,
Пайда бопты бир қала.

Дүзиў, таза көшеси,
Аты даңқлы Варшава.
Күндей заўықлы кешеси,
Гөззаллығы соншама.

Көз қамасар қарасаң,
Күтә беккем қорғаны.
Бийиклиги орасан,
Көкти гөзлеп турғаны.

Жарқырайды гүмбези,
Түриндей ғасыл тастың.
Қаддин безеп тур өзи,
Сүйискен еки жастың.

Исми кем-кем биригип,
Уллы шәхәр құралған.
Шоқтай жайнап көринип,
Көзди тартып нурланған.

Қулпырған көк дэрайы,
Саўлаты кең даланың,
Журттың салқын сарайы,
Усы жаңа қаланың.

Суўға түскен сәўлеси,
Жарасығы жағанын.
Елдин сүйген еркеси,
Варс пенен Саваның.

Ол өзине қадимги,
Атын қосып алыпты.
Муҳаббаты әдиўли,
Мәңги жасап қалыпты.

Солай етпн сол күнде,
Әжеп жайда болыпты.
Варшаваның гербинде,
Сирень пайда болыпты.

Туўылып бир бәхәрде,
Бирге шыққан жағаға,
Бой жетискен мәхәлде,
Варс пенен Саваға.

Табыўға өз сүйгенин,
Сирень жәрдем етипти.
Сол әңгиме ал бүгин,
Аңыз болып кетипти.

1970-жыл.

ЛАЛА

Қумлы, таўлы, тоғайлы,
Ерке Әмиу бойында.
Бир қыз болды шырайлы,
Тулғасы тур ойымда.

Көздің жаўын алғандай,
Өзи таза гүл еди.
Жүзнен нур тамғандай,
Сөзи шийрин дүр еди.

Мөйылдай қара шашы,
Желбирер самал менен.
Қызлардың бәрған басы,
Сол сахипжамал менен.

Бирге оқып, тең өсип,
Татыу болып есейдик.
Мийнет пенен гүресип,
Батыр болып есейдик.

Естеп шықпас ең татлы,
Қызықлы жас күнлерде.

Ойып-зауықлы, шадлы,
Талай айлы түнлерде.

Қайтып жүрдик кеўилли,
Кең даланы жаңлатып.
Бир-биреўге кеўилди,
Көз қараслар аңлатып.

Муҳаббаттан тил қатып,
Шийрин-шийрин сөйлесип.
Иш сүйсинип, көз атып,
Жас кеўиллер үйлесип.

Жүриўге жол табылып,
Жүрек сырын тыңлатып,
Отырсақ түн жамылып,
Кетип жүрди таң атып.

Ләззетине бәнт еткен,
Жаслық дәуран тусын ай.
Үмиг оты жылт еткен,
Жана берди усылай.

Жыллар өтті биримлеп,
Кетпек болдым қалаға.
Қыз көз таслап күлимлеп,
Ойнап өскен жағаға.

Кыймады ма кетиўге,
Қолтығыма қысылып,
Хәм естелик етиўге,
Қызыл гүлин усынып:

— Хош, көргенше аман бол,
Неше жылда келсең де,
Умытпайман! — деди ол —
Хат-хабарсыз кетсең де.

Бул ант еди өзінше,
Буннан кеўлим ысынып,
Гүлин алып изинше,
Өзим де гүл усынып.

Көз айырмай көзинен:
— Дедим мен де өзиндей.
Айнып кетпе изинен,
Турақлы бол сөзиндей.

— Қатиржәм бол әзийзим,
Жүрсем жердің жүзінде,
Шайылмайды лебизим,
Берген сертим — сөзимде.

Мен тураман деди ол,
Қуяш қанша жыл турса.
Құлпыраман деди ол,
Бағларда гүл құлпырса.

Буның бәри сен ушын,
Сен мен ушын емес пе?!
Сендей жигитлер ушын,
Қызлар жанын бермес пе?!

Тауып айтылған сөзлер,
Өзимизге жағып тур.
Қыйысар емес көзлер,
Әмиў изин бағып тур.

Өскен еркін далада,
Сүййдим гүлдей жүзинен.
Кеттим. Қалды жағада,
Қарай-қарай изимнен.

Хақ жол тилеп өзиме,
Жымынлаған жұлдыздың.
Күн нур төккен жүзине,
Айдан арыу сол қыздың.

Көзге ысық түр-түси,
Шашы сүмбил зер еди.
Еркелетип үй-иши,
Оны Лала дер еди.

Жүрегимде сол Лала,
Кете бердим илгери.
Хош бол деди кең дала,
Хош бол деди гүллери.

Кыймыл кетип бараман,
Гүллерин кең даланың.
Ойлап кетип бараман,
Сәруйсін сол жағаның.

Көз алдымда келбети,
Хош қылықлы гүл жүзи.
Ай әліптей қаұмети,
Тал шыбықтай дәл өзи.

Қыял тербер усындай,
Бийхуш болып елеске,
Шөлдің ушар қусындай,
Белестен соң белеске.

Түннен турып изиме,
Таң самалын ертсем де.
Зор беріп мен өзиме,
Жолды сегбир етсем де.

Еле жолда жүриппен,
Жолы қандай житирим,
Бираз жерге келиппен,
Ийгермелеп үмитим.

Халқы аұыр жүк артса,
Көтергендей ийинлеп.
Мәнзил алыс, дуз тартса,
Азабы мол қыйын деп.

Жолдан қайтар жигит пе,
Даұам еттим жолымды,
Алдағы зор үмитке,
Соза түсіп қолымды.

Ел көркіне қызығып,
Киятырман жер көріп,
Апаратыр ығызып,
Әрман жетеп, пәт беріп.

Сапар шектим алысқа,
Жақсы нийет жол нұсқап.

Хабар күтип жағыста,
Лала гур ма гүл усап.

Я кетти ме исине,
Етип журттың үрдисин.
Көрсетти ме кисиге,
Мийнетте ис үлгисин.

Кайтып жақын арада,
Көрермен бе түр-түсин,
Ушырасып жағада,
Тыңларман ба күлкисин.

Усы үмит кемесин,
Уллы әрман тәрбетип.
Қуштар кеуил дәмесин,
Ушқыр қыял өрлетип.

Жеткерер деп муратқа,
Қарақалпақ баласын.
Келдим Ленинградқа,
Көрдим Нева жағасын.

Асау емес Әмиўдей,
Әсте ғана ағады.
Салқын леби әнийдей,
Суу сылдыры жағады.

Майда толқын шыпылдап,
Урады тас ернекке,
Жұлдызлар да жымыңлап,
Қызығады көрмекке.

Мен де жүрмен Неваны,
Әмиўимдей жағалап.
Бул әжайып қаланы,
Емин-еркин аралап.

Жайларына қарайман,
Көз тартады шетинен.
Алға өрлеп бараман,
Тасқын турмыс пәтинен.

Көкте қуяш күлимлер,
Жүзиме нур шаштырып.
Жерде күлкі гүїилдер,
Кеўнлимди тастырып.

Қайтып кетер емеспен,
Жәннеттей боз ордамнан.
Күн-түн салқын леп ескен,
Теңизинен, орманнан.

Еркелейди самалы,
Шашларымнан сыйпалап.
Арыў қыздай жамалы,
Ай қарайды сығалап.

Әл аспаннан төменге,
Үңиледи ол неге?
Я еңкейип биреўге,
Айтажақ па бир нәрсе?

Я жайыўға жақанға,
Жер сүўретин сыза ма?
Я жердеги адамға,
Айдың көзи қыза ма?

Үңилгени-үңилген,
Усы бизлер тәрепке,
Я ол жекке бүлинген.
Жерсиз күни қареп пе?

Ай ақырын дөңселер,
Көлбеп шарқы пәлекке.
Бул қалаға нур төгер,
Түсип үлкен хәлекке.

Көксинде күн шуғласы,
Өзи бахыт бесиги,
Қалалардың ағласы,
Досқа ашық есиги.

Оқтай дүзиў көшеси,
Күндизгидей ақ түни.
Қызық толы кешеси,
Зейин ашар бағ гүли.

Гөззал Нева жағасын,
Сайранладым алансыз.
Уллы Ленин қаласын,
Араладым әрмансыз.

Сонда да мен сағындым,
Шөл сарғайтқан даланы.
Өскен жерге табындым,
Өсирген сол Лаланы.

Көзиме елес келип,
Лала жасар ойымда,
Қарап тұрғандай күлип,
Әмиў дәрья бойында.

Әрман гүли алыста,
Мен қанатлы құс болсам,
Ушсам таныс жағыста,
Лала турса, дус болсам.

Мине келдим айланып,
Көрисейик кел десем.
Қыз болыпсаң таўланып,
Саў жүрсең бе сен десем.

Мөлдиреген көзинен,
Жүрегиме от атса.
Сыр аңлатып изинен,
Жилўа етип тил қатса.

Қулақ түрсем сөзине,
Бәрін уғып алғанша,
Қарасам гүл жүзине,
Әбден мийрим қанғанша.

Деп жүргенде бир күни,
Хат келди сол Лаладан.
Қыялыма тан гүли,
Ашылғандай жаңадан.

Жайнап кетти көз алдым.
Гүл ишинде отырман.
Конвертти тез алдым,
Мине ашып оқыйман:

— „Жүрек жазган дуўайы,—
Сәлем деп бил хатымды.
Умытпағыл удайы,
Ұдлап жүргил атымды.

Ара алыс, жол узақ,
Ең жақыны кеўлимиз.
Тек кетпегей көп узап,
Бирге жүрер күнимиз.

Ұақыт ислер өз исин,
Өз занына бағынып,
Келмес гүдер үзгиси,
Ықлас артар сағынып.

Күнлер өтер, ай өтер,
Ара кем-кем алыслар.
Жыл дегенлер жай өтер,
Алда талай алыс бар.

Хабарсыз да кетермиз.
Келисип я барыспай.
Күте-күте жүрермиз,
Гейде хат та алыспай.

Үмит үзбей сонда биз,
Барлығына көнермиз.
Жаслыққа сын жолда биз,
Тосқынлықты жеңермиз.

Бизлер буған исенип,
Үйренгенбиз жас гезден.
Жүзлер-жүзге дус келип,
Ұәзиринше тез-тезден.

Көриспеўдин сарғайтып,
Сағындырар салты бар.
Дийдарына қумартып,
Кеўлим саған талпынар.

Сенде, менде бир күнде,
Дүньяға бир келипбиз,
Билим қуўып бұл күнде,
Ұәр қалада жүрипбиз.

Сен Неваның бойында
Ал мен гөззал Ташкентте.
Ақылымда, ойымда,
Тек сен барсаң әлбетте.

Қойыппан бир өзиңе,
Ышқы арнап, гүл гизнеп,
Куштар болсаң өзиме,
Тауып аларсаң излеп.

Ансап әрман етермен,
Жүриўди кең далада.
Бурын қайтсам күтермен,
Сени таныс жағада!⁴

Дәл усы жерде питти,
Қыз жоллаған сәлем хат.
Мени шадыман етти,
Ҥақ сөз, таза муҳаббат.

Хат мәнисин негизги,
Жүрекке түйип алдым.
Шыдамлықты изги,
Үстиме үйип алдым.

Сөйтип изин бақтым да,
Қыз атына хат салдым.
Каникуллер ўақтында,
Аўылға қайтпай қалдым.

Оқый бердим алаңсыз,
Студентпен ақыры.
Тағдирлерге қараң сиз,
Жетпес адам ақылы.

Жыллар өтти бир талай,
Иркилди хат келиўи.
Ҥайран болдым, бул қалай,
Өзгерди ме кеўили?

Я кетти ме ғоддаслап,
Я ўәдесин шайды ма?
Арамызға от таслап,
Я бир нәмәрт сайды ма?

Үзип гүдер үмитти,
Я қыз сөзге ерди ме?
Сүйіп бөтен жигитти,
Меннен жақсы көрди ме?

Я айнымай сөзинен,
Ол сарғайып күте ме?
Бурынғыдай көзинен,
Жилға иһам өте ме?

Исенип сөз берискен,
Әрманына жете ме?
Гейде жаслар сүйискен,
Айра түсіп кете ме?

Неге бөлек жүремен,
Кеуилимди жәм қылмай,
Себеби мен сүйемен,
Сөзде турып табжылмай.

Ол да мендей билемен,
Турады өз сөзинде,
Күтиуине сенемен,
Күлки ойнап жүзинде.

Қадирине жетейин,
Бағасы жоқ сөзиниң.
Садағасы кетейин,
Меһир толы көзиниң.

Санама нур толтырып,
Оқыуым да таусылды.
Қайттым ізде қалдырып,
Студентлик мәусимди.

Сағынып кең даланы,
Аралауға айланып,
Жастан таныс жағаны,
Кыятырсам ойланып.

Турып алды кес-кеслеп,
Көз алдымда Лала қыз.
Бул жерде жүр не ислеп,
Көзи жанған шала қыз.

Мени кўтип жүрген бе,
Кең далада, кең жерде.
Көрисийге келген бе,
Қос жүрекке тең жерде?

Деп қарайман тесилип,
Қыз күлгендей болады.
Дала жатыр көсип, —
Сыр бүккендей болады.

Келдим таныс жағага,
Сән берген жас-күниме.
Гезлеспедим жағада,
Лала сынлы гүлиме.

Я Ташкенттен бул жаққа,
Қайтпаған ба ол еле?
Оны баслап гүл бағқа
Тартпаған ба жол еле?

Мен келдим, ол келмесе,
Енди қайдан излеймен.
Келгенимди билмесе? —
Мүмкин. Гүдер үзбеймен.

Ол да гүдер үзбейди,
Билемен қыз тәбизин.
Гезлесиўди гөзлейди,
Бузбайды ҳақ лебизин.

Усы үмит күш берип,
Күте бердим Лаланы.
Қала ма деп дус келип,
Гезе бердим жағаны.

Мине бизлер түнлерде,
Келип отырған жерлер.
Гүўамыз дер гүлдер де,
Самал шақасын тербер.

Ана тастың үстінде,
Турдық қарап ағысқа.

Сол ядыма түсти де,
Келгиш болдым жағысқа.

Оқыўға да узатқан,
Усы жаға, усы жер.
Күтемен деп қыз айтқан,
Көзлериме ысық жер.

Жыллар өтті, жоқ дәрек,
Сарқылып питти төзим.
Сабыр қыл деди жүрек,
Тағыда күттим изин.

Хабарсыз кетти сөйтип,
Белгисиз жүрген жери.
Еллер арасын тинтип,
Излеймен соннан бери.

Гүл көринсе көзиме,
Лала ма деп қарайман.
Көз қыйығын өзиме,
Сала ма деп қарайман.

1974-жыл.

ПАЛҰАНБЕК

(Қайта исленген варианты)

Иним Палұанға арнайман (автор)

КИРИСПЕ

Дос ақылын тыңласам,
Өз сөзимди гизнеп мен.
Тил байлығын жыйнасам,
Сөз қасылын излеп мен.

Ойланып жақан гезсем,
Қыялым етер пәруаз,
Йошланып маржан дизсем,
Қалемнен шығар қауаз.

Ғауазға қыз-жигиттин,
Қосылар ерлик иси.
Сауашта батыр, мәрттин,
Даң көтерген жениси.

Қахарманлық даңқынын,
Ийесиниң ерлиги.
Уллы совет халқының,
Ғеш бузылмас бирлиги.

ЖАЙЛАҰДА

Көкмақпалдай көк гия,
Қаратаудың баурында,
Сууы көзге тотия.
Өстим дәрья қайрында.

Меҳрибан әзиз анам,
Жағаласам Әмиуди,
Нанын жеп өскен далам,
Араласам жеримди.

Танымадым даланы,
Өзгерилип кетипти.
Мийнет қыр, ой-саланы,
Бағ гүлистан етипти.

Меңиреу саҳралар бурын,
Бүгин көрсем гүл-лала,
Тартты көзимниң нурын,
Жасыл мақбалдай дала.

Күн сайын өрлеп өсип,
Аспан менен таласқан,
Жылда мийуалап писип,
Жерлериме жарасқан.

Бағлар зейнимди ашты,
Турдым гүллерге қарап.
Жупар ийисин шашты,
Жуттым ишкендей шарап.

Көзге ысық баў-бақша,
Самал менен шайқалып.
Көрсең көрки тамаша,
Егинлер тур ырғалып.

Көз тартады қулпырып,
Пахта менен жоңышқа.
Келдим кеўлим йош урып,
Жазғы жайлаў-қонысқа.

Кең көлемли жерлери,
Уқсасы жоқ жаҳанда.
Қалың колхоз еллери,
Жайлы жаңа меканда.

Қатар-қатар аппақ үй,
Алды хәўиз, терекли,
Сүйсең жаңа елди сүй,
Елди сүйиў керекли.

Халық турмысы абадан
Еңбек етип байыған,
Хожалығын жаңадан,
Дүзеп бахыт дарыған.

Елдиң, ердиң көрки мал,
Жайлаўда жүр түйелер,
Атаўларда жипек жал,
Ұасыл ат, туў бийелер.

Шаўып ойнар қулынлар,
Қундыз киби жылтылдап,
Жүрип отлар сыйырлар,
Туяқлары сылтылдап.

Өрислерде жайылар,
Қой, ешкілер шубырып.
Кеште елге қайырар,
Қойшы бала жуўырып.

Аналарын көргенше,
Ийискелеп табысып,
Тыныш таппай емгенше,
Ылақ, қозы шабысып.

Жүргенинде маңырап,
Услап алар туўеллеп.
Кетпесин жамырап,
Байлап қояр гүўенлеп.

Кеште мысал қалалық
Келдим аўыл ишине
Аўылда көп жаңалық,
Нурлы колхоз кешине.

Сеўип жақты сәўлесин,
Жанды Ильич шырағы.
Қорып колхоз фермасын,
Гүзетши тур қырағы.

АТЫЗДА

Гүл жайнаған шырайы,
Хош хұрейли жазғы ўақ.
Ыссы қаўа райы,
Күйдиреди күншуўақ.

Талма қуяш, тал түсте,
Төгип маңлай терини.
Бир ғош жигит жүр исте,
Отап пахта жерини.

Буўдай ирең ақ жүзи,
Қараўытқан күн алып,
Ис палўаны ер өзи,
Жәўлан урған күш салып.

Жипек көйлек үстинде,
Жуп-жумыры ақ билек,
Темир тулпар дәстинде,
Еткен иси бир бөлек ...

Көзге түсип турыпты,
Көпшиликти айырып,
Белин беккем буўыпты,
Етек-жеңин қайырып.

Ықлас етип ислеп ис,
Кенелдирип жүрген бул,
Зор денели, алып күш,
Колхоз исин сүйген ул.

Бул жигиттиң лақабын,
Дейди ерлер Палұанбек,
Қосып лақап-атағын,
Дер жеңгейлер Күшлибек.

Палұан десе өзиниң, —
Палұанлардай күши бар.
Күшли десе өзиниң,
Таң қалғандай иси бар.

Сулыұ сымбат, бийик бой,
Қарыұ-ғайрат, күшине,
Терең ақыл, жүйрик ой,
Ылайықлы исине.

Исендирип сөйлейди,
Ўдесине опалы.
Кеўилленип ислейди,
Еткен иси сапалы.

Сол ушын хәмме ўақыт,
Мийнеглери баҳалы,
Ислеп тапты зор бахыт,
Емес кеўли қапалы.

Кеўилин хошлап шад еткен,
Ҳасыл пахта егиси,
Пахта өсип ержеткен,
Бар ма зәрре кемиси.

Халыққа қуўат, берекет,
Мийнегиниң жемиси.
Етги жақсы ҳәрекет,
Ҳәз береди жеңиси.

Жеңисине, даңқына,
Ел қарар нәше етип.

Ұатанына, халқына,
Ис ислеп пеше етип.

Жүрген атыз ишинде,
Ерлер бар истен қайтпас,
Хәр ким пайлы исинде,
Қыз-жигитлер аралас.

Көп ишинде бир қыз бар,
Ай жүзли, қасы қалем,
Палұан қызға интизар,
Аты арыў Айсәнем.

Айсәнем де ықласлы,
Палұанбекти сүйеди,
Сүйсе де сумбил шашлы,
Сыр билдирмей жүр еди.

Ашылысып сөйлеспей,
Ишки сырды ким билмек,
Ұақыт тауып гезлеспей,
Жүрген еди Палұанбек.

Өзин ерге теңгерип,
Аты шыққан ис пенен.
Барлық исти мөргерип,
Жаслық жигер-күш пенен.

Сәнем шелдің басына,
Шықты хәммеден бурын,
Палұанбек қыз қасына,
Отырды да ақырын.

Күлимлеген көз бенен,
Ашықлығын аңлатып.
Сулыұ-сулыұ сөз бенен,
Кеўлин бурып тыңлатып.

—Сүйдим, сүйемен сени,
Деди әпиў етиңиз.
—Егер сүйсеңиз мени,
Асықпаңыз, күтиңиз...

Сүйгешине сөз берип,
Мың бир түрлі наз етип,
Ашықлық гүлин терип,
Жигит кеўлин жаз етип.

Ушып турып иркилмей,
Ислей берди жумысын,
Ҳеш биреўге билдирмей,
Жаслық сыры—бупысын.

БАҒ ИШИНДЕ

Күн еңкейип қыялап,
Көлеңкелер узайып,
Көк жийектен сығалап,
Қарап шоқтай қызарып.

Күн де батты, кеш болды,
Ерлер истен қайттылар.
Шаңғытып сүриў жолды,
Мал үйге жөн тарттылар.

Үйлериниң тусында,
Қой ешкілер айрылып,
Қалып атыр усында,
Сыйырлар да қайрылып.

Айсәнем айдап келип,
Сыйырларын қамады,
Кемпир ыдыс әкелип,
Гүрпилдетип сауады.

Ағыл-тегил сүт алып,
Суўсыз етип писирип.
Еки қоллап күш салып.
Зордан-зорға түсирип.

Кемпир сүтгиң қаймағын,
Айсәнемге береді.
Тапқан тәўир тамағын,
Жесе жақсы көреді.

Сүтке туўрап салды да,
Ақ бийдайдың пәтирин,
Сәнем ишип алды да,
Келисгирип әтирин.

Қайта жазып бурымын,
Басын жуўып, шаш тарап,
Таллап өрип тулымын,
Айнасына хәм қарап.

Қыдырайын апа деп,
Кийип ҳасыл липасын.
Турса, болма қапа деп,
Кемпир жықпай ықласын.

Жуўап берди Сәнемге,
Сәнем шықты үйинен.
Жақты түсип әлемге,
Нур сәўлели жүзинен.

Кыятырып бир өзи,
Ойлар ойы жолдағы,
Ядта „күтиңиз“ сөзи,
Дәсте ғүлин қолдағы.

Бериў ушын ярына,
Түн ишин тинтип көзи,
Кирди колхоз бағына,
Айдай жарқырап жүзи.

Түни—күндиз жаңа түр,
Электрик жулдыздай.
Сайран етип қызлар жүр,
Қасы қара қундыздай.

Елпил қаққан самалы,
Жанға жайлы жаз ўақты.
Сулыў қыздай жамалы,
Аспан ашық, ай жақты.

Кеўилли жаз кешинде,
Күткенине гезлесип.
Қыз, жигит бағ ишинде,
Отыр еркин сөйлесип.

Палұан екен биреуи,
Таный кеттим жазбастан.
Сәнем мәннен екеуи,
Әңғимесин бузбастан.

Сөзин дауам етеди,
Жерде турып анадай,
Жаслыққа не жетеди,
Жарасықлы мынадай.

—Есинде ме Сәнемжан,
Күлимсиреп көзиңиз,
Жилұа етип жүз әлұан,
Күтин деген сөзиңиз.

Соннан бери өзинди,
Жүрегимде яд етип,
Сол бир айтқан сөзинди,
Кеулимде мен хаг етип.

Кейнин күтип мен жүрдим,
Хәм исенип сөзиңе.
Айтай жүзинди көрдим,
Ушырасып өзиңе.

Бүгин бағда оңаша,
Отырыппыз сөйлесип,
Жаслық қапдай тамаша,
Жүрсек кеуил үйлесип.

Ойнап өскен ұатанда,
Ерлик етсек елге биз.
Күннен нурлы заманда,
Өмир сүрсек бирге биз.

Қалай болар қарындас,
Деп қарады жүзине.
Кеуилленип қалем қас,
Жууап берди сөзине:

—Олай болмас демеспен,
Дурыс айтқан сөзиңиз,
Мен де қарсы емеспен.
Билесіз ғой өзиңиз.

Дәслеп көрген ұағымнан,
Сизге бердим кеулимди.
Терген жаслық бағымнан,
Қабыл етиң гүлимди.

Деп қыз гүлин қолдағы,
Сүйгенине усынып,
Көп сөзлерин ойдағы,
Айта алмай қысынып.

Турса, қыз иба етип,
Қолын қысып гүл менен.
Ахырын турған күтип,
Жигит шийрин тил менен:

—Гүлинди хәм өзінди,
Жандай қабыл етейин.
Ядта тутып сөзинди,
Мен кеулице жетейин.

Деп сулыұдың көзинен,
Көзин алмай қарасып,
Сүйип алды жүзинен,
Жаслықлары жарасып.

Булт артынан көринип,
Баратырса ай жүзип,
Сүмбил шашы өрилип,
Қыз қарайды көз сүзип ...

ҚЫЗҒЫНЛЫ ИСТЕ

Тып-тыныш бул түн иши,
Колхоз бағы қалғып тур.
Бағда гүлдің ийиси,
Жылжып келип аңқып тур.

Желпип ескен жел менен,
Шайқалады жас гүлдер,
Шешек атқан гүл менен,
Ашылады кеуиллер.

Тәни балқып жас гүлдей,
Уйықлар еркін халық қызы,
Нур сәулели ай күндей,
Тууды таңның жулдызы.

Таңнан белги көринип,
Жулдыз батып тарады.
Түш пердеси түрилип,
Таң атыуға қарады.

Жаздың қысқа таңының,
Қандай татлы уйқысы,
Мийнет сүйген жанының,
Келер ерте турғысы.

Ауыллар тур оранып,
Гүлге кеулин хош етип,
Қара шашы доланып,
Уйықлап жатқан хәз етип.

Айсәнемнің жүзине,
Таңғы самал урады.
Үйреншикли өзине,
Уйқысынан турады.

Кийинбеге еринип,
Көзі қыймай уйқысын,
Кеули иске берилип,
Ойлап атыз жұмысын,

Отырғанда елеслеп,
Кетти пахта көзине,
Еккен жери тегислей,
Ериксіз тартты өзине.

Ушып турды жайынан,
Кийинди қыз жууынды,
Ишти тайын чайынан,
Белин беккем бууынды.

Күндегиден кеуилли,
Кеули болып наў бәхәр,
Айсәнем қыз жеңисли,
Иске шықты таң сәхәр

Таңның ерке самалы,
Желбиретип қыз шашын.
Колхоздың иур жамалы.
Иске берип ықласын.

Самал менен жарысып,
Жетип келди атызға.
Қызды қарсы алысып,
Пахталар тур атызда.

Жас пахталар ийилип,
Берди кызға сәлемди.
Күн де шықты керилип,
Жарқыратып әлемди.

Сол ұақлары ерлерди,
Баслап келди Палұанбек,
Салып ғайрат жигерди,
Ис қызғынлы исленбек.

Қууанышлы өзлери,
Дослар жүзи жайнасып,
Күлимсиреп көзлери,
Сәлемлесті шағласып.

Түни менен тыныққан,
Тын күш иске киристи,
Мийнет пенен шыныққан,
Қол жұмысқа тийисти.

Хәмме қосып күшлерин,
Ғалаба ис баслады.
Қыйын-қыйын ислерин,
Жеңиллетип таслады.

Айрықша көп ишинде,
Көзге түсер Палұанбек,
Танылған өз исинде,
Палұанға ким тең келмек.

Қадирлеп халық құрметин,
Иске жәулан урыпты.
Ердің еткен хызметин,
Күн құтлықлап турыпты.

Көгерилди күн қызып,
Септи алтын қуяшын,
Күн нурына қол созып,
Жайды пахта қулашын.

Көриниси көк теңиз,
Қулпы дөнди әтирап.
Өсти пахта теп-тегис,
Көринеди жаўдырап.

Гүлдей болып жайнаған,
Пахта кәни кең дала.
Шетте турып қараған,
Көз жегпейди айнала.

Халық ырысы жеримде,
Тахта-тахта егислик.
Улан ғайтах елимде,
Жақан яңлы кеңислик.

Абад етги ұатаным,
Халыққа пахта, дән берип,
Кең жайлаўым—мәканым,
Тур жақанға сән берип.

Сулыў елде—сулыў жер,
Жарасығы жас күшлер,
Бир адамдай гүллән ер,
Ұатан ушын ис ислер.

Усы ұатан уллары,
Жас жигит қыз бир топар.
Истен қайтпас қоллары,
Десә таяр, таў қопар.

Маңлайдан тер төккенде,
Нәтийжели исин көр.
Елге хызмет еткенде,
Қудиретли күшин көр.

Жигитлер бар алысса,
Таў да болса жыққандай.

Қызлар бар ким жарысса,
Исте озып шыққандай.

Бирақ хәмме тең емес,
Табылады ис жақпас.
Күши журттан кем емес,
Исле десе қошжақбас.

Нәтийже жоқ исинде,
Тер төгиўди тилемес.
Журттың қара изинде,
Киятырған Елемес.

—Қашан алға түседи,
Истиң пәтин күшейтип,
Деп жұрт мазақ етеди,
Елемести көрсетип.

—Барлық күшин ағытып,
Ислейди деп илисип,
Ермек етти қағытып,
Қыз-жигитлер күлисип.

—Иске кеўил бөлмейди,
Күним өтсе болар деп,
Ислегиси келмейди.
План өзи ақ толар деп.

—Жас жигерин тастырмай,
Жаны шыдап қайтип жүр?
—Исти алға бастырмай,
Кейин қарап тартып жүр.

—Ким жақсылап ислесе,
Хұрметлеймиз ғалаба,
—Ким мийнетти сүймесе,
Турма деймиз арада!

Десип жаслар ислерин,
Ислей берди өндирип,
Салды ғайрат-күшлерин,
Ис үстине дөндирип ...

Ислегенде маңайдан,
Буршақ-буршақ тер шықты.
Ҥақ кеўилли жаслардан,
Ис палуаны ер шықты.

Ердиң бири Елемес,
Ол берилген мийнетке,
Қатарынан кем емес,
Көзге түсти мийнетте.

Ерлер елге ис етти,
Қолдан бермей намысты,
Ис үстинде күшейтти,
Социалистлик жарысты.

Ҥәмме күшин салды да,
Өнди жумыс, қызды ис,
Күн тикленип алды да,
Болды әйне шаңқай түс.

Нурлы қуяш түстеги,
Кем-кем ысып барады,
Барлық адам истеги,
Дем алыуға тарады.

Тараса да тум-тусқа,
Пытырасып кетпеди,
Узап кетип жумысқа,
Үзилспе етпеди.

ДЕМ АЛЫСТА

Көк мақпалдай жап-жасыл,
Пахтаның бир қапталы,
Бағлық еди әлҳасыл,
Пискен ерик, шапталы.

Ыссылатып кисини,
Күнде қызып баратыр.
Питкерип өз исини,
Ерлер истен киятыр.

Бағдың салқын саясы,
Қарсы алды ерлерди,
Хош ийисли гиясы,
Желпигендей терлерди.

Кирсе адам шыққысыз,
Мынау бағдың ишинен.
Ислесе ис тынғысыз,
Кешиккен жоқ исинен.

Еле күн тап шаңқай түс,
Жумыс ұағы ертерек.
Тынықсын ер, тынсын күш,
Демин алсын көбирек.

Радио сөйлеп тур,
Күнде колхоз бағында,
Қызлар ойнап билеп жүр.
Дем алыстың ұағында,

Қуўат берип туўған жер,
Күши тасып өрледі,
Мийнет сүйген Палуан ер,
Көпке қарап сөйледі:

—Әйне тұлған күшине,
Нық буўылған беллери,
Берилген халық исине,
Колхоздың мәрт ерлери.

Бирликте қол усласып,
Күшке-күшлер қостық биз,
Жеңислерде дусласып,
Исте қайнап йоштық биз.

Мийнет—хұрмет биз ушың,
Ұатан берди пәрманды.
Ең сапалы ис ушың,
Гүрес, жумса дәрманды.

Иске ғайрат-күш салсаң,
Ердин қолын тийдирип,

Алтын гәўҳарын алсаң,
Жердиң баўырын ийдирип.

Бағындырсаң күшиңе,
Өним берсе пахталар,
Кеўли толып исиңе,
Халық сүйсинип мақтанар.

Иси алға басады,
Ғайраты бар кисиниң,
Табыслары тасады,
Ләззети бар исиниң.

Қолға алған исиңниң,
Көрсет көпке ләззетин,
Кемиси жоқ күшиңниң,
Бежер халықтың хызметин.

Халық перзенти мәрт әўлад,
Жигерли ер жаслармыз,
Бизлерде бар күш, ғайрат,
Жеделли ис баслаймыз.

Тилек қустай талпын да,
Көрсет жаслық күшинди,
Халқымыздың алдында,
Мақтаныш ет исинди.

Жигит болсаң құрмет ет,
Сыйла да, сүй халқыңды,
Жан аяма хызмет ет:
Халық көтерсин даңқыңды.

Мийнет болса қай жерде,
Сол жерде бар рәхәт,
Бирлик болса қай жерде,
Сол жерде бар берекет.

Бирлиги нық ұатанда,
Мийнет сүйген азамат.
Өстик нурлы заманда,
Күшимиз бар кәрамаг.

Бул кәрамат күшлерди,
Халық ушын сарп етемиз,
Ислеп уллы ислерди,
Жеңислерге жетемиз.

Дегенинде көпшилик,
—Көптен қоян қутылмас,
Бизде аўыз биршилик,
Хеш ўақытта бузылмас.

Хәмме бир үй ишинде,
Бир анадан туўғанбыз.
Жеңис ердиң күшинде,
Белди беккем буўғанбыз.

Бизлер ермиз демеспиз,
Жеңисли ис етпесек,
Ўатан улы емеспиз,
Халық кеўлине жетпесек.

Деп орнынан турдылар,
Хәмме қызыў ислерге,
Тың қадемин урдылар,
Күшлер қосып күшлерге.

Даңқлы мийнет палўаны,
Аты мәлим әлемге,
Уллы истиң жәўланы;
Гөззал қасы қалемге:

—Сәнем деди Палўан ер, —
Аз-маз сабыр етиңиз, —
Мүмкин болса сиз егер,
Бери келип кетиңиз.

Айтылажақ өзиңе,
Бир сөзим бар тыңлап көр,
Қайыл болсаң сөзиме,
Көп күттirme, жуўап бер.

Ендирип жан димарын,
Ушырасып турамыз,

Басып кеўил қумарын,
Қашан турмыс қурамыз?

—Ол жақларын өзин бил,
Мен де жан жоқ аярлық,
—Олай болса шийрин тил,
Көр де тойға таярлық.

—Жаңа турмыс тойына,
Таярлансаң болады,
—Әмиўдәрья бойына,
Тойлаўшылар толады.

Еки жастың хош ўақты,
Ўәдени бир түйисип,
Гүға етип гүл бақты,
Айнымасқа сүйисип.

Ерлик иске бет алып,
Бирге жүрип кеттилер,
Ислеп атқан күш салып,
Көпке барып жеттилер ...

ТОЙДЫҢ ТАЯРЛЫҒЫ

Той мәўлети алты күн,
Таярлықта еки жақ,
Кеўил ынтық күни-түн,
Дер тезирек қосылсақ.

Истиң сауа ўағында,
Кең даланы аралап,
Жүрсем колхоз бағында,
Әмиў бойын жағалап.

Нуў қарағай қамыслы,
Жарда турсам көз таслап.
Ийрим тартқан ағыслы,
Дәрья толқыр ғалласлап.

Жутсаң ашар зейниңди,
Салқын таза ҳаўасы.
Қандырады мийриңди,
Суўы жүрек даўасы.

Ацқам кепкен шөлимди,
Бастым суўын иштим де.
Шадлық кернеп кеўлимди,
Кеттим жолға түстим де.

Қатар колхоз, қалың ел,
Қутлы қоныс жағасы,
Шайқалады соқса жел,
Мийўалы бағ ағашы.

Жолларыма шашылып,
Гүллер мени орайды,
Күндей заўқы ашылып,
Қыздай күлип қарайды.

Қуўанышлы жолымда,
Гүлдей жайнап күлемен,
Бир дәсте гүл қолымда,
Шағлап жүрип келемен.

Мине, усы жүристе,
Гүл турмысқа сүйине, —
Келип жеттим тал түсте.
Палўанбектиң үйине.

Өзи халықтың искери,
Үйи бағдың астында.
Сәлем берип ишкери,
Кирдим есик аштым да.

Ҳешнәрсе жоқ кеўлимде,
Кирип келдим мен бирден,
Басқа жан жоқ үйинде,
Ғарры менен кемпирден.

Қолыңды бер ата деп
Алдым сыйлап қолынан,
Сорар кимсең балам деп,
Услап турып қолымнан.

Ата мен ғой, Ниязбан.
— Ҳа— Ҳа еле сенбедин?
Қайда кеттиң бираздан,
Бери үйге келмедин.

Жоқары шық, хош келдің,
Деп төринен бірди жай,
Қумартқаны кеуілдің,
Келди сүтли қара чай.

Отыра бер Ниязжан,
Чай-пай ишип нан-пан жеп,
Көп кешик пей Палұанжан,
Хәзир өзи қалар кеп.

Деп таўыспай ол сөзин,
Кирип келди Палұан ер.
—Кимди көрип тур көзим,
Деди маған қолды бер.

Достым жақсы келипсең,
Бүгин үйде қонып кет,
Қане, қайдан жүрипсең,
Той ишинде болып кет.

Ертең кеште Сәнемди,
Үйге алып келемен,
Таң қалдырып әлемди,
Бир уллы той беремен.

Сонда ғызмет етесең,
Барлық исти басқарып,
Тойды саўып кетесең,
Өз қолыңнан атқарып.

Қане, қарап турмастан,
Кирисейик жұмысқа,
Тамыр-туўған қалмастан,
Хабар жетсин тум-тусқа.

Таярлықта жоқ кемис
Кем-кетиги жетилди,
Қалдырмастан теп-тегис,
Елге хабар етилди.

Еситкенлер урда-тут,
Келер шадлық тойына!
Толып кетер келип журт,
Әмиўдәрья бойына ...

Үйлер жазғы жайлауда,
Қызлар шығар сайланып,
Арғымақлар байлауда,
Тур қазығын айланып.

Ықлас етип, құмартып,
Бир жас жигит қарап тур,
Денесінде күш артып,
Ат кекилин тарап тур.

Күндегидей кеш болып,
Геўгим түсип күн багғы,
Қонақ асын жеп болып,
Үйге тарап ел жатты.

ШАҚЫРЫҰ ХАТ

Түннің иши тым-тырыс,
Жақынады таң алды.
Жақтыланып күн шығыс
Күн шығыуға аз қалды.

Палұанбек хәм әкеси,
Баслық, Нияз сөйлесип,
Кеңес тойда хәммеси,
Отыр еди кеңесип:

—Москвадан тыңла— деп,
Радио сөйледи,
Азаматлар аңла—деп,
Халыққа қарап бүй деди;

Урылардай умтылып,
Гүлли ұатан жерине,
Душпан тийди қутырып,
Тыныш Совет елине.

Деген ұақта кек қайнап,
Кетти дене түршигип,
Минди ерлер ат сайлап,
Жаўға қарсы өшигип.

—Ермен, өстим, жасымнан,
Жиғер питти бойыма,

Жаўыз дүшпан-қасымнан,
Мәлел жетти тойыма.

Бир қыял бар кеўлимде,
Тойды хәзир қояйын,
Таярланып өзим де,
Буйрық күтип турайын.

Шақырса халық, ұатаным,
Арғымаққа минейин,
Жарқылдасын қуралым,
Жаўға шеттен тийейин.

Деп ашыўлы азамат,
Тартып хасыл затына,
Бағып қойған қаназат,
Қарап қойды атына.

Кеўлин алып улының,
Алдарқатып кемпир, шал
Жигербентим қулыным,
Деди сөзге қулақ сал:

—Балам қызды алып кел,
Қызған тойды суўытпа,
Оннан кейин буўып бел,
Бар, елге жаў жуўытпа.

—Деп турғанда бир кисн,
Қамшы басып атына,
Келди қатты жүриси,
Қарап жазыў хатына.

Мынаў хатты алыўдан,
Тез қалаға жетесиз,
Иркилмейсиз барыўдан,
Ел қорғаўға кетесиз.

Деп Палўанның өзине,
Берип шақырыў хатын,
Қайтып кетти изине,
Тез-тез қамшылап атын.

—Мине, мени туўған ел,
Шақырыпты гүреске,
Ұатан ушын буўдым бел,
Кирисемен бул иске.

Жона басып терликке,
Ерди шаққан салды да,
Исенип мәрт ерликке,
Атқа минип алды да.

—Атам, анам, халайық,
Хош бол, жүрип кетемен.
Жеңис ерге ылайық,
Жаўды жеңип келемен.

Деген ўақта Палўан ер,
Жолың болсын деди халық,
Жаўды етип қара жер,
Ерлер менен көтер даңқ.

Ақ жол тилеп ерлерге,
Елдер қалды хошласып,
Жүрип кетти ерлер де,
Бирликте қол ушласып.

Жол жөнекей шабысып,
Мәртлер кеўли тасады,
Табан жолға тарысып,
Атлар алып қашады.

Палўанбектин тулпары,
Көп араны ашады,
Үсінде халық суңқары,
Шүў деп қамшы басады.

Себеби, ол ярына,
Ушырасып кетпекши,
Күткен ахыў-зарына,
Беккем ўәде етпекши.

ХОШЛАСЫҰ

Әйне түсте исинен,
Келди Сәнем үйине,
Ойлар ярын ишинен,
Шадлық енип жүзине.

Еске түсип ер иси,
Ерк бермеді өзине,
Ұәделескен бағ иши,
Елеследі көзине ...

Той мәўлеті алты күн,
Соннан бери күтиўде,
Кеўил ынтық күни-түн,
Ярды инкар етиўде.

Ярдан болып тәмели,
Еткен шыдамлы төзим,
Ярға берген ұәдени,
Еске түсирип сөзин.

—Бүгин кеште күн бата,
Узатылып кетемен,
Ертең ерте таң ата,
Тойда хызмет етемен.

Сол бир саат тез жетип,
Келе қойса Палўаным,
Хош кеўлимди шад етип,
Қалмас еди әрманым.

Деп ұәдели кешени,
Кеўилленип күтти қыз.
Асыраған шешени,
Анық қайыл етти қыз.

Кийип таза кийимин,
Басын жуўып таранып,
Ериксиз тартқан кеўилиң,
Яр жолына қаранып.

Отыр еди қыз иште,
Өз-өзинен шадланып,
Палұанбек ер тал түсте,
Келе берди атланып.

Үлкен жапты жағалап,
Киятқанын көрди де,
Шийшең үйден сығалап,
Шашын тез-тез өрди де.

Шықты Сәнем далаға,
Күтип қарсы алмаға.
Қумар Палұан балаға,
Қағып төсек салмаға.

Сәлем берди наз етип,
Ат жылауын услап қыз,
—Чай ишиң—деп—хәз етип,
Жигит кеўлин хошлап қыз.

—Қане аттан түс,—деди,
Хәш нәрсе жоқ ойында.
Палұан аттан түспеди,
Ыза қайнап бойында.

—Ұатаныма қаўия туўып,
Атқа миндим ел ушын,
Баратырман бел буўып,
Халық жайлаған жер ушын.

Колхозда сен ис пенен,
Шадлы өткер ұақтыңды,
Саўашта мен күш пенен,
Қорғайман яр бахтыңды.

Деди де аттан түсти,
Қайта тартты айылды . . .
—Халық тапсырса бир исти,
Ер ислеўге қайылды.

Колхозымда елиме,
Хадал хызмет етемен.

Жаўды тығып гөрине,
Келиўиңди күтемен.

Астындағы ат пенен,
Қашқан жаўды қуўып жет,
Қахәрли күш пәт пенен,
Жаў тухымын ныпқырт ет.

Кетсең хош бол, бирақ, сен,
Мени умытып кетпе.
—Сени умытпайман мен,
Ондай қыялға кетпе.

—Деп сулыўды сол манда,
Бир қушақлап сүйди де,
Жүрип кетти Палўан да,
Атқа ырғып минди де.

Сәнем айырмай көзин,
Қарап турды изинен,
Бағлар жасырып өзин,
Тасалады көзинен.

АЛТЫН ГҮЗ

Жаздың қуўып изинен,
Жетип келди алтын гүз,
Гүздің сарғыш жүзинен,
Көп нәрсени көрдик биз.

Ердің еккен жеринен,
Жазы менен бежерген.
Халықтың маңнай теринен,
Суўғарылып көгерген.

Пискен жүзим, шабдалы,
Жийделери бармақтай,
Бой жүўери, ақ салы,
Ийилип тур қармақтай.

Орақшылар гидирмей,
Орып атыр шетинен,

Бир дәнестин түсирмей,
Жыйнаған жер бетинен.

Дәнли дақыл сол ўақта,
Қырманларға табылған,
Мийнет гүли ақ пахта,
Шағырайып ашылған.

Ақ таў үйген жерине,
Жатырыпты жамбаслап,
Ақ алтынның кәніне,
Киятырман көз таслап,

Озып шыққан жарыста,
Халық исенген өзине,
Теримшилер алыста,
Елеследи көзиме.

Шағырайған ақ пахта,
Йош ендирди кеўлиме.
Келип жеттим бир ўақта,
Дийдилеген жериме.

Сәлем бердим келиўден,
Ҳармаңыз деп ерлерге,
Қарсы алды көриўден,
Бар болың деп ерлер де.

Бир адам да қалмастан,
Иске шыққан сап тутып,
Күшли қоллар талмастан,
Пахта терген тап тутып.

Пахта салып фартукке,
Он саўсақлар ойнайды.
Қол жуўыртып ҳәр түпке,
Ҳешким қарап турмайды.

Тез жыйнаўға пахтаны,
Хәмме бирден күш қосқан,
Таў-таў пахта қырманы,
Аспан менен таласқан.

Ен жайдырып жарысты,
Кеңнен гүрес ашыпты,
Беккемлөп мол табысты,
Ерлер алға басыпты.

Алға басқан ислерде,
Ананың да иси бар.
Тасқынлаған күшлерде,
Атаның да күши бар.

Бирлик пенен қосып күш,
Қыйынлықты жеңеди,
Алға басып барлық ис,
Жеңіс қолға келәди.

Еки дүнья шайқасып,
Халықтың кеулин бурғанда,
Өмир, өлим айқасып,
Күш сынасып турғанда.

Ұатан ушын, халық ушын,
Күшин, жанын ким аяр.
Қахарманлық даңқ ушын,
Бағадырлар тап-таяр.

Соның бири Айсәнем,
Ақ алтыннап тау үйген,
Көрсин мәртти бар әлем,
Ерлик исии халық сүйген.

Мийнет пенен ержеткен,
Тоты қустай таранып.
Ерлик пенен ис еткен,
Уллы халыққа жаранып.

Сәнем пахта терип жүр,
Он саўсағын ойнатып,
Рәхәтти көрип жүр,
Турмысын гүл жайнатып.

Пахта терим иси де,
Қыза берди күн сайын,
Тасып жаслық күши де,
Бола берди қыз пайын,

Кем-кем исти үдеткен,
Айсәнем ис палўаны,
Халыққа исин көрсеткен,
Орышлап үш норманы.

Арқа сүйер тиреги,
Халық қоллап күш береді.
Ҳаллас урып жүрегі,
Пахтаны көп тереді.

Алдына жан салмастан,
Бәрха алда жүреді,
Ҳарымастан, талмастан,
Ислеп дәўран сүреді.

Халықтың қызы, жигити,
Пахта терип үйеді.
Терген пахта шигити,
Жаўға оқтай тийеді.

Сәнем ғайрат салып жүр,
Колхоз алда болсын деп,
Үш-төрт норма алып жүр,
Пахта план толсын деп.

Ис-ислейди жаратып,
Халқым алғыс айтсын деп,
Фашистлерди қыйратып
Палўаным тез қайтсын деп.

Күннен күнге күш пенен
Қыздырады жарысты,
Таң қалғандай ис пенен,
Беккемлейди табысты.

Халық сүйгендей ис етиў,
Ылайықлы ерликке,
Жеңис исин тезлетиў,
Байланысly бирликке.

Барлық адам қосса күш,
Ислесе қол тала ма.
Бирлик пенен етсе ис,
Питпеген ис қала ма.

Жыйын-терим ислери,
Питкерилди ўақтына,
Вирликли халық күшлери,
Қорғайды өз бахтында.

Өним берди жеримиз,
Орынладық планды,
Саўашта жүр еримиз,
Қырып уўлы жыланды.

СӘЛЕМ ХАТ

Жаз да өтти, гүз өтти,
Күн суўытып қыс жетти.
Тоңып дене шым етти,
Шымшып алғандай бетти.

Дәрьяларда муз қатты,
Keң даланы қар басты,
Қысқы узақ таң атты,
Күн күлимлеп нур шашты

Ойға шүмип отыр қыз,
Ойдан—ойды оятып,
Жел, еседи тынымсыз,
Ақша қарды боратып.

Қалың қардың үргини,
Уйытқып ушып жүр еди,
Айнасынан бир күни,
Сәнем қарап тур еди.

Қарға батып бир адам,
Туўра жүрип келеди.
Почта екен ол адам,
Сәнемге хат береди.

Почтальоннан алынған,
Қарап турса хатына,
Көзи түсти жазылған,
Палўанбектиң атына.

Ол сүйгени Сәнемге,
Аманлығын айтыпты,
Сағынышлы сәлемге,
Қоса исин жазыпты:

—Ана ғамқор балаға,
Халықтан туғған батырмыз,
Уллы Ұатан анаға,
Қорған болып жатырмыз.

Қахарманлық ис пенен,
Көтерилди даңқымыз,
Қудиретли күш пенен,
Жаўды урды халқымыз.

Қасарысқан душпанға,
Қарсы хұжим басладық,
Жаў қорғанын аспанға,
Ылақтырып тасладық.

Жаўды қырып батысқа,
Баратырмыз қуып та,
Адым жерде атыспа,
Сақылдаған сууықта.

Үргин үрип қар борап,
Көтерилди ақ қуйын.
Қара думан тур орап,
Жолды көриў дым қыйын,

Сыран сууық ерлердің,
Бетин жалап хұйилдеп.
Самалы сол жерлердің,
Ысқырады гүйилдеп,

Қарлы боран, өлимди,
Писент етпей көп батыр,
Қорғаў ушын өмирди,
Алға басып қиятыр.

Жаўға дөнди даўылдай,
Бағадыр мәрт, ер жүрек,
Оққа қарсы жаўындай,
Жүрди керип көкирек.

Душпан менен алысып,
Арқа сүйеп халқына.
Жаўға найза салысып,
Ерлер басты алдына.

Оқ жаўдырды автомат,
Батырлардың дәстинде,
Гөзлеп атқан гранат,
Ойнады жаў үстінде.

Басып кирген жаўлардан,
Тазартылды жеримиз,
Өтип дәрья таўлардан,
Ерлик етти еримиз.

Мен де ердің биреуи,
Қостым ерге күшимди.
Партиям халық тиреги,
Көрсин ерлик исимди.

Деген мақсет ойымда,
Алға бастым уралап,
Қайнап жигер бойымда,
Қайтпай жаўға туўрылап.

Бардым, жаўды өлтирдим,
Халықтың өшин алдым мен.
Исти бәржай келтирдим,
Жаўға ойран салдым мен.

Қасымда рус гүркменлер,
Қазақ қырғыз, өзбек те,
Азербайжан, арменлер,
Жаўдың басын езбекте.

Сен де ярым елимде,
Халыққа хызмет ете бер,
Жаўды жеңип өзим де,
Тез бараман, күте бер.

Деп питкерипти сөзин,
Сәнем оқып болды шад,
Ынтық ярының өзип,
Көрсеткендей сәлем хат.

Қыздың сүйген Палұаны,
Жолыққандай өзине,
Қанлы сауаш майданы,
Елеследі көзине...

Қарлы боран, өлимди,
Писент етпей көп батыр,
Қорғау ушын өмирди,
Алға басып баратыр.

Алдында жүр Палұан ер,
Қамалды қақ айырып,
Бақадыр мәрт жауынгер.
Жаудың бетин қайырып.

—Уллы ағам, тирегим,
„Туұысқаным рус бар.
Жаудан қайтпас жүрегим,
Қауипли емес урыслар.

Тезлетемиз жеңисти,
Тылда батыр халқым бар,
Қыйратамыз фашисти,
Жеңисім бар, даңқым бар“.

Деген мәрттиң сөзлери,
Қуұат берди өзине,
Күлим қағып көзлери,
Шадлық енди жүзине.

Қудиретли халық күши,
Таң қалдырды әлемди,
Палұанбектиң жеңиси,
Қуұандырды Сәнемди.

Кеуилли қыз отырып,
Қолға алды қалемди,
Ақ қағазды толтырып,
Жазды ярға сәлемди!

—Алыс жолдан жаздым хат,
Сәлемимди қабыл ет.
Жеңисиңе болдым шад,
Душпаныңды зирилдет.

Өшин алсаң халқымның,
Қурал берген қолыңа,
Мендей сүйген ярыңның,
Жаны құрбан жолыңа

Туғдың Ұатан—анадан,
Өстин, жаудан сақла сен.
Уллы Ленин данадан,
Тәлим алдың, ақла сен.

Ұатан ушын буғған бел,
Ер сағаштан тая ма,
Душпаныңды жеңип кел,
Жауды жоқ қыл, аяма.

Сендей батыр улына,
Ұатан—ана қағендер.
Қурал алдым қолыма,
Мен де тылда жауынгер,

Сизден үмит етемен,
Халыққа темир қорғаным,
Тез келер деп күгемен!
Жеңис пенен Палұан!

ЕЛГЕ ҚАЙТТЫ ТУҰЫСҚАН

Аянбады ұатанда,
Үлкен киши жасымыз.
Жол көрсетти майданда,
Батыр әскер басымыз.

Батырларға рух берди,
Ұақтың хошлап партия,
Жеңімпаз мәрт халық ерди,
Жүрди баслап партия.

Ар-намысly халық күши,
Дөнди жаудың үстине,
Фашистлердің көбиси,
Түсти ердің дәстине.

Кекли халықтың күшлери,
Дәрья киби тасады.
Жеңис пенен ислери,
Кем-кем алға басады.

Бизнің бағыр армия,
Қайғнай гүрес ашады,
Жаўды етпн зым-зия.
Ерлик даңқы асады.

Гүдер үзип өмирден,
Сум фашистлер сасады.
Қорыққанынан өлимнен,
Басып алып қашады.

Тым-гырақай қашқан жаў,
Сеңдей ығып баратыр.
Жаў қашса да кетпес саў,
Жаны шығып баратыр.

Бирақ қатты гүресип,
Өлеринің алдында,
Турып қалды тиресип,
Жаў бекинип алды да.

Бир төбениң басына,
Пулеметин орнатып,
Жан жолатпай қасына.
От шашып тур боратып.

Қурғыў жолың ойлады,
Бекинискен душпанды,
Командири жумсады,
Орлов пенен Шалұанды.

Буйрық алып кетти ер,
Услаў ушын тирилей,
Төбешикке жетти ер,
Жер баўырлап билинбей.

Немецлер атып тур,
Оқты қардай боратып.

Жаўынгерлер қатып тур,
Тез шығады қыйратып.

Алайық деп халық өшин
Ар намысқа тырысып,
Пайдаланып бар күшин,
Алға жүрди жылысып.

Жақын барып көрди де,
Ылақтырды гранат.
Пулеметқа тийди де,
Болды пыт-шыт, гүл опат.

Советлик ҳақ ис пенен,
Халықты баслап партия,
Қаҳарманлық күш пенен,
Алға басты армия.

Орлов пенен Палұан ер,
Батыр кеўилин өсириң,
Еки бирдей жаўынгер,
Фашисти қолға түсирип,

Услап алып келдилер,
Күткен командирине,
Ерлик исин көрдилер,
Ер унады кеўлине.

Тағы жүрип кетти ер,
Түсіп жаўдың изине,
Қасты етпек қара жер,
Жаў көринсе көзине

Жерден, көктен соққы жеп,
Таппай басқа қамалды,
Қарақшылар қашты кеп,
Ғәм Берлинге қамалды.

Былай-былай қашырмай,
Алды, артын орады,
Жаўдың көзин ашырмай,
Ерлер саўаш құрады.

Көкте ушып самолет,
Бомба таслап турады.
Катюша хәм минемет,
Гүрсилдетип урады.

Қорықты, күшке ийди бас,
Жаў жеңилди, берилди.
Батыр халықпыз жеңимпаз,
Жеңип алдық Берлинди.

Барлық инсан көз салды,
Халықтың ерлик исине.
Пүткіл жақан таң қалды.
СССР дың күшине.

Көп алғысын жер жүзи,
Айтты рус халқына.
Рус халқы ер өзи,
Ийе ерлик даңқына.

Усындай мәрт халық пенен,
Жаўды бирге қуўысқан,
Жеңис пенен, даңқ пенен
Елге қайтты туўысқан.

УШЫРАСЫҰ

Көкте күн тур нур шашып,
Жанға жағымталлы жаз,
Жүр жеңиске жол ашып,
Исте Сәнем жеңимпаз.

Қасында бар көп қызы,
Халық хызметі еткени.
Ай жүзлери қырмызы,
Мийнет гүли күткени.

Жердің баўырын ийдирген,
Жалынлаған жаслығы,
Халыққа пайда тийдирген,
Звеноның баслығы.

Жети гектар пахтасы,
Көрсең қулпы дөнеди.
Таза қатар арасы,
Көргің келе береді...

Толы орден көкирегі.
Киятыр мәрт Палұан ер,
Жастан сүйген жүрегі,
Қандай ысық туұған жер.

Ойнап өскен кең дала
Көзге оттай басылып,
Қарай берди айнала,
Кетти зейни ашылып.

Ер киятыр үйине,
Колхоз жерин аралап,
Елге қарап сүйине,
Үлкен жапты жағалап.

Жаптың еки жағасы,
Тахта-тахта пахталық,
Шайқалады шақасы,
Турғандай ақ мақтанып.

Көзин тартып турады,
Пахталардың болығы.
Ериксіз кеўлин бурады,
Кетпенши қыз қосығы:

—Мийнетимнің гүлисең,
Жаўдыраған жас пахта,
Кең даланың көркисең,
Қулпы дөнип, гүл жайна.

Терең етип түбиңе,
Кетпен урып күтейін.
Өсиў ушын өзиңе,
Көп тәрбия етейін.

Бежерилип егилген,
Күш ал қасыл жеримнен.
Ықылас пенен төгилген,
Суў иш маңнай теримнен.

Жеткерейин суўыңды,
Сен өсе бер шақалап,
Көрип қадди бойыңды,
Мен жүрейин аралап.

Мәрт Палұаным келгенде,
Кеўили толсын исиме,
Пахтам сени көргенде,
Ырза болсын өзиме.

Деп кетпенин керилип,
Ура бергенде жерге,
Мийнетке шын берилип,
Ислеп атырған бирге.

Қызлар: „Ҳарманыз“ — деген,
Даўысқа жалт қараса,
Палұан екен көп орден,
Тур бойына жараса.

„Бар бол“ деди, көристи,
Палұан менен Айсәнем,
Сағынғаннан сүйисти,
Бахытлы жас ер гилен.

Ұтан ушын атланып,
Мен кеткенде буўып бел,
Сүйген ярым шадланып,
Дедиң „жаўды жеңип кел!“.

Орынланды сөзиниз,
Қыйратылды жаўыз жаў.
Қалай ислер, өзиниз,
Жүрипсиз бе аман-саў?!

—Колхозымда, жеримде,
Ислеп жүрмен ўақтым хош,
Төккен маңлай терим де,
Өним берер кетпес бос.

Көркейтейик турмысты,
Ислерге оң келдиң дос,

Қыздырайық жұмысты,
Күшимізге күшлер қос.

— Оннан қайғы жеме яр,
Иске құмар келдим мен.
Бойымда күш-қарыў бар,
Халық исине бердим мен.

Сағынышлы ярымсан,
Бар ма ўәде ядында?
— Мениң де сен жанымсаң,
Беккем ўәдем ядымда.

Асықпа сен күт мени,
Жуўмақлайын исимди.
Мен де күттим ғөй сени,
Тылдан қосып күшимди.

— Жақсы, ўәде сөл болсын,
Есинде тут сөзинди.
Пахта планың төлсын,
Мен күтемен өзинди.

Деп қыз бенен хөшласып,
Жүрип кетти үйине,
Яры менен дусласып,
Шадлық енип кеўлине.

ПАХТА УШЫН ГҮРЕС

Үйге келди саламат,
Қуўанышлы кеўилли,
Мийнет пенем халық абад,
Еткен иси өнимли.

Палўан исте йошып жүр,
Мийнет ерки қолында,
Күшке-күшии қосып жүр,
Уллы жеңис жолында.

Аямайды бар күшин,
Иске ғайрат салады.

Бежереди халық исин,
Халықтан алғыс алады.

Гүллендирип жиберди,
Ақ алтынлы даласын,
Ел ерим деп көтерди,
Мийнет сүйген баласын.

Айсәнем де әлпешлеп,
Өсиреди пахтасын,
Мақтаса халық құрметлеп,
Мийнет ерин мақтасын.

Пахта ушын гүрести,
Озып шықты жарыста,
Қосты таудай үлесті,
Колхоздағы табысқа.

Пахта писип ашылды,
Аппақ болып көрінди.
Терилди тез тасылды,
Пунктлерге үйилди.

Күннен-күнге тасады,
Қатар-қатар қырманлар,
Қолдан ақ тау жасады,
Хадал мийнет қылғанлар.

Палұан, Сәнем бас болған,
Теримшилер өндирди,
Ерлер бойға күш толған,
Күшти иске дөндирди.

Тез-тез пахта терилди,
Қызды жұмыс ғажжа-ғаж,
Халық мийнетке берилди,
Ислер болды рауж.

Палұан, Сәнем екеуі,
Жарыспаққа тереди,
Биреуінен биреуі,
Оза алмай келеді.

Хәмме иске берилип,
Ақ алтын тез жыйылған,
Таза болып терилип,
Қанарларға тығылған.

Пахталарды адамлар,
Пунктлерге үйип тур,
Көтерилип ақ таўлар,
Көкте күнге тийип тур.

Кең ашылып қушағы,
Жер баўырын ийип тур.
Көктің отлы ошағы,
Таўдың төсин сүйип тур.

МӘЖИЛИС

Хабар етти бригад,
Мәжилис бар деп клубта,
Жыйналды жұрт кеўли шад,
Колхоздағы клубқа

Клубтың иши безелген,
Тур лозунга, плакат,
Хожалығы дүзелген,
Халық турмысы рәхәт.

Еки қабат айнасы,
Ақланған жай, тахта пол,
Табылған көп пайдасы,
Колхоз жолы айдын жол.

Айдын жолда жеңиске,
Қахарман халық созды қол,
Мийпетинен жемиске,
Қолы жетти, табыс мол.

Колхозымыз „пахта нур“
Баслығымыз Муратов,
Көпке қарап сөйлеп тур,
Халыққа сөзин унатып;

—Жыйналған журт бәриң де,
Тынышланып тыңлаңлар,
Ноябрьдиң биринде,
Толды барлық планлар.

Ис үстинде гезлескен,
Қыйынлықты жеңди халық,
Уллы исте бирлескен,
Батырларға болсын даңқ.

Маңнайларын терлетип,
Ерлер тынбай гүрести,
Исти алға өрлетип,
Қолға алдық жеңисти.

Өнди ис, қызды жарыс,
Ерлердиң жоқ кемиси,
Қолда тур таўдай табыс,
Бул мийнеттиң жемиси.

Уллы жеңис жолында,
Аямаған күшлерин,
Дизими тур қолымда,
Көриң ердиң ислерин.

Мийнет ери Елемес,
Еринбестен ис еткен,
Табысы таў кем смес,
Даңқы халыққа көп жеткен,

Жеңиси жайнар исинде,
Мийнетлери бақалы,
Жарқырайды төсинде,
Ислеп алған медалы.

Әйне толған күшине,
Колхоз қызы Айсәнем.
Оның ерлик исине,
Таң қалады бар әлем.

Хәр күни үш жүз кило,
Пахта терди дөндирип,
Гектардан бес мың кило,
Өним берди өндирип.

Исин алға бастырып,
Көп алдында жүргени,
Күш береді тастырып,
Дана Ленин ордени.

Ақылға да, күшке де,
Бірдей батыр Палұан ер,
Озып шықты істе де,
Кешегі мәрт жауынгер.

Ис қутылмас бул ерден,
Жас жигери қайнаған,
Көкирегінде көп орден,
Күн нурындай жайнаған

Хадал ислеп төккен тер,
Халықтың алған алғысын,
Мийнет пенен өскен ер,
Жеңіс пенен шалқысын.

Қолға кирген табысты,
Қолымыздан бермейік,
Қыздырайық жарысты,
Тағы алға өрлейік.

Қолымызға ис берген,
Миннетдармыз данаға!
Бизге бундай күш берген,
Уллы Ұатан—анаға!

Баслық сөзін тауысты,
Қутлықлап зор жеңисти,
Халыққа айтты алғысты,
Жабық деди мәжилисти.

ТУРМЫС ТОЙЫ

Жыл ақыры жақынлап,
Қалған күнді санасам,
Кеуіл қойып анықлап,
Кең далаға қарасам.

Пахта, дәнди тез жылдам,
Тегис жыйнап алыпты,
Ағашлар да сып-сыйдам,
Атыз босап қалыпты.

Пахта астын сүріп жүр,
Тракторлар гүрилдеп.
Жердің бауырын тилип жүр,
Пазналары дирилдеп.

„Пахта нурдың“ ерлери,
Қазып атыр. „Боз жапты“,
Мол өнімлі жерлери,
Суўға қансын қаз жапты.

Суўды шөлге апарып,
Жер ашады жаңадан,
Буннан бетер гүлленип,
Ел болады абадан,

Турмыс күнде жаңарып,
Жердің ийди бауыры,
Көринеди ағарып,
Палўанбектің ауылы,

Ауылдағы мектепте,
Оқып жүрген баланы,
Қызығасаң көрмекке,
Өскен жаңа қаланы.

Қарай бердим көркіне,
Көз тартады бағы да,
Палўанбектің үйине,
Келип жеттім тағы да.

Түсирипти келинди,
Басланыпты уллы той,
Қуўандырған елимди,
Турмыс тойы қызық ғой.

Жыйналыпты көп адам,
Отырыпты кеўилли.

Қууанышлы халық мудар,
Абырайлы, жеңісп.

Жаңа турмыс тойында,
Сәнем хызмет етип жүр. .
Күши тасып бойында,
Палұан халықты күтип жүр.

Қонақ жақсы күтилди,
Кеўли питип бәри де,
Қайтайық деп өтинди,
Жууап болды бәрине.

Той тарқады жүрт кетти,
Үйлеріпе тарасып,
Жаслар кеўилин шад етти,
Сәнли турмыс жарасып.

Ертеңине еки ер,
Бирге шықты исине,
Мийнетине көнди жер,
Бас ийди зор күшине.

1949-жылы.

М а з м у н ы

Қосықлар

Пахта терген қыз	3
Колхозым	4
Қууанышлы кеуілден	4
Отряд	5
Өсе бер мениң гүл бағым	6
Ұатан-анамыз	7
Тууылған елге сәлем	7
Сәлем деңиз	10
Жыр арнасы	12
Бердаққа	13
Шокалақ қумы	14
Жүрегімді қайтермен	15
Уллы Октябрь	15
Ана	16
Мениң бағым	17
Жаз күні	18
Толады кеулім	19
Кеулім еле көнбейді	19
Дүнья жүзі гүл болса	20
Өзім еккен алмаға	20
Совет елі	21
Әміу дәрья жырлайды	22
Өзбекстаным	23
Партия	24
Бахыт жолы	24
Бухарада бірінші май	25
Төрт тұт	26
Адам ушын	27
Милажан	28
Гүллерім	28
Газ атлаған	29
Бухара гүлі	30
Адам	31
Күн деп қарасын маған	32
Октябрь таны	33
Ленин тууын алып барып	33
Ганнан алдым зауықты	34
Ленин—нурлы қуяш	36
Өмір бәхәрі	37
Волга бойында	38
Казан бағлары	39
Гүрес отлары	41
Бахыт қуяшы	42
Мәңгі сөйбес күн	44
Ленин атына	45
Партия	46

Дослықтың күши	47
Дослық қосығы	48
Гүл дәсте	49
Үстірттен келер	49
Газетам	50
Қумлар менен гүллер	51
Үсгирт хәм адам	53
Гүл	53
Үсгирттин полат белбеуи	54
Шымбайым	56
Гүл артында	57
Бәхәр гүллери	58
Сен ушып	58
Қайтар	60
Таң гүли	61
Қарақалпақстаным	61
Жаңа жыл	62
Өзин қудирет	63
Тууылған үлкем	64
Әмирге	65
Нәхтакеш достыма	67
Гезги бәхәр	68
Өскен жерге	69
Түркмен тууысқан	70
Таслар	71
Бир менменге	78
Хүрметницзге	73
Дәретиуши жеңисти	74
Толқышла балтик, толқышла	75
Балтик бойлары	76
Туўла теңиз	76
Сынбайгугын қарағайлар	76
Гүлмисен	79
Көрмедим	80
Тыным түнде	80
Мени сағынсаң	81
Жүректе	82
Жетилер	83
Жасларға	84
Өмирге гүл боламыз	85
Сыйласықтың сыры сонда	85
Хошеметлейди	86
Сен бир гүлсең	86
Лилбар	87
Излейсеңбе	87
Көзиме түссең	88
Мени	89
Жаздым	89
Мен сениң бир шақаңман	90
Айдын жол	91
Гербинш болып қалансам	91
Гүлдер менен күт	92
Сақлап келипти	92
Хатқыма	93

Келешекке жалғасып	93
Йошып өтермен	94
Бақадырлар ерлиги	95
Мед сестра Оксана	96
Төрт гүл	98
Қарақалпақстаным	99
Гүллер терип келдим өлиу бәхәрден	100
Жаңа жыл	101
Коммунистпен мен	101
Әжинияз болып	103
Мийри қаңғанша	105
Бүгип	106
Москвам	108
Сәлем, Москва	109
Кеулимде барсаң	110
Мәртлік майданнан	111
Келип келди	111
Алтын қоллы азаматларға	112
Сөз қалдырып кетермен	113
Жай адам	114
Жырлайман	115
Шашы сүмбил	115
Жүриппен	116
Мениң жерим	117
Жер—ана	118
Гүл күсер	119
Кеулимди тартқан ким	120
Кеуилиме жетермен	120
Марияға	121
Миннетдармыз	122
Болсам	122
Мәңгиге жас халық	124
Тау гүллери	124
Вәхәр	125
Ұятан	125
Сағынып келдим	126
Мийнет қақарманына	127

Балладалар

Жетим	129
Жауыңгер турсын	131
Көк емен	136
Көк емен хәм Зоя қаққында баллада	139
Қурбан коммунист	142
Бағ хәм бағман	143
Шоқ гүл	147
Варшава қаққында аңыз	154

Поэмалар

Лала	159
Палұанбек	170

На Каракалпакском языке
БАИНИЯЗ КАИПНАЗАРОВ
Я ОДИН ИЗ ВЕТВЕЙ ТВОИХ

(Избранные произведения)

Издательство „Қаракалпақстан“

Нукус—1977

Арнаулы редактор *Т. Мәтмуратов*

Редактор *Т. Қабулов*

Художник *К. Нажимов*

Худ. ред. *И. Қыдыров*

Тех. ред. *А. Исметуллаев*

Корректор *О. Өтекиязов*

ИБ № 46

Теріўге берилген ўақты 4/IV— 977-ж. Басыўға рухсат етилген
ўақты 15/VII-1977-ж. Форматы 84x108¹/₃₂. Көлеми 6,875 баспа табақ.
10,8 шәртли баспа табак. 11,55 есап баспа табак. РК № 33698.
Тиражы 5000. Баҳасы 1 м. 30 т.

Нөкис каласы, К. Маркс көшеси, 9

Самарқанд областлық баспа, полиграфия ҳәм китап саўдасы ислери бойынша басқармасы, Морозов атындағы типографияда басылды. Кузнецкая, 82. заказ № 34 0